

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3/4 2008

Билтен

Интернет адреса на Министерството за финансии на Република Македонија
<http://www.finance.gov.mk/>

Интернет адреса на Управата за јавни приходи
<http://www.ujp.gov.mk/>

Интернет адреса на Царинската управа на Република Македонија
<http://www.customs.gov.mk/>

Интернет адреса на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност
<http://www.mse.org.mk/>

Интернет адреса на Комисијата за хартии од вредност
<http://www.sec.gov.mk/>

Интернет адреса на Државниот завод за статистика
<http://www.stat.gov.mk/>

Интернет адреса на Централниот регистар на Република Македонија
<http://www.crm.org.mk/>

Скопје, 3/4 2008

СОДРЖИНА

АКТУЕЛНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Краткорочни економски движења–април 2008 година	10
Оценка на проекциите во Македонија	18
Актuelни вести од Република Македонија	27
Вести од регионот	37

СТАТИИ

Маркус Лудвиг Ценети / Лара Крстева-Ичокаева – Извештај за конјunkturата во Средна и Источна Европа во 2008 година, со посебен осврт за Македонија	42
Благица Петрески – Концентрација на банкарскиот систем: Анализа за Република Македонија	50

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

Табела 1: Република Македонија – Основни макроекономски индикатори	60
Табела 2: Одбрани макроекономски индикатори во одделни транзициони економии	60
Табела 3: Бруто домашен производ (реални стапки на раст)	61
Табела 4: Основни краткорочни економски трендови	62
График 1: Бруто домашен производ	64
График 2: Инфлација (просечни стапки во %)	64
График 3: Инфлација (на крај на година во %)	65
График 4: Надворешно–трговска размена	65
Табела 5: Надворешно–трговска размена по земји	66
Табела 6: Платен биланс на Република Македонија	68
Табела 7: Функционална класификација на расходите на Централниот буџет	69
График 5: Функционална класификација на расходите 2006 година	69
Табела 8: Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)	70
Табела 9: Фонд за пензиско и инвалидско осигурување	72
Табела 10: Фонд за здравствено осигурување	73
Табела 11: Агенција за вработување	74
Табела 12: Фонд за магистрални и регионални патишта	75
Табела 13: Бруто надворешен долг (состојба)	76
Табела 14: Македонска берза	78
Кредитни линии за мали и средни претпријатија	84
Други проекти за поддршка на мали и средни претпријатија	91

Снимил: Милан СТРЕЗОВСКИ

ПОЧИТУВАНИ,

Задоволство ми е да кажам дека силниот економски раст кој беше присутен во текот на 2007 година, продолжи и на почетокот на 2008 година. Имено, во првиот квартал од 2008 година, Бруто домашниот производ забележа пораст од 5,2% во однос на истиот период од минатата година. Имајќи во предвид дека растот во првиот квартал од 2007 година изнесуваше 6,8%, односно споредбената основа е висока, ова навистина претставува одличен резултат и показател дека позитивниот бизнис циклус продолжува и во 2008 година.

Ваквиот заклучок е поддржан и со растот на индустриското производство кој за првите пет месеци од 2008 година изнесува 8,3%. Притоа, остварениот раст е дисперзиран, односно од вкупно 24 индустриски гранки, 17 забележуваат пораст, кој е двоцифрен дури во дванаесет сектори.

Потврда за подобрената економска состојба во Република Македонија, како и подобрената бизнис клима, покрај од Светската банка и Transparency

International, доаѓа и од анализата на американскиот магазин „Forbes“, според кој Македонија се најде на 50-то место во создавање услови за водење на бизнис, што претставува напредок од 32 места во споредба со минатата година. Притоа, во категоријата монетарна слобода, Република Македонија се најде меѓу првите десет земји, заземајќи го високото осмо место.

Зголемената економска активност се рефлектираше и во надворешниот сектор. Имено, во првите четири месеци од 2008 година, вкупната надворешно-трговска размена, во однос на истиот период минатата година, во доларска вредност забележа висок пораст од 41%. Притоа, физичкиот обем (количинскиот) на извозот е зголемен за 7,3%, а неговата вредност достигна 1.278 милиони долари, што претставува пораст од 27,1%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 4,3%, а неговата вредност оствари износ од 2.181 милиони долари, или пораст од 50,5%.

При вакви движења, поради поинтензивниот пораст на увозот од извозот дојде до

продлабочување на дефицитот во стоквната размена. Најголем придонес во зголемувањето на дефицитот има порастот на негативното салдо во размената на опрема и енергија, а посебно на увозот на електрична енергија и на нафта и производи од нафта. Имено, поради повисоките увозни цени, вредноста на увезената нафта во првите четири месеци од оваа година бележи пораст од 63,4% во однос на истиот период минатата година, во услови на благо намален количински увоз на нафтата.

Стапката на невработеност продолжи да се намалува и во првиот квартал од 2008 година, достигнувајќи 34,8%, што во однос на истиот период од минатата година претставува намалување за 1 п.п. Иако со бавно темпо, невработеноста континуирано се намалува во изминатите три години, што претставува позитивна тенденција, која е придружена и со пораст на вработеноста. Така, во првиот квартал од 2008 година стапката на вработеност изнесува 36,7%, што исто така претставува зголемување од 1 п.п на годишно ниво.

Порастот во реалниот сектор и вработеноста имаше свое влијание и врз порастот на животниот стандард на граѓаните. Имено, просечната исплатена нето плата во април 2008 година изнесува 15.605 денари, што во однос на истиот месец од претходната година претставува пораст од 9,2%, додека процентот на вработени кои не земале плата за претходниот месец изнесува 9,1%, што во однос на април 2007 година претставува намалување од 3,1 п.п.

Сепак, како најголем проблем за македонската економија во 2008 година, останува инфлацијата, која мерена преку трошоците на живот, во мај 2008 година изнесува 9,7%, што главно се должи на порастот на цените за храна и порастот на цените на енергенсите. Вредноста на потрошувачката за исхрана и пијалаци за едно четиричлено семејство, пресметана врз основа на цените на мало во јуни 2008 година изнесува 12.333 денари и е повисока за 18% на годишно ниво.

Во анализираниот период, цените за храна забележаа раст од 19,2%, што е слично со растот во останатите земји во регионот.

Инфлација јуни 2008 јуни 2007	Хрватска	Албанија	Бугарија	Србија	Словенија	БиХ	Македонија	Грција
Трошоци на живот	6,4	4,2	15	12,1	7	8,2	10,1	4,90
Цени на храна	10,0	7,1	25	24	11,6	13,7	19,2	14,4

Ваквите податоци укажуваат дека инфлацијата во Република Македонија е увезена однадвор, како глобален феномен, при што Владата на Република Македонија е немоќна значително да влијае на нејзиното намалување преку фискалната и монетарна политика, што не значи дека не се превземаат соодветни мерки намалување на инфлацијата. Имено, намалувањето на данокот на додадена вредност за лековите, јавниот транспорт и компјутерската опрема во 2007 година, како и дисциплинираното и контролирано трошење на јавните расходи во почетокот на 2008 година, влијаеше растот на стапката на инфлација да биде делумно амортизиран. Во таа насока Владата, заедно со трговците и производителите, прави континуирани напори за намалување на стапката на инфлација.

Во 2008 година основен предизвик за монетарната политика е повисоката стапка на инфлација и зголемениот дефицит на тековната сметка на почетокот од годината. Притоа, во изминатиот период НБРМ презеде мерки со цел намалување на инфлацијата. Имено, во март 2008 година, монетарната власт воведо промена во политиката на тендерирање на благајничките записи, односно промена од тендер со каматни стапки во тендер со износи, како мерка за забавување на растот на кредитирањето и инфлацијата. Така во мај 2008 година, каматната стапка на благајничките записи изнесуваше 7,0%, што претставува пораст од 1,0 процентен поен во однос на април 2008 година. Во јуни 2008 година, беше воведен и инструментот задолжителен депозит за банките кај кои растот на кредитирањето е над

40%. Сепак, имајќи ги предвид причините за повишоката инфлација, мерките на монетарната политика се покажаа не многу ефикасни во намалувањето на инфлацијата, иако нивното влијание врз инфлациските очекувања е забележително.

За да се ублажат негативните ефекти од порастот на цените на нафтата Владата на Република Македонија предложи пакет од 8 мерки. Мерките првенствено се насочени кон поддршка на земјоделците, транспортерите, македонските фирми, корисниците на автомобили и сите граѓани што на директен или индиректен начин се погодени од енормниот пораст на цената на нафтата. Ваквите мерки се слични на мерките кои различни европски земји ги спроведуваат со цел да ги намалат негативните ефекти од порастот на цените на нафтата:

- За земјоделците што ја користат нафтата за сопствената механизација, со владините мерки се предвидуваат субвенции за нафта. Корисници ќе бидат сите евидентирани земјоделци (околу 70.000) кои пријавиле сопствено земјоделско производство. Субвенциите ќе бидат утврдени на единица обработлива површина, односно ќе зависат од големината на обработливата површина и проценетата потрошувачка на нафта за таа обработлива површина.
- Втората мерка е ослободување од обврската за плаќање акциза при увозот на автомобили на хибриден погон. Хибридните возила се автомобили што работат комбинирано на бензин и на струја, односно бензин и гас. Покрај намалената потрошувачка на бензин, овие возила се еколошки чисти поради намалената емисија на јаглероден диоксид, што е особено значајно во градските средини.

- За превозниците, со владините мерки се предвидува намалување на вкупните трошоци за престој на терминал и вагање на транспортните возила, од сегашните 1.500–2.400 денари (зависно од видот на возилото) за 72 часовен престој на терминал, на само 600 денари вкупно за двете услуги (престој и вагање). Истовремено, ќе дојде до намалување на цените за користење на паркинг-просторот. Воедно, се предлага заедничко издавање сертификати за екостандарди, АТП-сертификат и други.
- За превозниците се предвидува и намалување на цената за регистрација преку измени на методот за пресметка на регистрација на камиони. Пресметката на овој надомест треба да се врши според тежината, односно носивоста на камионите, наместо според јачината на моторот како досега.
- Како директна мерка за поддршка на сите сопственици на патнички и товарни возила, се предвидува намалување на патарините за 20% за возила од прва и втора категорија (патнички возила) и за 30% за возила од трета и четврта категорија (патнички возила со приколка, џипови, комби, автобуси и товарни возила).
- Се предвидува користење на природниот гас за автомобили и негова достапност во малопродажба. Природниот гас (CNG) е високоеколошко ефтино гориво, независно од нафтата, чија главна состојка е метанот CH_4 (за споредба гасот LPG е нафтен дериват кој зависи од нејзината цена). Сегашната цена на природниот гас изнесува 21,9 денари за кубен метар.
- За намалување на трошоците за регистрација на сите моторни возила, се предвидува намалување на премијата за осигурување за 30%, која како најголема ставка учествува во цената за регистрација на моторните возила.

Со почит,
Д-р Трајко Славески

АКТУЕЛНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

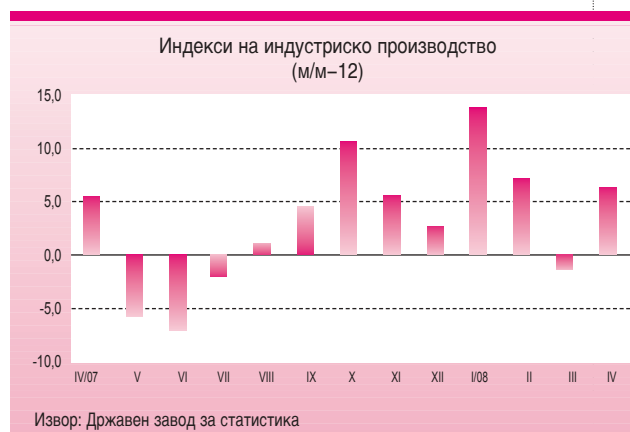
април 2008

- Раст на индустриското производство од 6,2% на годишна основа и 4,5% на месечна основа
- Зголемени трошоци за живот за 10,1% на годишна основа, а само трошоците за исхрана за 21%
- Зголемен извоз на стоки (во доларска вредност) за 27,1% на годишна основа, со истовремен пораст на увозот на стоки за 50,5%
- Раст на приходите на Централниот буџет за 25,1% во периодот јануари–април, со истовремен раст на расходите за 21,5% (силен раст на капиталните расходи од 128,7%)
- Зголемен интензитет на пораст на годишна основа на кредитите на приватниот сектор во април од 44,1%, а од друга страна, благо намалување на стапката на раст на депозитниот потенцијал на недржавниот сектор од 23,1%
- Продолжен тренд на намалување на бројот на невработени, кој во април изнесува 354.174 регистрирани во Агенцијата за вработување

1. РЕАЛЕН СЕКТОР

1.1. Кумулативниот годишен пораст на индустриското производство во периодот јануари–април 2008 година изнесува 5,9%.

Анализирано по сектори, раст на индустриското производство во овој период е забележан во секторите Вадење руди и камен од 11,1% и Преработувачка индустрија од 6,8%, додека секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода регистрира пад од 1,8%.

Во рамки на Преработувачката индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со

раст од 5,1%, производството на тутунски производи со 19,7%, издавачката дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми со раст од 20,2%, производството на хемикалии и хемиски производи со 1,2%, производството на основни метали со 8,8%, производството на метални производи во метало-преработувачката фаза, основен машини и уреди со 22,8%, производството на машини и уреди, неспомнати на друго место со 29,5%, производството на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место со раст од 53,1%, производството на мебел и други разновидни производи со 81,7% и рециклажа со раст од 132,8%.

Индексот на индустриското производство во април 2008 година забележа годишно зголемување од 6,2%, додека месечниот пораст изнесуваше 4,5%.

1.2. Во периодот јануари-април 2008 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 9,7% во однос на истиот период од претходната година.

Трошоците на живот во април 2008, во споредба со април 2007 година, се зголемија за 10,1%. Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 21,0%, стоки 11,7%, ресторани и хотели 11,4%, услуги 4,4%, сообраќајни средства и услуги 4,1%, тутун и пијалаци, и домување 3,4%, облека и обувки 2,7% итн.

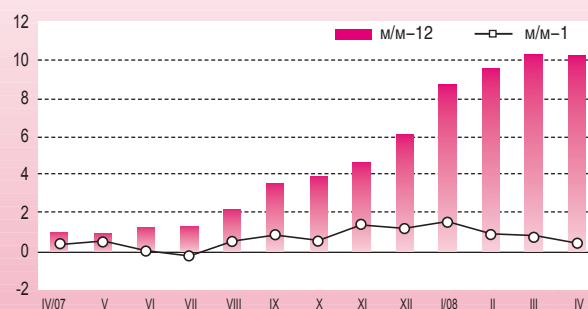
Споредено со претходниот месец, трошоците на живот во април пораснаа за 0,7%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за април 2008 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.404 де-

нари и во однос на претходниот месец е повисока за 0,6%.

Индексот на цените на мало во април 2008 година, во однос на истиот месец претходната година, забележа зголемување од 7,6%. Овој пораст е резултат на зголемените цени во групата земјоделски производи за 38,5%, прехранбени производи за 21,1%, индустриско-прехранбени производи за 16,6%, стоки за 10,4%, индустриски производи за 8,5%, непрехранбени индустриски производи за 5,3% итн.

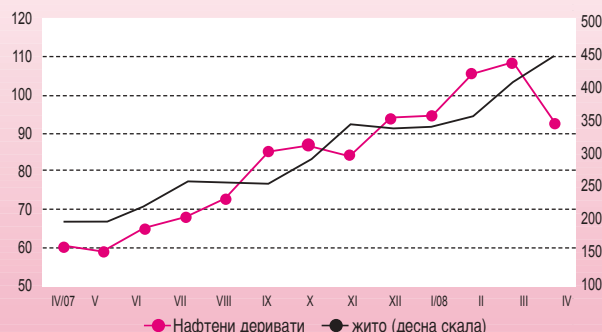
Трошоци на живот

Извор: Државен завод за статистика

1.3. Во април 2008 година, на светските берзи имаше пад на цените на најголемиот дел од металните и прехранбените производи, додека енергенсите забележаа раст на цената.

Нафтени деривати (a/\$/bbl) и жито

Извор: Светска банка

Во април цената на нафтата на светската берза се зголеми за 6,7% во однос на март, и достигна цена од 110,19 долари за барел. Споредено со април од претходната година, цената на нафтата е зголемена за 63,5%.

Цената на житото во април регистрираше месечен пад од 17,6%, по континуираното зголемување во претходните месеци.

Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечен пад на цената од 7,9%.

2. НАДВОРЕШЕН СЕКТОР

2.1. Во првите четири месеци од 2008 година, вкупната надворешно-трговска размена, во однос на истиот период минатата година, во доларска вредност забележа висок пораст од 41%. Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 7,3%, а неговата вредност достигна 1.278 милиони долари, што претставува пораст од 27,1%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 4,3%, а неговата вредност оствари износ од 2.181 милиони долари, или пораст од 50,5%.

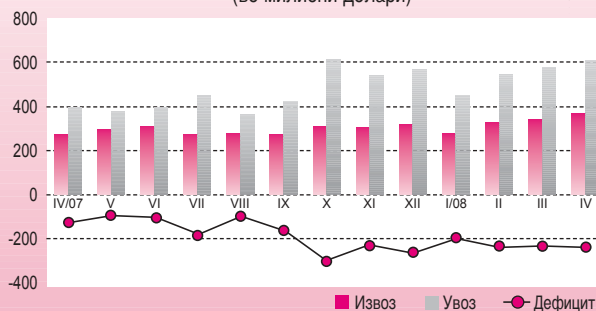
При вакви движења, поради поинтензивниот пораст на увозот од извозот дојде до натамошно продлабочување на дефицитот во стоковната размена, при што најголем придонес има порастот на негативното салдо во размената на опрема и енергија, а посебно на увозот на електрична енергија и на нафта и производи од нафта (при помалку увезени количини на нафта, поради повисоките увозни цени, износот на увезената нафта во првите четири месеци оваа година бележи пораст од 63,4% во однос на истиот период минатата година).

Поголемиот извоз во првите четири месеци од 2008 година, пред се е резултат на зголемениот

извоз на железо и челик (стапка од 11%), облека (33%), нафта и производи од нафта (77%), метална руда и метални отпадоци (106%), изработки од метал (64%), изработки од неметални минерали (45%) итн.

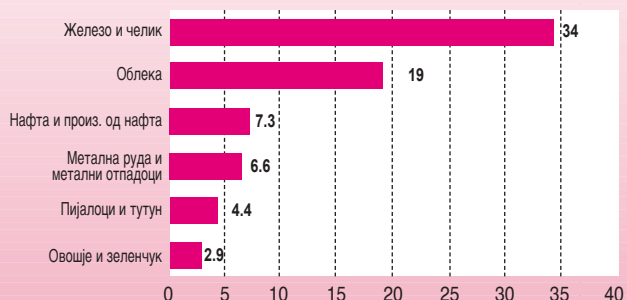
2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: железо и челик со 34,0%, облека 19,0%, нафта и производи од нафта 7,3%, пијалоци и тутун 4,4%, метална руда и метални отпадоци 6,6%, овошје и зеленчук 2,9%. Овие шест производи сочинуваат околу 74% од вкупниот извоз на државата.

Надворешно – трговска размена во РМ
(во милиони долари)

Извор: Државен завод за статистика

Извоз на поважни производи по СМТК (во %)

Извор: Државен завод за статистика

Најголем дел од увозот на стоки во првите четири месеци отпаѓа на: нафта и производи од нафта (330,8 мил. долари), железо и челик (209,7 мил. долари), друмски возила (146,1 мил. долари), текстилни предива и слично (141,8 мил.

долари), електрична енергија (134,7 мил. долари), метална руда и метални отпадоци (84,5 мил. долари), електрични машини и делови (10,6 мил. долари), телекомуникациски апарати (62,5 мил. долари) и друго.

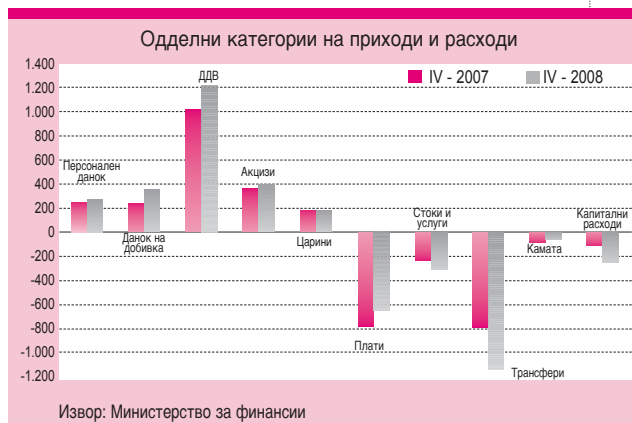
2.3. Гледано по региони, доминира ориентраноста на македонската економија кон Европската унија, која во вкупната надворешно трговска размена учествува со 52,3% (извоз на стоки 62,2% и увоз на стоки 46,2%). Извозот во Европската Унија е поголем за 15,7%, а увозот бележи поинтензивен пораст од 38,9%, во однос на истиот период од 2007 година. Во анализираниот период, јануари–април 2008 година, околу 74% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Полска, Турција и Швајцарија.

2.4. Анализата на извезените стоки по економска намена до крајот на април 2008 година, укажува дека застапеноста на производите за репродукција е намалена за 1,6 (процентни поени) п.п., при истовремено зголемување на застапеноста на опремата и стоките за широка потрошувачка од 1,2 п.п. и 0,3 п.п. во однос на истиот период минатата година, додека на увозната страна, структурното учество на производите за репродукција и на опремата бележи пораст од 0,5 п.п. и 1,4 п.п. соодветно, при намалување на учеството на стоките за широка потрошувачка за 1,6 п.п.

2.5. Гледано по валутна структура, и во овие четири месеци еврото станува се по доминантно, при што 73,3% од надворешно–трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 5,4 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 78% и 70%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува поинтензивен пораст кај извозот за 9,3 п.п., а кај увозот за 2,2 п.п..

3. ФИСКАЛЕН СЕКТОР

3.1. Во првото четиримесечие од 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваа 27.950 милиони денари (7,3% од БДП), што претставува зголемување од 25,1% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи, пред се, на зголемената наплата на даночните приходи.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 25.243 милиони денари, што претставува зголемување од 18,5% во однос на истиот период лани.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите четири месеци од 2008 година изнесува 48,0%, а на акцизите 16,0%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 16.159 милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните даночни приходи (4,2% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 18,6%, додека акцизите од 12,8%, што во одредена мера се должи на зголемените потрошувачки цени во анализираниот период. Приходите од данокот на добивка се повисоки за 47,5% и покрај пониската даночна стапка од 10% (само за март и април се реализирани 72,4% од досегашните приходите во 2008 година, најмногу поради уплатите на овој данок по годишните сметки). Приходите од царина

се со помало остварување за 3,2%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 10,6% споредено со истиот период лани како резултат и на порастот на платите, покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 10%. Неданочните приходи (2.167 милиони денари) се зголемени за 2,7 пати во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во првите четири месеци од 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 23.813 милиони денари (6,3% од БДП), што е повеќе за 21,8% во однос на истиот период од 2007 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи (21.338 милиони денари) учествуваат со 89,6%, додека капиталните расходи забележуваат учество од 10,4%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (11.239 милиони денари) и платите и надоместоците (6.397 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 26,9% и во однос на истиот период лани се намалени за 16,2%. Ваквиот пад, и покрај порастот на платите во јавната администрација, е резултат на фискалната децентрализација, при што трансферите кон локалната власт значително се зголемија.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 3.048 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 35,6%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 44,1% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 47,2% во вкупните расходи (3,0% од БДП). Ваквото остварување се должи на фактот дека

се зголемува бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, така што средствата за исплата на плати во образованието и за градинките на 51 општини се исплаќаат преку трансфери за општините. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 3.848 милиони денари или за 495 милиони денари повеќе (14,8% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 654 милиони денари, што е помалку за 17,8% во споредба со 2007 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 2.475 милиони денари, што е зголемување од 2,3 пати во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука во периодот јануари– април 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 4.137 милиони денари (1,1% од БДП), додека суфицитот на Консолидираниот буџет изнесува 4.869 милиони денари (1,3% од БДП).

4. МОНЕТАРЕН СЕКТОР

4.1. Во април 2008 година примарните пари¹ регистрираат намален интензитет на пораст, 14,1% на годишна основа, како резултат на забавената динамика на вкупните ликвидни средства. Имено, вкупните ликвидни средства бележат пораст од 22,7% на годишна основа, додека готовите пари во оптек регистрираат забрзана стапка на раст од 5,3% на годишно ниво.

Под влијание на одредени сезонски фактори (велигденски и првомајски празници) готовите пари во оптек бележат пораст од 3,8%, вкупните ликвидни средства се зголемени за 5,1%, а паралелно со нив примарните пари регистрираат пораст од 4,5% на месечна основа.

1) Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките со задолжителната резерва на девизните депозити

Во април 2008 година не се забележува промена на каматната стапка на благајничките записи, односно таа се задржува на ниво од 6%, во услови на понатамошна примена на тендер на износи, но постои тенденција за зголемување на истата.

На одржаните аукции на државни записи продолжи примената на тендер на износи (ограничен), при што, каматните стапки на државните записи се фиксирани на: 6,1% за тримесечните, 6,3% за шестмесечните и 6,5% за дванаесетмесечните државни записи.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во април 2008 година забележа забавен годишен раст. Имено, вкупните депозити регистрираат пораст од 23,1% на годишна основа (наспроти порастот од 25,6% во март). На месечна основа, истите забележуваат пораст од 2,1%. Од аспект на валутната структура, пораст на годишна основа остваруваат и денарските и девизните депозити, од 31,7% и 16,5%, соодветно. Од почетокот на 2008 година, како резултат на повисоките инфлациски очекувања, се забележува благо намалување на учеството на денарските депозити во депозитната база на банките и во април 2008 година изнесува 46%, што во однос на декември 2007 година претставува пад од 1 п.п.. Паралелно со зголемената ориентација на населението и претпријатијата за штедење во девизи, се забележува раст на девизните депозити, па нивното учество во вкупните депозити станува с□ поголемо (54% во април 2008 година). Анализата на рочната структура покажува пораст на краткорочните депозити од 20,3% на годишна основа и учество од 91,2% во вкупните депозити, додека долгорочните депозити бележат пораст од 60,9% и благо зголемување на учеството.

2) Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите

3) Кредитите на приватниот сектор ги вклучуваат кредитите во домашна и кредитите во странска валута

4.3. Во април 2008 година се забележува засилена финансиска поддршка на приватниот сектор од страна на банките. Имено, кредитите на приватниот сектор³ регистрираа пораст, од 44,1% на годишна основа (наспроти 42,2% во март 2008 година). На месечна основа кредитите бележат раст од 3,5%. Во април 2008 година, се забележува пораст на кредитирањето на населението и претпријатијата, од 57,7% и 36,3% на годишна основа, соодветно. Во секторската структура, како резултат на зголеменото кредитирање на населението, се забележува пораст на учеството во кредитната структура на банките од 35,6% во април 2007, на 38,9% во април 2008 година. Поголемиот дел од средствата кон населението се дадени на долг рок и главно како кредити за други намени (потрошувачки, станбени, кредити за автомобили и др.). Сепак, продолжува ориентацијата на банките за поголемо кредитирање на корпоративниот сектор, па најголем дел од кредитите, 60,8%, се упатени кон претпријатијата.

Во април 2008 година се забележува пораст на краткорочното и долгорочното кредитирање на претпријатијата за 31,5% и 40,5% на годишна основа, при што доминираат кредитите на долг рок со 55% во вкупните кредитите на претпријатијата.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 48,5% на годишно ниво и доминираат со 76,8% во валутната структура на кредитите. Девизните кредити бележат пораст од 31,3% на годишна основа.

Степенот на финансиско посредување, мерено преку учеството на кредитите во Бруто домашниот производ во април 2008 година изнесува 37% и во однос на минатата година претставува пораст од речиси 5,4 п.п., но споредено со Евро зоната (каде учеството на кредитите на

приватниот сектор во БДП изнесува околу 135%), е сеуште на ниско ниво.

4.4. Во април 2008 година не се забележани значајни промени во каматните услови кои ги нудат банките на приватниот сектор. Имено, просечната каматна стапка на денарските кредити не бележи промена на месечно ниво и се задржува на ниво од 9,7%, додека просечната каматна стапка на девизните кредити бележи пад од 0,1 п.п. и изнесува 8,0%. На годишна основа, се забележува релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити бележи пад од 0,8 п.п., а просечната каматна стапка на девизните кредити е намалена за 0,4 п.п.. Пасивната каматна стапка на денарските депозити бележи пад од 0,1 п.п. на месечно ниво и во април изнесува 3,8%, додека на годишна основа истата е повисока за 0,8 п.п.. Просечната каматна стапка на девизните депозити не регистрира промена на месечна основа и во април го задржува нивото од 2,2%, но на годишна основа бележи благ пораст од 0,3 п.п..

4.5. Бруто девизните резерви во април 2008 година бележат пад од речиси 2% во однос на декември 2007 година и изнесуваат 1.494 милиони евра. НБРМ преку девизните трансакции вршеше повлекување на ликвидни средства. На девизниот пазар се забележа зголемена побарувачка на девизи и како одговор на тоа продажба на девизи од страна на НБРМ. Во април 2008 година продадени се 15,5 милиони евра, а не се забележува откуп од страна на НБРМ, па нето ефектот од девизните трансакции е негативен, односно продадени 15,5 милиони евра.

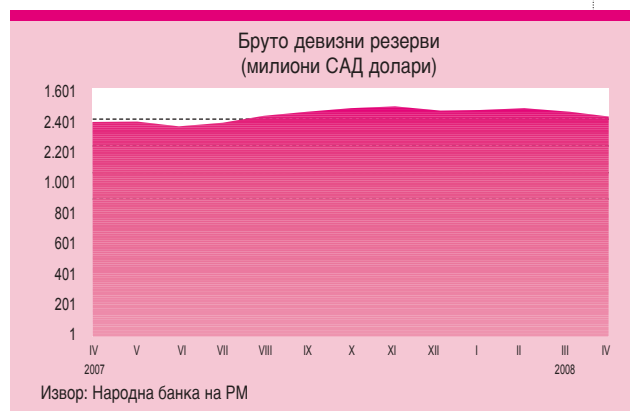
5. СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР

5.1. Во период јануари-април 2008 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 72.108

засновани нови работни односи (неопределено време, определено време и сезонски). Во однос на истиот период од минатата година, тоа претставува зголемување од 18,5%.

Притоа, во текот на месец април, засновани се 18.188 нови работни односи, каде 34% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување во април изнесува 10.466 лица, од кои 59,7% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 6.950 лица, каде 50,2% се лица на кои им престанал работниот однос.

Како резултат на ова забележано е намалување на невработеноста за 3.516 лица, односно 1% споредено со претходниот месец. Така, во април 2008 година бројот на невработени изнесува 354.174 лица.

Од нив, 74.454 (21%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е намален за 4,5%.

Најголем процент од невработените, односно 66,8% се од урбани средини (градско население), а 58,4% се мажи. Анализирани според образованието, поголемиот дел, односно 52,3% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 6,9% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според

возрасните групи, најголемиот дел од невработените (61%) припаѓаат во категоријата 25–49 год. Според времето на чекање на вработување, 82,6% од невработените бараат работа една година или повеќе.

5.2. Во април 2008 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 273.208 пензионери, што претставува годишно зголемување од 1,1%.

За исплата на пензии, во овој месец се потрошени 2.367,3 милиони денари, што претставува околу 49,6% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

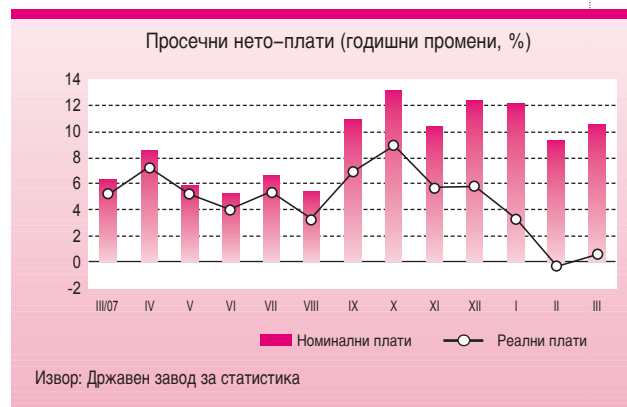
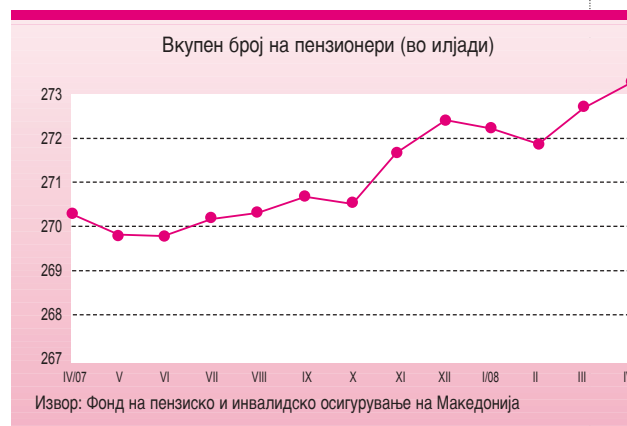
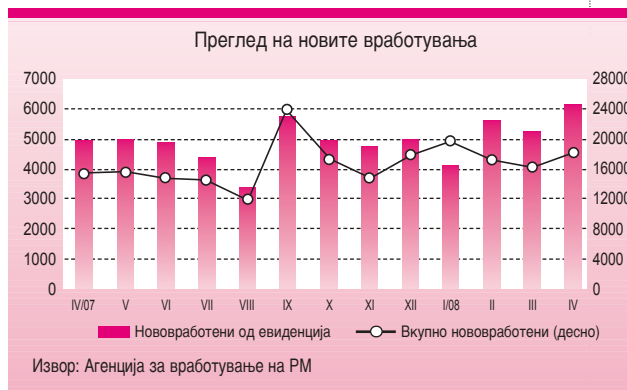
Во април 2008 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 8.870 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 14,6%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во март 2007 година (последен расположлив податок) изнесува 57,1%.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во март 2008 година (последни расположливи податоци) изнесува 61.007 домаќинства, што претставува благо намалување споредено со претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 135 милиони денари, односно 56,4% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во март се потрошени околу 80 милиони денари за 18.550 лица, односно 33,6% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 5.222 лица и за нив се потрошени 19,4 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.219 лица, за што се потрошени 4,3 милиони денари. Наведените расходи за социјална помош претставуваат 5,2% од вкупните реализирани социјални трансфери во март.

5.4. Во периодот јануари-март 2008 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2007 година, забележан е

пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,5%, односно 1%.

Во март 2008 година просечната нето-плата по вработен изнесуваше 15.529 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 10,4%, додека реално просечната плата е пови-сока за 0,2%. Процентот на невработени кои не примиле плата во март 2008 година изнесува 9,5%, и е непроменет во однос на минатиот месец. Споредено со март 2007 година истиот е понизок за 3,5 процентни поени.

ОЦЕНКА НА ПРОЕКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА

Мортен Холм, Економист за проекции во NIRAS консултантска куќа - Данска

Марјан Петрески, Помлад економист за макроекономски проекции во Министерство за финансии - Македонија

Целта на Извештајот е да се процени квалитетот на проекциите во Македонија. Резултатите се споредени со проекциите од други земји и организации. Главните резултати се следниве:

- Порастот на БДП во сите случаи се очекуваше да се зголеми во наредниот период во споредба со тековниот период. Просечното апсолутно отстапување во проекциите на БДП за следната година споредено со историските податоци изнесува околу 2 процентни поени. Меѓутоа, приспособено за економската варијабилност, просечното апсолутно отстапување во проекциите на БДП е приближно исто како во развиените земји;
- Просечното апсолутно отстапување во проекциите на стапката на невработеност и стапката на инфлација е околу 9 и 4 пати поголемо отколку она во развиените земји. Отстапувањето во проекциите на стапката на невработеност и стапката на инфлација е намалено на околу 3 и 1,5 пати во споредба со отстапувањето во развиените земји, земајќи ги предвид економските флуктуации;
- Кај најголем дел променливи, проекциите се со приближно ист квалитет како и историскиот просек;
- Кај најголем дел променливи, насоката на променливите е проектирана точно во барем половина случаи;
- Трговскиот биланс е најтешката променлива за проектирање. Апсолутното отстапување кај

трговскиот биланс е повеќе од двапати поголемо од варијацијата кај историските податоци;

- Ова сведочи за необјективноста кај проекциите за трговскиот биланс и инфлацијата;
- Не постои тенденција за подобрување на проекциите во следната година како резултат на подобрите модели или податоци со тек на време. Проекциите за тековната година се подобриле со тек на време.

Методи на проценка

Тестовите во оваа студија се слични на оние во меѓународните студии (ММФ1, ММФ2, OECD). Квалитетот на проекциите честопати се проценува врз основа на четири критериуми:

- Прво, се проценува **просечното отстапување**. Врз основа на просечното отстапување, можно е да се види дали постојат системски грешки кај проекциите. Системски грешки кај проекциите се идентификуваат со регресиони тестови;
- Второ, се пресметува **апсолутното просечно отстапување и грешките кај квадратен среден корен (RMSE)**. Пресметките даваат индикација за тоа колку се прецизни проекциите. Апсолутното просечно отстапување зависи од тоа колку е нестабилна променливата;

- Трето, со проекциите треба да може да се идентификува кога деловниот циклус се променува. Според тоа, **насоката** на проекциите треба да биде точна во најголем број случаи;
- Четврто, проекциите треба да се **подобруваат со тек на време** како што се подобруваат моделите и податоците.

Податоци

Од 1994 година постојат само едни годишни официјални проекции на макроекономските променливи во Македонија. Се прават во декември и се објавуваат на почетокот на следната година. МФ вршеше проекции единствено за БДП, трговијата, вработеноста, инфлацијата, реалните плати и невработеноста во тој период. Проекции за невработеноста се вршеа до 2003 година. Првите податоци се од 1994 година. Нема проекции во 1999 година, така што во најголем дел од времето сериите содржат 13 опсервации во периодот 1994–2007 година.

Методи за проекции во Македонија денес

Денес се вршат проекции за БДП, инфлацијата, реалните плати, невработеноста, вработеноста, трговскиот биланс и тековната сметка. Основата за проекциите во Македонија се историскиот просек и економската интуиција, но не постои модел што ќе ја опише поврзаноста помеѓу различните променливи. Отстапувањето од историскиот просек главно се должи на информации за странски директни инвестиции. Во врска со стапката на невработеност, се користи Окуновиот закон.

Просечно отстапување и насока на проекциите

Во Табела 1 е прикажано просечното отстапување и просечното апсолутно отстапување. „Следна година“ се однесува на проекциите во декември во тековната година за следната година во споредба со историските податоци, додека „тековна година“ се однесува на проекциите во декември тековната година во споредба со историските податоци.

Најголем дел од податоците за тековната година се знаат во декември и со исклучок на невработеноста, проекциите во тековната година се подобри во однос на проекциите следната година.

Табела 1: Просечно отстапување и просечно апсолутно отстапување, процентни поени

	Следна година	Тековна година
Пораст на реален БДП:		
Просечно отстапување	1,95	-0,02
Просечно апсолутно отстапување	2,01	0,80
– во споредба со варијациите	0,71	0,40
Трговски биланс, % од БДП:		
Просечно отстапување	3,54	1,02
Просечно апсолутно отстапување	5,02	3,18
– во споредба со варијациите	2,23	0,60
Вработеност, стапка на пораст:		
Просечно отстапување	1,95	0,15
Просечно апсолутно отстапување	3,87	1,56
– во споредба со варијациите	1,02	0,40
Стапка на невработеност, % од БДП:		
Просечно отстапување	-4,73	-3,8
Просечно апсолутно отстапување	5,09	4,72
– во споредба со варијациите	2,05	0,90
Инфлација		
Просечно отстапување	1,27	0,23
Просечно апсолутно отстапување	2,78	0,94
– во споредба со варијациите	1,00	0,30
Реални плати, стапки на пораст		
Просечно отстапување	-2,11	-0,21
Просечно апсолутно отстапување	3,15	1,65
– во споредба со варијациите	1,28	0,50

Во Табела 1.а, е прикажано дека во проекциите за следната година, апсолутното просечно отстапување за БДП е за околу 3 пати поголемо од апсолутното просечно отстапување во Данска и проекциите на ЕУ за земјите-членки. Во врска

следната година, апсолутното просечно отстапување во споредба со варијацијата е поголемо од еден за сите променливи, со исклучок на порастот на БДП.

Табела 1а: Просечно апсолутно отстапување во споредба со варијација, процентни поени

	Македонија	Данска	ЕУ
БДП			
Просечно апсолутно отстапување	2,01	0,85	0,66
– во споредба со варијациите	0,71	0,71	0,77
Невработеност			
Просечно апсолутно отстапување	5,09	0,51	0,52
– во споредба со варијациите	2,05	0,51	0,59
Инфлација			
Просечно апсолутно отстапување	2,78	0,67	0,56
– во споредба со варијациите	1,46	1,06	0,72

со невработеноста, апсолутното просечно отстапување во Македонија е за околу 10 пати поголемо од апсолутното просечно отстапување во Данска и во ЕУ, додека односот за инфлацијата е околу 4. Вообичаен резултат од литературата за проценка на проекции е дека подготвувањето проекции во земјите во развој е потешко отколку подготвувањето проекции во развиените земји. Ова е последица на недостаток на податоци, помалку напредни модели и повеќе флуктуации во економијата.

При спореба помеѓу Македонија и Данска, треба да се земе предвид дека колку повеќе е нестабилна економијата толку потешко е да се подготват проекциите. Податоците покажуваат дека кога апсолутното просечно отстапување е споредено со варијацијата, проекциите за БДП во Македонија се поточни од проекциите во Данска и ЕУ, додека отстапувањето кај проекциите за невработеноста и инфлацијата во Македонија е намалено за околу 4 и 1,5 пати во однос на отстапувањето во Данска и ЕУ.

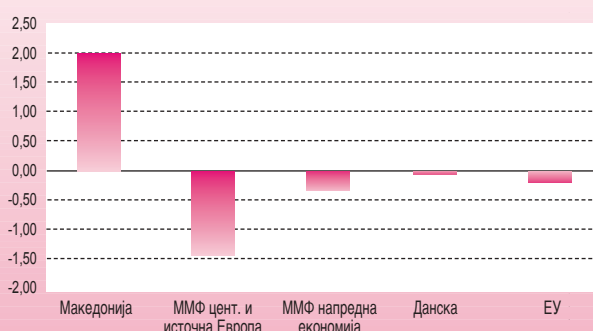
Вообичаен резултат од најголем број студии е дека трговскиот биланс е еден од најтешките променливи за предвидување. Ова е случај и во оваа студија, каде апсолутното просечно отстапување кај трговскиот биланс е скоро двапати поголемо од варијацијата. Во проекциите за

Проекции за БДП

Денес нема проекции за личната потрошувачка, државните расходи и инвестициите во Македонија. Според тоа, проекциите за БДП не се засноваат на економски модел, туку на интуиција.

На Дијаграм 1 е прикажано просечното отстапување кај проекциите за БДП за следна година во споредба со историските податоци во Македонија, проекциите на ММФ за Централна и Источна Европа и напредните економии, МФ од Данска – проекции за економијата во Данска и проекции на ЕУ за земјите-членки.

Дијаграм 1: Просечно отстапување кај пораст на БДП

На Дијаграмот е прикажано дека проекциите за БДП во Македонија се премногу оптимистички. Проекциите за порастот на БДП се скоро 2 процентни поени поголеми од остварениот резултат. Просечното отстапување треба да биде околу нула за голем примерок на податоци. Ова е случај со проекциите на Данска и на Европската комисија за земјите-членки. Во Македонија, проекциите за БДП се премногу оптимистички за 11 од 13 години. Ова е слично на искуството во другите земји во развој. ММФ2 откри тенденција за системски поголемо предвидување на порастот на БДП во земјите кои имаат програма со ММФ.

Во апсолутни бројки, отстапувањето е исто така големо (2 проценти). Меѓутоа, споредено со варијацијата, отстапувањето е околу 70%, што е прилично слично на отстапувањата во развиените земји. Според тоа, дел од големите отстапувања во проекциите за БДП се должи на флуктуациите во економијата. Во 2001 година, беше предвидено економијата да расте за 6%, додека историските податоци покажаа дека економијата се намалила за 4,5% поради воената криза. Доколку е изостави оваа посебна опсервација, просечното отстапување се намалува на 1,2 процентен поен.

Проекциите на ММФ, исто така, потврдуваат дека подготвувањето проекции во земјите во развој е потешко отколку подготвувањето проекции во развиените земји, поради недостаток на податоци и флуктуации во економијата. Студијата на ММФ од Централна и Источна Европа покажува просечно отстапување од околу -1,4 процентен поен, додека отстапувањето во проекциите на ММФ за напредна економија изнесува само околу -0,4 процентен поен.

На крај, би било од помош на креаторите на економските политики ако со подготвувањето проекции може да се предвидат пресвртните моменти во деловниот циклус. Порастот на БДП следната година се очекува да се зголеми во

сите, со исклучок на една година. Порастот на БДП на годишно ниво се зголеми во периодот 1994–2007 година, така што насоката е точна во околу 83% од случаите (види Анекс 1). Овој процент е скоро на истото ниво како резултатите од развиените земји.

Проекции за трговскиот биланс

Трговскиот биланс е најтешката променлива за предвидување. Апсолутното просечно отстапување изнесува околу 5 процентни поени од БДП за следната година – за двапати поголемо од варијацијата. Ова се должи на големото преценување на извозот и потценување на увозот (види Табела 2). Стапката на пораст на извозот во просек е преценета за околу 3,6 процентни поени, додека стапката на пораст на увозот е потценета за околу 4 процентни поени. Со проекциите за трговскиот биланс може да се предвиди насоката на економијата во скоро 3/4 од случаите.

Проекции за вработеност и невработеност

Проекциите за вработеност и невработеност се премногу оптимистички. Во околу 80% од случаите, МФ може да предвиди дека стапката на невработеност се зголемува. Меѓутоа, просечното отстапување кај стапката на невработеност е скоро 4,4 проценти од работната сила, така што има тенденција за потценување на зголемувањето. Насоката на стапката на пораст на вработеноста е точна само во околу 45 проценти од случаите (види Анекс 2).

Проекции за инфлација и реални плати

Проекциите за стапките на инфлација и на пораст кај реалните плати се прилично точни.

Табела 2: Просечно отстапување кај стапката на пораст на извозот и увозот

	Македонија	ММФ Централна и Источна Европа	ММФ напредна економија
Стапка на пораст на извозот	3,66	0,16	-0,29
Стапка на пораст на увозот	-3,94	2,28	-0,02

Просечното апсолутно отстапување во проекциите за следната година споредено со варијацијата изнесува околу 1. Во врска со инфлацијата, со проекциите може да се предвиди насоката на економијата во 75 проценти од случаите. Во врска со реалните плати, со проекциите може единствено да се предвиди насоката во околу 50 проценти од случаите.

Тест наспроти механички просек

Подготвувањето проекции треба да биде поточно од механичкиот метод. Проекциите за една година напред се споредени со историскиот просек во последните 4 години. Податоците се ограничени на седумгодишен период. Во Табела 3 се прикажани резултатите.

Цифрите се добиени како однос на грешките на квадратен среден корен (RMSE) за проекциите и RMSE за историскиот просек. Доколку проекциите се подобри од обичниот историски просек, коефициентот треба да изнесува под 1. Во Македонија, коефициентот изнесува околу 1 за најголем дел од варијациите. Во врска со трговскиот биланс, коефициентот изнесува 1,75. Оттука, историскиот просек е многу подобар од фактичките проекции за трговскиот биланс, во просек. Од друга страна, проекциите за инфлацијата се подобри од историскиот просек.

MSE регресиони тестови

Заклучокот од последниот став треба да се потврди со дополнително објаснување на коефициентот помеѓу RMSE за проекциите и RMSE за историскиот просек. Разликата помеѓу RMSE за историскиот просек и RMSE за проекциите (δ) е регресиран на отстапувањето на збирот на тие грешки (σ) од средната вредност (σ^*):

$$\delta = \beta_1 + \beta_2(\sigma - \sigma^*) + \mu_t$$

Тестирана е заедничката нулта хипотеза $\beta_1 = \beta_2 = 0$, што значи дека проекциите не може да се подобрат врз основа на механички проекции. Доколку не може да се отфрли нулта хипотезата, проекциите не се поточни од историскиот просек. Во Анекс 2 се дадени резултатите за Македонија:

Табелата сугерира дека скоро во сите случаи (со исклучок на БДП), нулта хипотезата не може да се отфрли, што посочува дека проекциите за Македонија не се значително подобри од механичките проекции.

Подобрување со тек на време

Проекциите треба да се подобруваат со тек на време како што се подобруваат податоците и методите/моделите. Меѓутоа, во Македонија

Табела 3: Проекции за една година напред во споредба со историскиот просек

	Пораст на БДП	Трговски биланс, % од БДП	Вработеност, пораст	Невработеност, % од БДП	Инфлација	Реални плати
Македонија	1,01	1,75	0,90	1,01	0,77	0,99

економските флукуации се намалија од средната на деведесеттите. Во Табела 4 е прикажано дека апсолутното просечно отстапување во проекциите за следната година кај половина од променливите е поголемо во периодот 2000–2007 година отколку во периодот 1994–1999 година. Просечното апсолутно отстапување кај порастот на БДП изнесуваше околу 2,2 процентни поени во периодот 2000–2007 и 1,8 процентен поен во периодот 1994–1999 година. Проекциите за порастот на увозот, извозот и вработеноста, исто така, се зголемија, додека проекциите за трговскиот биланс, невработеноста, инфлацијата и реалните плати се намалија. Грешките во проекциите за инфлацијата треба да се намалат во периодот како што инфлацијата се намали од 128,3 проценти во 1994 година на просек од 2,5 проценти во периодот 2000–2007 година. Флукуациите кај стапката на невработеност, исто така, се намалија значително во периодот. Проекциите за тековната година генерално се подобрија со тек на време.

Рационалност на проекциите

Рационална проекција треба да произведе грешки кои се објективни (непристрасни) и не се сериски поврзани (Artis, 1996). Тестот за непристрасност го воведоа Mincer и Zarnowitz (1969), во рамки на кој се воведуваат ограничувања на регресијата реализација – проекции, кои соодветствуваат на совршени проекции. Поконкретно, регресијата претставува тест за слаба ефикасност и е во следниов облик:

$$R_t = \beta_0 + \beta_1 F_t + \mu_t$$

при што R_t ја претставува реализацијата (фактички податоци), F_t е проекцијата и μ_t е грешката. Доколку грешката во проекцијата е e_t , тогаш $R_t = F_t + e_t$. Доколку F_t и e_t се корелирани, β_1 значително би се разликувал од единица; тогаш проекцијата не е ефикасна и може да се подобри. Поконкретно, при ефикасна проекција би се добила пресметка за β_1 која не е значително раз-

Табела 4: Апсолутно просечно отстапување, процентни поени

	Проекции за една година напред	Проекции за тековната година
БДП, пораст		
2000–2007	2,2	0,7
1994–1999	1,8	1,0
Извоз, пораст		
2000–2007	14,7	4,3
1994–1999	6,0	6,4
Извоз, пораст		
2000–2007	19,4	4,3
1994–1999	6,0	9,6
Трговски биланс, % од БДП		
2000–2007	2,9	1,5
1994–1999	7,5	5,7
Вработеност, пораст		
2000–2007	4,6	2,0
1994–1999	3,1	1,0
Невработеност, % од БДП		
2000–2007	3,1	2,3
1994–1999	5,5	6,2
Инфлација		
2000–2007	1,7	0,2
1994–1999	4,0	2,1
Реални плати		
2000–2007	3,1	1,7
1994–1999	3,2	1,6

лична од еден и пресметка за β_0 која не е значително различна од нула.

За целите на тестирање на сериска поврзаност, се применува Breusch-Godfrey тестот. Кај овој тест се користат специфициран (обично поголем) ред на заостанувања за тестирање на сериска поврзаност. Нултата хипотезата е дека не постои сериска поврзаност кај резидуалите до специфицираниот ред на заостанување. Иако тестот обично е наменет за поголеми примероци и за тестови за сериска поврзаност со повисок ред, тој се користи тука бидејќи се смета дека е најсоодветен.

Резултатите за рационалноста на проекциите во Македонија се прикажани во Анекс 3.

Резултатите покажуваат дека додека властите се прилично оптимистички за порастот на БДП, тестот за слаба ефикасност не дава објективни резултати за БДП, ниту пак се открива

сериска поврзаност. Сериската поврзаност не преставува главен проблем кај променливите во Македонија, за кои се подготвуваат проекции. Меѓутоа, се сугерира пристрасност во случајот на трговскиот биланс и инфлацијата (проекции за една година напред) и за сите трговски променливи и инфлацијата (тековна година). Причините зад преголемиот оптимизам за извозот и увозот во декември тековната година за истата година може да се должат на интензивирањето на трговијата во последните месеци од годината. Трговскиот биланс повторно се чини проблематичен; покрај впечатокот дека е тешко да се подготват проекции, тие честопати беа пристрасни. Резултатите за инфлацијата се неочекувани, бидејќи таа е ниска во набљудуваниот период, меѓутоа сепак е забележана пристрасност.

Користена литература:

Artis Michael J. (1996), "How Accurate are the IMF's Short-Term Forecasts? Another Examination of the World Economic Outlook" (IMF1)

Timmermann Allan (2006), "An Evaluation of the World Economic Outlook Forecasts" (IMF2)

Oller Lars-Erik, (2000), "The accuracy of European growth and inflation forecasts" (OECD)

Ministry of Finance in Denmark (2008), "Ekonomisk Redegerelse, Februar 2008"

Анекс 1: Насока на проекциите

	F>0 и R>0	F>0 и R<0	F<0 и R>0	F<0 и R<0	Стапка на успешност, %
Пораст на БДП	9	2	0	1	83
Трговски биланс, % од БДП	7	3	0	2	75
Вработеност, стапка на пораст	4	5	1	1	45
Невработеност, % од БДП	4	0	1	1	83
Инфлација	2	3	0	7	75
Реални плати	3	1	5	4	54

Забелешка: F е разликата помеѓу проекциите во декември за следната година и проекциите за тековната година. R е разликата помеѓу историските податоци за следната година и проекциите за тековната година

Анекс 2: MCE регресиони резултати

	GDP	EX	IM	TB	EM	INF	RW
Forecast – one year before							
Regression							
intercept	-4,4853	99,5888	8,9104	-16,7111	16,7610	7,5759	-9,9882
(probability)	0,0569	0,6315	0,9047	0,0015	0,2413	0,0334	0,1135
slope	-0,4333	0,0757	-0,1484	-0,7619	0,2000	0,2517	-0,3891
(probability)	0,0001	0,8240	0,2985	0,0001	0,3717	0,0894	0,2998
F-test							
(probability for H0: b1=b2=0)	0,0000	0,8240	0,2985	0,0001	0,3717	0,0894	0,2998
result	reject	not reject	not reject	reject	not reject	not reject	not reject
Forecast – current year							
Regression							
intercept	12,2170	3,8683	80,6649	1,9701	10,4748	13,3089	-1,0463
(probability)	0,0000	0,9201	0,6240	0,7684	0,3916	0,0000	0,7880
slope	1,0110	0,8889	-0,1030	0,1499	0,3063	1,0180	-0,5384
(probability)	0,0000	0,0006	0,7729	0,7726	0,1220	0,0000	0,0571
F-test							
(probability for H0: b1=b2=0)	0,0000	0,0006	0,7729	0,7726	0,1220	0,0000	0,0571
result	reject	reject	not reject	not reject	not reject	reject	not reject

Анекс 3: Тестови за пристрасност и сервиска поврзаност

Regression	GDP	EX	IM	TB	EM	INF	RW
<i>Forecast – one year before</i>							
intercept	-1,149	-2,878	5,064	-16,989	-1,212	-1,951	1,922
(t-stat for Bo=0)	-1,097	-0,698	1,014	-7,677	-0,690	-2,166	2,051
(critical value for 5%)	2,145						
decision (100=accept null;200=reject null)	100	100	100	200	100	200	100
slope	0,753	1,001	0,865	0,077	0,690	1,050	0,783
(standard error reported)	0,217	0,206	0,172	0,142	0,546	0,026	0,233
(t-stat for B1=1)	-1,138	0,005	-0,787	-6,512	-0,568	1,915	-0,932
(critical value for 5%)	2,145						
decision (100=accept null;200=reject null)	100	100	100	200	100	100	100
R2	0,52	0,70	0,72	0,03	0,14	0,99	0,51
Breusch-Godfrey (Ho=no ser.cor; F-prob)	1,000	0,701	1,000	0,912	1,000	0,846	0,700
result	unbiased	unbiased	unbiased	biased	unbiased	biased	unbiased
	ser.uncor	ser.uncor	ser.uncor	ser.uncor	ser.uncor	ser.uncor	ser.uncor
<i>Forecast – current year</i>							
intercept	0,082	4,296	6,268	-14,383	-0,067	-0,748	0,265
(t-stat for Bo=0)	0,269	2,122	2,080	-5,619	-0,075	-2,424	0,353
(critical value for 5%)	2,145						
decision (100=accept null;200=reject null)	100	100	100	200	100	200	100
slope	0,949	0,767	0,770	0,235	1,136	1,039	0,924
(standard error reported)	0,075	0,084	0,087	0,142	0,291	0,009	0,193
(t-stat for B1=1)	-0,683	-2,766	-2,645	-5,395	0,466	4,404	-0,394
(critical value for 5%)	2,145						
decision (100=accept null;200=reject null)	100	200	200	200	100	200	100
R2	0,94	0,89	0,89	0,2	0,6	0,99	0,68
Breusch-Godfrey (Ho=no ser.cor; F-prob)	0,396	0,678	0,808	0,198	0,934	0,074	0,629
result	unbiased	biased	biased	biased	unbiased	biased	unbiased
	ser.uncor	ser.uncor.	ser.uncor	ser.uncor	ser.uncor	ser.cor	ser.uncor

АКТУЕЛНИ ВЕСТИ

ПОТПИШАНА ДЕКЛАРАЦИЈАТА ЗА СТРАТЕШКО ПАРТНЕРСТВО И СОРАБОТКА НА МАКЕДОНИЈА И САД

Република Македонија и САД потпишаа Декларација за стратешко партнерство и соработка со која се афирмира посветеноста на двете влади по натаму да ги развиваат и продлабочуваат партнерските односи меѓу двете земји, врз основа на заеднички цели, интереси и вредности. Декларацијата ја потпиша шефот на дипломатијата на Македонија, г-дин Антонио Милошоски и државниот секретар на САД, г-ѓа Кондолиза Рајс.

Со оваа декларација се создава рамка за конкретни проекти во три области: економија, безбедност, и образование.

Првиот елемент се однесува на зајакнување на соработката во однос на трговијата и економијата, вториот е за зголемување на соработката во рамките на безбедносниот сектор, додека третиот е за изнаоѓање поконкретен начин за доближување и поинтензивни контакти на општествено ниво меѓу Македонија и САД.

Во Декларацијата е истакнато и силното македонско-амери-

канско партнерство во борбата против глобалниот тероризам и во промовирање на меѓународната стабилност. Изградбата на стратешко партнерство, се наведува во документот, бара интензивирање на високо ниво на нашите цивилни и воени контакти.

Исто така, во Декларацијата се подвлекува залогбата на САД за суверена, демократска и просперитетна Македонија, која ги споделува вредностите на мирот, слободата, владеењето на правото и слободниот пазар.

По потпишувањето на Декларацијата, државниот секретар на САД, г-ѓа Рајс, изјави дека овој договор помеѓу, како што рече, американскиот и македонскиот народ, е мал знак на трајната соработка и пријателство меѓу САД и Македонија.

– Ние сме горди на реформите што Македонија ги спроведува. Познато е дека САД го поддржува членството на Македонија во НАТО, бидејќи Македонија заслужува да биде членка на НАТО. Откако ќе се разреши спорот со Грција околу името, се надеваме дека тоа ќе се случи наскоро, Македонија ќе стане членка на Алијансата и ќе придонесе за зајакнување на просперитетот и демократијата – изјави г-ѓа Рајс.

Министерот Милошоски истакна дека ова е многу важен настан за Македонија кој покажа дека односите меѓу САД и нашата држава се базираат на взаемна доверба и партнерство.

ЕУ ГИ ЗГОЛЕМИ СРЕДСТВАТА ЗА МАКЕДОНСКИТЕ ЗЕМЈОДЕЛЦИ

Претставници од Генералниот директорат за земјоделство и рурален развој на Европската комисија, најавија зголемување на средствата во ИПАРД фондовите наменети за Република Македонија во износ од 12,5 милиони евра за до 2010 година. Со ова, средства од ИПАРД програмата наменета за земјоделство од 19 ќе се зголеми на 31,5 милиони евра за период 2007–2010 година.

Ова беше најавено на првиот официјален состанок на Мониторинг комитетот за ИПАРД фондовите, тело формирано од Владата на Република Македонија кое е одговорно за ефикасна, ефективна и квалитетна имплементацијата на фондовите на ЕУ за рурален развој (ИПАРД).

– Тоа автоматски значи дека треба да бидат зголемени и средствата од страна на Република Македонија за неколку милиони евра, како и средствата од финансиерите и инвеститорите што ќе аплицираат и ќе ги добијат овие грантови. Првично вкупните средства за овие фондови беа планирани на околу 50 милиони евра, но со ова зголемување од Европската унија тие средства планираме да достигнат повеќе од 80 милиони евра – изјави заменик министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство Перо Димшоски, кој како Национален координатор за ИПАРД претседава со Мониторинг комитетот.

МАКЕДОНИЈА ДОБИ ГРАНТ ОД СЕДУМ МИЛИОНИ ЕВРА ОД СВЕТСКА БАНКА

Со најави за целосна поддршка за евроатланските интеграции на земјава, Министерот за финансии Трајко Славески и претставникот на Светската банка Маркус Репник, во присуство на холандскиот амбасадор Симон Филипини, потпишаа Договорот за грант во износ од седум милиони евра. Грантот е добиен од Владата на Кралството Холандија, како кофинансирање на Вториот програмски заем за развојни политики, кој е во износ од 30 илјади долари.

– Со средствата ќе се реализираат проекти насочени за подобрување на инвестициската клима и зајакнување на управувањето и ефикасноста на јавниот сектор. Тие се состојат од два столба, првиот за подобрување на инвестициската клима преку реформи во судството, пазарот на работната сила, зајакнување на финансиското посредување и супервизија и зајакнување на конкурентноста на деловниот сектор. Вториот столб се однесува на зајакнување со управувањето со јавниот сектор, каде се финансираат реформи на јавната администрација, реформи во здравството и процесот на децентрализација – изјави пред потпишувањето на Договорот министерот Славески.

Тој додаде дека средствата се веќе проектирани во приходната страна на Буџетот на Република Македонија за годинава, како што е предвидено и како треба да се употребат.

Постојаниот претставник на Светската банка за Македонија г-дин Маркус Репник истакна дека од големо значење не е само висината на средствата, туку начинот како се тие обезбедени, односно, како

што рече, како во случајов во соработка и целосна координација и усогласеност на двајца меѓународни партнери во тесна соработка со македонските партнери.

СО КРЕДИТ ОД СВЕТСКА БАНКА ЌЕ СЕ РЕКОНСТРУИРААТ 11 РЕГИОНАЛНИ ПАТИШТА

Македонија доби кредит од 100 милиони долари, односно 70 милиони евра од Светска банка за обнова и реконструкција на локалните и регионалните патни правци во Македонија.

Вкупниот износ на кредитот ќе биде поделен на два дела, половина од средствата, односно 30 милиони евра ќе бидат наменети за обнова и реконструкција на регионалните патни правци, а 30 милиони евра за локалните патишта – вели г-ѓа Наташа Валкановска, директор на Фондот за магистрални и регионални патишта.

Како што појаснува г-ѓа Валкановска, ќе бидат реконструирани 11 регионални патни правци, а приоритетните патишта се избрани согласно со предлозите произлезени од студијата изработена од Hydrplan, финансирана од Европската агенција за реконструкција.

Предвидена е поправка на правците Илинден–Калуѓерац, 'Ржаничино–Овче Поле, Дебар, Максаи (М–5)–Долно Дупени, Прилеп–Кичево, Прилеп–Кривогаштани, Превалец–Смојмирово и Струмица–Нов Дојран–Дојран.

Со другата половина од средствата ќе бидат реконструирани локалните патишта.

– За реконструкцијата на локалните патишта средствата ќе бидат распределени до сите општини кои ќе испратат предлог и документација за реконструкција и изградба на патишта во општините – потенцира г-ѓа Валкановска.

Вкупниот износ на кредитот кој Светска банка и го одобри на Македонија е во износ од 125 милиони долари, каде што покрај проектите за изградба на регионални и локални патишта кредитира и проекти за подобрување на бизнис климата во земјата.

Едниот кредит е со рок на отплата 20 години и грејс период од пет години, а другиот е со рок на отплата од 17 години и пет години грејс период.

АВСТРИЈА САКА ДА ЈА ЗАЈАКНЕ БИЗНИС СОРАБОТКАТА СО МАКЕДОНИЈА

Австриската соработка за развој и Австриската стопанска комора преку регионалната развојна агенција „Пелагонија Преда“ во Прилеп ги презентираше бројните инструменти за приватниот сектор и за невладините организации.

– Соработката со овие институции секогаш била добра и сакаме уште да ја зајакнеме. Целта е да се зголемат можностите за извоз и увоз за Македонија и за Австрија, како и да се привлечат повеќе странски инвеститори од Австрија во Македонија. Со тоа се овозможува креирање на повеќе работни места, знаења и технологии во двата правци. Што се однесува до невладините организации, тие играат важна улога во двете општества. Конкретно да ја зајакнеме соработката меѓу невладините организации од двете земји, посебно во поддршка на проекти за

човековите права, социјалните услуги, од образованието и во заштитата на животната средина – изјави Кристофер Опанчар, аташе за техничка соработка при Австриската амбасада во Скопје.

Австрија во Македонија е застапена во осигурувањето, градежната индустрија, во животната средина, во медицината, ќе се обиде и во земјоделството и туризмот. Австрија има на располагање 3,5 милиони евра за цела Македонија во сите наведени области за соработка.

МАКЕДОНИЈА ИСПРАЌА ТРЕТА ГРУПА ЕКОНОМСКИ ПРОМОТОРИ

Со третата група економски промотори, Македонија ќе има вкупно 18 промотори во странство кои треба да помогнат во привлекувањето странски инвестиции.

Според директорот на Агенцијата за привлекување странски инвестиции, г-дин Виктор Мизо, со економските промотори многу повеќе се зголемува можноста да се контактираат странски компании и да се претстават можностите за инвестирање во Македонија.

– Првата група промотори замина кон крајот на јануари оваа година. Тоа беа тројца промотори во Грција, Италија и Германија. Врз основа на работата на тие промотори и другата група од шест промотори веќе имаме остварени неколку посети на компании со кои тие се сретнаа и кои пројавиле интерес да дојдат и да ги разгледаат можностите за инвестирање во Република Македонија – рече г-дин Мизо.

Се уште конечна одлука ниту една компанија нема донесено бидејќи, според него, премногу е кратко времето да се очекува тоа да се случи.

Промоторите поминаа обука од шест недели во која беа вклучени консултантите од ЕУ и консултант од англиската Влада кои порано работеле на привлекување странски инвестиции, како и сите

други релевантни министерства во државата кои се вклучени во овој процес.

– Ова е третата група промотори. Вклучени се девет земји: Германија, Франција, Норвешка, Данска, Шведска, Финска и балтичките земји, потоа Русија, Украина и Казахстан, Бугарија со Романија, Израел, Јордан и Египет, Кина, Хонгконг, Кореја и Јапонија и Индија со Малезија, Сингапур и Австралија. Ни останува уште група од пет земји, за кои ќе пристапиме кон наоѓање промотори во следните недели – вели Мизо.

ВЛАДАТА ВОВЕДУВА ОЛЕСНУВАЊА ЗА НОВИ ВРАБОТУВАЊА

Работодавците што ќе вработат млади лица до 27-годишна возраст, 18 месеци за нив нема да плаќаат придонес за здравствено осигурување. Услов е овие вработени да ги задржат на работа уште две години. Истото олеснување за фирмите ќе

важи и ако вработат лице што останало без работа во претпријатие што 50% било во сопственост на државата. Оваа одлука е донесена на владина седница. Премиерот Никола Груевски изјави дека одлуката претставува исполнување на предизборните ветувања на Коалицијата „За подобра Македонија“. Доколку работодавците не ги задржат работниците, ќе мора да ги платат сите придонеси од кои биле ослободени.

СЕ ПОСТАВИЈА ТЕМЕЛИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА КОМОРА НА МЛАДИ ПРЕТПРИЕМАЧИ

Основната цел на Македонската комора на млади претприемачи при Стопанската комора на Македонија ќе биде преку своите програмски активности да овозможи континуиран развој на лидерските способности на младите луѓе, на нивната социјална одговорност, претприемничкиот дух, неопходни за креирање позитивни промени кај самите себе и глобално во општествени рамки. За таа цел г-динот Ричард Хаек, обучувач при JCI од Мاستрихт, претприемач и лидер во пет компании пренесе дел од искуствата на Меѓународната комора на млади претприемачи која датира од 1944 година.

– Меѓународната комора на млади претприемачи е веројатно најдобро зачуваната тајна во Европа, а денес ќе ја откриеме оваа тајна и во Македонија. Денес го правиме првиот чекор во таа насока – изјави тој на почетокот на средбата. Во текот на својата презентација г-динот Хаек даде краток осврт на историјата на JCI, нејзината мисија и визија како и целите и задачите на идната Македонска комора на претприемачи.

– Да се биде волонтер во JCI бара многу време и енергија. Но верувајте тоа ќе ви се исплати повеќекратно, бидејќи времето е пари. За возврат вие ќе запознаете огромен број на луѓе, ќе добиете бесплатен тренинг, вмрежување и споделување на знаење. Нашето мото е постојано да бидеме подобри – истакна тој.

Мисијата на JCI е да се развиваат лидерски вештини, социјална одговорност, претприемништво и колегијалност. Визијата е да се биде активен член на општеството. JCI се фокусира на четири канали за комуникација: претприемништво, лидерство, менаџмент и обучување. За да го остварат истото тие се потпираат на четири основи: деловно работење–вмрежување, личен развој–обука и лидерство, меѓународни конференции и заедница, проект и партиципација. Овие постулати треба да се

пренесат и на идната македонска комора на млади претприемачи.

JCI е интернационална асоцијација на млади претприемачи во која членуваат околу 250.000 претприемачи на возраст од 18 до 40 години во повеќе од 100 земји.

ЌЕ СЕ ФОРМИРА АСОЦИЈАЦИЈА ЗА СОБИРАЊЕ И РЕЦИКЛИРАЊЕ НА ПЛАСТИКА

Проектот за рециклирање на пластика на УСАИД го најави формирање на првата асоцијација на субекти кои се занимаваат со рециклирање во Македонија– ПЕТРА.

– Целта на асоцијација е да обезбедува пари не само таа да функционира, туку и да ги покрива трошоците на тие што ќе собираат ПЕТ амбалажа, на рециклаторите и сите други кои што ќе бидат инволвирани во процесот – изјави Аријан Тоска, директор на проектот за рециклирање на пластика на УСАИД на Бизнис Форум за рециклирање на

пластика што се одржа во Охрид. Целта на овој проект, кој го спроведува УСАИД, е да обезбеди ефикасен, ефективен и економски одржлив систем за собирање на ПЕТ амбалажа во државата. Проектот вреден 1,2 милиони долари е имплементиран од MDC-TI-NET во партнерство со локалните самоуправи, како и јавните и приватните компании за управување со отпад. Проектот неодамна ја заврши пилот фазата која што се спроведуваше во четири општини и во тек е проширување на активностите во 20 нови општини.

Компаниите кои се занимаваат со рециклирање тврдат дека бизнисот со рециклирање на пластика е исплатлив и доста профитабилен. Откупот на

пластични шишиња се движи околу 250 евра по тон. Во Македонија месечно се откупуваат 300–400 тони отпадни пластични шишиња, од што лесно може да се заклучи дека овој бизнис навистина има голем потенцијал.

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАСИТ ЌЕ ПРЕСЕДАВА СО ИТ ФОРУМОТ НА ЈИ ЕВРОПА

На Третиот годишен состанок одржан на 14 април 2008 во Љубљана, под покровителство на Владата на Словенија и новооснованиот Центар за Развој на е-Управувањето во Југоисточна Европа, беше формиран управен Одбор на ИКТ Форумот на Југоисточна Европа, кој во исто време е и Советодавен Комитет на Приватниот ИКТ Сектор на Центарот за Развој е-Управување. За прв претседавач на Управниот Одбор на ИКТ форумот е избран г-дин Тони Петрески, Претседател на Собранието на МАСИТ – Стопанска Комора за Информатички и Комуникациски Технологии.

Целта на ИКТ Форумот за Југоисточна Европа е да се создаде отворен канал за комуникација и дијалог помеѓу приватните ИКТ компании, ИКТ здруженијата и владите во регионот кои учествуваат во електронската – eSEE и широкопојасната – bSEE иницијативи за Југоисточна Европа.

Како дел од ова, ИКТ форумот настојува да воспостави континуирана поврзаност со Регионалниот Совет за Соработка на Југоисточна Европа, како наследник на Пактот за Стабилност и да ги промовира јавно приватните партнерства со цел да се подобри деловната клима и правната околина, да се олесни меѓуграничната трговија и соработка, и да се поддржи националната и регионалната ИКТ агенда за цела Југоисточна Европа.

Домаќин на Првиот Состанок на Управниот Одбор на ИКТ Форумот за Југоисточна Европа ќе биде МАСИТ, за време на годишната конференција на МАСИТ која ќе се одржи во втората половина на Септември 2008 год. во Охрид, што ќе претставува единствена шанса да се слушне видувањето на

приватниот сектор за идниот развој на Информатичкото Општество во Југоисточна Европа.

ПОСТАВЕНИ ТЕМЕЛИТЕ НА ХИДРОСИСТЕМОТ ЗЛЕТОВИЦА

До 15 август треба да почне изградбата на браната Кнежево. Таа е дел од изградбата на хидросистемот „Злетовица“, финасирана од Јапонската банка за меѓународна соработка. Целиот проект треба да заврши до крајот на наредната година. Вкупната вредност на „Злетовица“ е 150 милиони евра. Од браната Кнежево вода за пиење ќе добиваат 120 илјади жители од источниот дел на Македонија.

Г-дин Стојан Миланов, директор на Хидросистемот „Злетовица“, рече дека проектот треба да биде готов до крајот на 2009–та, а до крајот на оваа

година ќе бидат завршени и цевководите кон општините Штип, Пробиштип и Злетово, со што тие трајно ќе го решат проблемот со водоснабдувањето.

Камен-темелникот на браната Кнежево беше поставен со посебен јапонски ритуал кој Јапонците го нарекуваат „камен-темелник на безбедноста“ и веруваат дека ритуалот ги штити работниците од евентуални несреќи при градежните работи.

ФРАНЦУСКИ МОНТИПЕ ЌЕ ГРАДИ ФАБРИКА ВО БУНАРЦИК

Во слободната економска зона Бунарцик до крајот на годинава ќе почне да се гради фабрика за производство на автомобилски делови. Станува збор за прва француска гринфилд инвестиција вредна 60 милиони евра, што и официјално ја догорија премиерот Никола Груевски и извршниот директор на компанијата „Монтитеп“ г-дин Марк Мајус.

– Во првата фаза од реализацијата на Проектот ќе се вработат 500 лица, а за три до четири години оваа бројка ќе биде двојно поголема. Двојно ќе се зголеми и инвестицијата – изјави Груевски по потпишувањето на Меморандумот. Од извозот на производите годишно ќе се реализираат 70 до 100 милиони евра, а за пет години во Македонија ќе останат 200 милиони евра дополнителна вредност.

– Изградбата на фабриката треба да заврши идната година по што ќе почнеме со производството на прототипи. Од 2010, пак, ќе стартува и комерцијалната продажба на автомобилските делови – изјави г-дин Мајус.

Фабриката во Бунарцик, со примена на современа технологија ќе прави цилиндри за мотори за возилата „форд“, а ќе се пласираат на германскиот, на британскиот и на други пазари.

Компанијата „Монтитеп“ е формирана во 1894 година, а од 1966 котира на Париската берза. Освен во Франција има фабрики и во Шпанија, САД, Канада, Шведска, Германија, Италија, Британија, Ирска и Мексико. Од неодамна „Монтитеп“ отвори фабрика и во Бугарија. Како што стои на сајтот на компанијата www.montupet.fr, оваа компанија соработува со сите европски и американски фабрики кои имаат нова генерација на мотори без разлика дали се дизел или на бензин.

ОД СТРУМИЧКО ИЗВЕЗЕНИ НАД 50.000 ТОНИ РАН ЗЕЛЕНЧУК

Во текот на првите пет месеци од годинава, според податоците од Подрачната единица на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Царинскиот терминал во Струмица, од овој претежно земјоделски регион на странските пазари се пласирани над 50.000 тони ран зеленчук.

Заклучно со 3 јуни во Бугарија, Србија, Белорусија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Полска, Романија и во други европски земји вкупно се пласирани 29.000 тони пролетна зелка, 10.000 тони рани домати, 8.500 тони краставици и друг зеленчук произведен во оранжериите, пластениците и на отворено.

– Споредено со лани, годинава извозот на зеленчук бележи пораст, а до крајот на сезоната, исто така, очекуваме поголем извоз на раните индустриски пиперки и домати, бостанот и на други градинарски производи. Зголемувањето на пласманот на зеленчук на странските пазари се должи, пред се, на зголемената побарувачка, но и на олеснувањето на царинските процедури кои овозможуваат континуиран и непречен проток на стоки преку граничните премини – вели Алекса Михајлов, раководител на Подрачната единица на МЗШВ во Струмица.

Минатата година од струмичкиот регион беа извезени над 120.000 тони ран и индустриски зеленчук од што беа остварени околу 45 милиони евра. Според проценката на земјоделските експерти, оваа сезона извозот на струмички краставици, домати, пиперки, зелка и друго ќе биде поголем најмалку за 10%.

БРЕНДИРАН МАКЕДОНСКИОТ АЈВАР

Македонскиот ајвар со ознака за потекло за производ кој потекнува од струмичко-радовишко-тиквешкото подрачје и подрачјето на прилепско поле го доби сертификатот за заштита на географски назив, со што тој станува заштитен производ на македонскиот пазар, а ќе се бара и негова заштита на европскиот пазар и пошироко – соопшти министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, Ацо Спасеновски.

Тој додаде дека Технолошко – металуршкиот факултет и Факултетот за земјоделство во соработка со Здружението на производители изготвиле елаборат за процедурата за изработка, рецептурата, но и условите за производство. Сите производители кои ќе се пријават и ќе добијат дозвола за производство ќе мора да ги почитуваат процедурите, а на секои пет години ќе има контроли со кои ќе се утврдува нивото на квалитетот на производството. На оние производители кои неовластено ќе го користат називот Македонски ајвар, производителите ќе им бидат заплени.

– Врз основа на заштитениот географски назив во соработка сите кои ќе го произведуваат на етикетите ќе имаат напис Македонски ајвар, со што ќе се гарантира квалитетот, за кој ќе се грижи и посебна Комисија. Името ќе може да се користи и за македонскиот и за странските пазари – истакна министерот Спасеновски.

Покрај ајварот наскоро ќе бидат заштитени и и група производи во која влегуваат галичкиот кашкавал, виното Вранец, македонско бело меко овчо сирење, куртовската капија, бучимски кромид, тетовски грав, кочански ориз, беровско овчо сирење, планинскиот чај, овчеполскиот мед и ж'та кавадаречка.

Според него, заштитата на производите ќе придонесе за зголемување на нивната цена и на домашниот и на странските пазари.

СКОПЈЕ ДОБИ ТУРИСТИЧКО-ИНФОРМАТИВНО БИРО

Во Скопје е отворено Туристичко-информативно биро кое ќе посредува во обезбедување услуги во доменот на сместувањето на туристите, а ќе продава и билети за културни, забавни, спортско-рекреативни приредби.

Бирото ќе дава туристички информации и ќе врши дистрибуција на информативно-промотивен материјал, а ќе обезбедува и информации за селскиот, етно и еколошкиот туризам. Во Туристичкото биро ќе можат да се купат сувенири, разгледници, брошури, туристички карти, филмови и фотоапарати.

Тоа ќе соработува со сите скопски туристички агенции со цел обезбедување квалитетна услуга за домашните и странските туристи.

ДО ОКТОМВРИ ОРГАНИЗИРАНИ 26 ЧАРТЕРИ СО ИЗРАЕЛСКИ ТУРИСТИ

Според г-дин Арсеније Јаневски од агенцијата Компас во периодот од 26 мај до 16 октомври се организирани 26 чартер летови со авиони со 140 до 214 места за израелски туристи во Македонија. Тие ќе престојуваат во Македонија од четири до шест дена, а во текот на јули и август до седум дена. Туристите кои ќе го посетуваат Охрид во пред и посезонските месеци ќе посетуваат повеќе значајни културно-историски места во Македонија, а во летниот период дел од нив ќе престојуваат на годишен одмор во Охрид.

Досегашните посети на израелските туристи опфаќаат екскурзии со посета на Битола, Преспа, Галичник, Св. Наум, Струга, Вевчани, Маврово и Скопје. Групите кои досега ја посетиле Македонија опфаќале постари лица кои се заинтересирани за посета на културните и историските места во Македонија, и групи од млади луѓе кои како недостаток на Македонија како туристичка дестинација го посочиле недоволно богатиот забавен живот во Охрид во вонсезонскиот период.

Сите групи од Израел кои досега ја посетиле Македонија, според г-дин Јаневски, се презадоволни од услугата, гостопримството, храната и сместувањето во Македонија. Според него, Израелците се добри туристи кои бараат и додатни услуги како масажи, рентакар, посета на кафулиња и ресторани. Од Агенцијата, исто така, соопштија дека веќе долги години се работело на воспоставување на чартер летови и доведување на групи Израелци во Македонија. Сегашната соработка на туристичката агенција Компас се одвива со агенцијата Еше турс од Тел Авив.

ОСНОВАНА ТУРИСТИЧКО УГОСТИТЕЛСКА КОМОРА МАКЕДОНИЈА

Во Сојузот на стопански комори на Македонија (ССК) денес беше основана стопанска комора за туристичка и угостителска дејност, Туристичко-угостителска комора Македонија (ТУК).

Целта на оваа Комора е развој на туризмот во Македонија и меѓусебната соработка на членките за проширување на своите бизниси.

На основачкото собрание кое се одржа вчера за претседател на Комората беше избран Огњан Циговски, генерален менаџер на фирмата К.А.К – ДООЕЛ, а беа избрани и членовите на Управен и Надзорен одбор. Фирмата К.А.К дооел е сопственик на скијачкиот центар „Маврово“, хотел „Бистра“, хотел „Лоц“, хотел „Спорт“, хотел „Епинал Битола“, „Ле гранд казино“ во Скопје и во Битола, скијачки центар „Заре Лазаревски“ и дискотеката „Ратрак“ во Маврово.

– Целта на ТУК е да биде сервис на нејзините членки кои навремено ќе бидат информирани за активностите во оваа област. Се надеваме дека бројот на учесници во оваа Комора постојано ќе се зголемува. Сакаме да воспоставиме подобар однос со државата во областа на туристичката и угостителската дејност, да бидеме учесници во работата и ќе настојуваме заеднички да работиме со отсекот за туризам при Министерството за економија – изјави Огњан Циговски, претседателот на ТУК.

Комората ќе дејствува во подобрување на деловната клима за воведување на стандарди во работењето и подобрување на туристичката понуда на Македонија.

На основањето на ТУК учествуваа хотели, туристички агенции, ресторани, кафе барови, дискотеки, превозници, ловечки и спелеолошки друштва, планинарски друштва, цркви и манастири. Комората е отворена за соработка и пристап на нови членки.

ВЕСТИ ОД РЕГИОНОТ

ИЗРАЕЛСКИ STRAUSS ГО КУПУВА DONSAFE ВО МАКЕДОНИЈА, АЛБАНИЈА И КОСОВО

Израелската група Strauss објави денес дека го договорила купувањето на бизнисот на италијанската компанија Donsafe во Македонија, Албанија и Косово, за 7,5 милиони евра. Тој бизнис во 2007 генерирал приходи од 4,5 милиони евра, пред се за еспресо кафето и останати специјални напитки од кафе, се наведува во соопштението кое Strauss го објави на берзата во Тел Авив.

Strauss, втората по големина израелска прехранбена компанија, веќе ја поседува марката Donsafe во неколку земји на подрачје поранешна Југославија, како што се Србија и Црна Гора. Од Strauss изјавија дека ќе ја финансираат аквизицијата од сопствени извори, но дека не очекуваат дека ќе мора да вложуваат значајни износи на основа на тој договор во блиска иднина. Strauss е пазарен лидер за пржено и мелено кафе во Средна и Источна Европа. Исто така е седма по големина компанија во светот по потрошувачка на сурово кафе.

ЛУКОИЛ ИНВЕСТИРА 30 МИЛИОНИ ЕВРА НА БАЛКАНОТ

Најголемата руска приватна нафтена компанија „Лукоил“, која неодамна ја презеде загребската „Европа Мил“, објави инвестициски планови во Србија и Црна Гора со вкупна вредност од околу 29,3 милиони долари.

„Лукоил Монтенегро“ досега во Црна Гора вложи повеќе од 30 милиони евра. Во изградба на уште 15 нови бензински станици ќе инвестира

дополнителни 15 милиони евра. Минатиот месец руската нафтена компанија откупи шест бензински станици од црногорскиот „Рокшпед“ и четири локации на кои според урбанистичкиот план се предвидува изградба на нови станици.

На српскиот пазар, „Лукоил“ планира во првата половина од годинава да продаде 142 илјади тони нафта. Што се однесува до хрватскиот пазар по неговото влегување „Лукоил“ објави дека планира во следните пет години да изгради 75 до 100 бензински станици. Се проценува дека вкупната инвестиција на „Лукоил“ во малопродажната мрежа на хрватскиот пазар во следните пет години може да достигне до 200 милиони долари.

ГОРЕЊЕ ЗА 130 МИЛИОНИ ЕВРА ГО ПРЕВЗЕМА ХОЛАНДСКИОТ АТАГ

Словенечката компанија Горење за 130 милиони евра превзема 100% од капиталот на холандскиот производител на апарати за домаќинството ATAG Europe.

Како што изјавија претставниците ова е најголемата аквизиција во историјата на словенечката компанија. ATAG има 420 вработени, а 90% од приходите ги остваруваат од продажба на апарати за домаќинството на територијата на земјите од Бенелукс, од кој 75% на луксузни производи. Во Бенелукс ATAG има пазарно учество од 10 до 30%.

СЛОВЕНИЈА ИНВЕСТИРА 300 МИЛИОНИ ЕВРА ВО ТУРИЗАМ

Скоро 300 милиони евра „туристички“ инвестиции во оваа година ќе влезат во Словенија. Половината од овие средства се инвестиции во

елитни хотели во Порторож и Пиран, а словенските туристички планери најавуваат целосен пресврт во таа дејност по стагнацијата во последните 20 години.

Според грубите проценки, од овие 300 милиони евра туристички инвестиции кои се во тек во Словенија, европскиот Кохезионен фонд учествува со 125 милиони евра, а најголема инвестиција е во словенечкиот хотел „Палас“, кој е обновен и треба да биде отворен следниот месец. Словенците за следната година најавува вистинска „ренесанса“ во Порторож и другите туристичките краеве на словенечкото крајбрежје.

АЛБАНИЈА ЈА ПРОДАДЕ ДРЖАВНАТА РАФИНЕРИЈА

Албанија ја продаде државната компанијата за преработка на нафта, АРМО на американски и швајцарски инвеститори за 128 милиони евра.

Премиерот на Албанија, г-дин Сали Бериша, изјави дека новиот сопственик на 85% од акциите на претпријатието АРМО е американската фирма Refinery Associates и швајцарската компанија Anika Enterprises, пренесе агенцијата ДПА.

АРМО поседува две рефинерии во градовите Балш и Фијер. Исто така, поседува и мрежа на бензински станици во Албанија. Другите понудувачи за купување на оваа компанија беа интернационалната англиска групација „Витол“ и фирмата „Петрофак“.

АВСТРИСКИ ЕВН ЌЕ ГРАДИ ТЕРМОЦЕНТРАЛА ВО АЛБАНИЈА

Австриската компанија ЕВН се подготвува да изгради најголема и најмодерна термоцентрала во Албанија.

Објектот би бил со инсталирана моќност од околу 400 мегавати и за самата компанија претставува еден од најголемите проекти кои ги има реализирано досега.

– Инвестициите за овој проект достигнуваат 900 милиони евра, што се повисоки од рекордниот

проект реализиран во Валсум Германија каде инвестирале 800 милиони евра – изјави Гинтер Офнер, извршен директор на австриската компанија ЕВН.

ЕВН, која е присутна во Македонија и во Бугарија, прави напори да влезе и на албанскиот енергетски пазар. Се смета за потенцијален купувач на албанската Електродистрибуција

ХЕЛЕНИК ПЕТРОЛЕУМ ЈА КУПИ БУГАРСКАТА КОМПАНИЈА ОПЕТ/АЈГАЗ БУГАРИЈА ЕАД

Хеленик петролеум соопшти дека ја купила бугарската компанија Опет/Ајгаз Бугарија ЕАД, која поседува 17 новоизградени бензински станици, распоредени во поголемите бугарски градови.

Грчките весници „Прото тема“ и „Вима“ прецизираат дека Опет има три магацини за гориво во области со стратешко значење, од кој едниот е во Софија, како и многубројни парцели, наменети за изградба на бензински станици.

Михалис Мариантис, генерален директот на Дирекцијата за меѓународна дејност на Хеленик петролеум изјави дека со оваа зделка значително се проширува присуството на фирмата на еден од највлијателните и најпривлечните пазари во Југоисточна Европа.

БУГАРИЈА СО НАЈГОЛЕМ ЕКОНОМСКИ РАСТ ВО ИЗМИНАТИТЕ ДЕСЕТ ГОДИНИ

Бугарија во првото тромесечје од годинава забележа рекордна стапка на економски раст од 7% во однос на истиот период минатата година, објави бугарскиот Институт за статистика. Во 2007 година Бугарија забележа 6,2% економски раст.

Оваа е најголема стапка на економски раст во изминатите 10 години. Бугарскиот БДП во првото тромесечје достигна вредност од 6,984 милијарди евра.

БУГАРИЈА ИМА НАЈНИСКА ПЛАТА ВО ЕУ

Бугарската плата во просек е најмала од платите на сите земји членки во Европската унија. Таа изнесува 484 лева или околу 250 евра.

Според податоците на бугарскиот Национален институт за статистика, просечната плата во Романија е за третина поголема од бугарската.

Просекот во Романија во првото тромесечје од годинава изнесуваше околу 330 евра.

Бугарија и Романија влегоа во ЕУ на 1 јануари 2007 година, но интензивниот мониторинг на Брисел врз напредокот на двете држави покажува дека можеби, не биле доволно подготвени пред да му се приклучат на европското семејство.

БУГАРИЈА БЕЛЕЖИ ПАД НА СТРАНСКИТЕ ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ

Бугарија во првите три месеци оваа година забележа пад на странските директни инвестиции. Според податоците на Централната банка, до крајот на март годинава странските инвестиции изнесуваат 740 милиони евра, односно за 17,5% помалку од лани, кога изнесуваа 897,2 милиони евра.

Оваа година најмногу странски инвестиции се дојдени од Велика Британија (12,7%), Луксембург (12%) и Германија (10%).

Гледано по сектори, најмногу странски инвестиции се пласирани во недвижности, финансиски посреднички услуги и градежништво.

БУГАРИЈА СО ИНФЛАЦИЈА ОД 14,6%

Инфлацијата во Бугарија за месец април достигна ниво од 14,6% во споредба со истиот месец од минатата година, покажуваат податоците на бугарскиот Националниот статистички институт.

Инфлацијата за периодот јануари–април 2008 година е 13,46% во споредба со истиот период минатата година.

Во април во споредба со март, прехранбените продукти и безалкохолните пијалоци поскапеле за 1,3%, алкохолот и тутунот за 2,7%, облеката и обувките за 1,6%, становите за 0,3%. Трошоците за домување и уреди за домаќинството имаат пораст во цените за просечно 0,4%, здравството поскапело за 0,1%, транспортот за 0,5%, а телекомуникациите поефтинице за 0,1%.

Од Центарот за економски развој на Бугарија прогнозираат, дека инфлацијата на крајот од годината ќе биде 6–7%, кога високите инфлациони нивоа од почетокот на 2008 се очекува да бидат компензирани од дефлацијата во текот на летните месеци.

Намалени се цените на сирењето за 0,8%, печурките за 1,2%, краставиците за 19,3%, компирите за 6,6% и др.

Овој месец бензинот е поскапен за над 1%, дизелот за 2,2%, таксито за 0,3% и киријата за 2,2%.

Во април 2008 година цените на стоките и услугите од личната потрошувачка кошничка се зголемиле и тоа: прехранбените производи за 1%, непрехранбените производи за 0,3% и услугите за 0,1%.

НЕВРАБОТЕНОСТА ВО ХРВАТСКА ПАДНА ПОД 14%

Април е третиот по ред месец во кој се бележи пад на регистрираната невработеност и во однос на март стапката на невработеност е помала за 0,6%, во однос на февруари 0,8%, а во однос на јануари за 1,2%.

Имено, стапката на невработеност за март изнесува 14,5%, за февруари 14,7%, а за јануари 15,1%.

Кон крајот на април во Хрватскиот завод за вработување беа евидентирани 245.205 невработени лица.

НА СВЕТИ СТЕФАН ЌЕ СЕ ВЛОЖАТ 75 МИЛОНИ ЕВРА

Сингапурската компанија Аман рисортс ќе вложи 75 милони евра во реконструкција на туристичкиот комплекс Свети Стефан и хотелот „Милочер“, како и изградба на хотелот „Краљичина плажа“, наместо претходните договорени 20 милиони, соопшти претседателот на бордот на директори на оваа компанија, Адриан Зека.

Според подгоричкиот весник „Вјести“, компанијата Аман рисортс ја зголемила инвестицијата бидејќи проценила дека за реконструкцијата на Свети Стефан и хотелот „Милочер“, како и во изградбата на новиот хотел „Краљичина плажа“, се потребни повеќе од 75 милони евра.

Според Зека, „Милочер“ ќе биде отворен ова лето, додека новиот хотел „Краљичина плажа“ се планира да се изгради до 2010 година.

СТАТИИ

Маркус Лудвиг ЦЕНЕТИ

ИЗВЕШТАЈ ЗА КОНЈУНКТУРАТА ВО СРЕДНА И ИСТОЧНА ЕВРОПА ВО 2008 година,¹ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ ЗА МАКЕДОНИЈА

Општа гимназија 1992, Студии по правни науки 1992–1997, Правосудна подготвителна служба 1997–1999, Надградбени студии „МБА во меѓународен менаџмент и консалтинг“ 2005–2006, Раководител на Оддел за маркетинг и право 2000,

Претставништво на Германското стопанство во Саудиска Арабија, Ријад, Заменик–Делегат и раководител на подружница Џида, Претставништво на Германското стопанство во Саудиска Арабија 2000–2002, Заменик–Директор на Германско–Иранската комора за индустрија и трговија (АНК) во Техеран, Иран 2002–2006, в.д. Директор на АХК Техеран, Иран 2006,

2006–2007 Директор на АХК Техеран, Иран 2006–2007,

Од 2008 Делегат на Германското стопанство за Србија, Црна Гора, Македонија и Албанија со седиште во Белград, Србија

Инвестициската клима меѓу германските инвеститори во Средна и Источна Европа во 2008 година покажува јасни поместувања во споредба со претходната година. Пред се, во балтичките земји се забележува отрезнување по еуфоричното расположение во изминатите години, додека во балканските земји оптимизмот расте. Чешка го одбрани својот углед како најатрактивна земја за инвестирање во регионот

Средна и Источна Европа (СИЕ) за германските инвеститори станува се поатрактивна. Регионот денес е најдинамичен економски простор на континентот. Новите членки на ЕУ како и држа-

вите–наследнички од Советскиот Сојуз и од Балканот создаваат импресивни стапки на пораст и се посилно се интегрираат во светската економија.

¹“Мислењата изразени во овој текст се на авторите и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии”

Лара КРСТЕВА-ИЧОЌАЕВА

Јазична гимназија Скопје 1985–1988, Данска матура 1988–1989

Студии по филологија, Загреб, Хрватска 1989– 1993

Кореспондент по германски јазик во фирма Санекс–Баумаркет, Скопје 1994–1999

Хонорарен преведувач по германски, француски и дански јазик во Вардар осигурување АД, Скопје 1997–2002

Од 1998 овластен судски преведувач од германски, француски, дански, српски и хрватски јазик Основен суд Скопје 1, Скопје

Проект–експерт на PHARE проект:

„Bridging Enterprises Skopje-Thessaloniki“ 1999–2001

Македонски центар за меѓународна соработка, Скопје 1999–2001

Стручен соработник за правни и царински прашања, Раководител на администрација

Унија на Германските комори за индустрија и трговија – Претставништво Скопје 2001–2007

Од 2008 Раководител на канцеларија Унија на Германските комори за индустрија и трговија – Претставништво Скопје

Во моментот Германија веќе 16% од својата надворешна трговија ја врши со регионот СЕИ, а германскиот извоз во истиот регион во 2007 година достигна околу 154 милијарди евра.

За споредба: на Франција, како традиционално најголемиот трговски партнер на Германија, отпаѓаат само 9% од германскиот надворешен промет, а на Соединетите Американски Држави помалку од 7%.

Повеќе од 10% од вкупните германски директни инвестиции во странство досега се реализирани во регионот на СИЕ, до крајот на 2006 година тие изнесувале вкупно повеќе од 81 милијарда евра, а само во 2007 година 15 милијарди евра.

Економската состојба ги отсликува очекувањата од конјunkturата

Но, какво е навистина расположението на германските инвеститори кои се присутни во самите СИЕ земји? Генерално земено – добро. Ова е заклучокот од Анкетата на германските комори за индустрија и трговија спроведена во 12 земји во регионот. Иако локалните состојби се критикуваат некаде пожестоко, а некаде поумерено – овие недостатоци најчесто се компензираат со постигнатите деловни резултати.

Но, се забележуваат јасни промени како помеѓу одделните земји, така и во споредба со претходните години. Причините пред се треба да

1) Резултати од анкетата на тема: Конјунктура и инвестициската клима во 13 земји од Средна и Источна Европа, спроведена меѓу германските фирми кои се активни во тие земји

се бараат во различните конјунктурни извештаи на одделните земји, кои и германските инвеститори ги чувствуваат.

Економскиот развој во 2007 година во сите земји – со исклучок на Унгарија – бележи зголемување од 5 до 10%, додека во Латвија и Словачка растот е двоцифрен. Сепак, овој многу брз раст има и негативни споредни ефекти. Инфлацијата секаде изнесува околу 5%, па и повеќе.

Макроекономските ризици во речиси сите земји ги задушија конјунктурните очекувања за тековната година, кај сите земји салдото на позитивните и негативните очекувања во просек е речиси изедначено – наспроти јасно позитивното салдо искажано во 2007 година. Во балтичките земји салдото доживеа пресврт во споредба со претходната година, што во практична смисла од оптимизам комплетно отиде во правец на пессимизам, но, и во Полска и Словачка веќе не постои толкаво позитивно уверување како во претходната година. Исклучок: повторно Унгарија. Таму довербата во економијата уште во претходната година беше толку мала, што во оваа година помал број инвеститори смета на поголемо вложување на ситуацијата.

Слична слика се добива и од очекувањата во сопствените бранши, но тука сеуште преовладуваат оптимистите, а ова особено важи за очекувањата за сопствените фирми.

Исто така, заради релативно малите разлики помеѓу одделни земји, отприлика четири од пет менаџери би се одлучиле повторно да инвестираат во претходно избраната земја. Во речиси сите земји се забележува блага негативна тенденција, но ова не е зачудувачки со оглед на се поголемиот број алтернативни места за инвестирање. Сепак, се повеќе земји конкурираат со атрактивни услови за странските инвеститори – не само во Азија, туку тоа е се почесто случај и во северна Африка, па и во западна Европа.

Придонес кон инвестициите и вработувањето

Долгорочната доверба на германските инвеститори во земјите од Средна и Источна Европа, каде инвестирале, се огледува и во нивните идни планови за инвестирање и вработување. Уште во 2007 година, во сите земји без исклучок, анкетираниите фирми ги зголемиле своите инвестиции. Инвестиционите планови за тековната година се повоздржани, но и покрај тоа мнозинството од

Во многу земји е регистриран рекорден дефицит во билансот на плаќања. Пред се во балтичките земји и во некои земји од Западниот Балкан огромниот дефицит ги загрижува економските експерти – некаде дефицитот достигнува 20% од БДП, па и повеќе. Благодарение на зголемувањето на извозот, Чешка, Унгарија и Словачка ја изедначија надворешната трговска размена, а Чешка постигна дури и суфицит во извозот

Исто така, во многу земји е регистриран рекорден дефицит во билансот на плаќања. Пред се во балтичките земји и во некои земји од Западниот Балкан огромниот дефицит ги загрижува економските експерти – некаде дефицитот достигнува 20% од БДП, па и повеќе. Благодарение на зголемувањето на извозот, Чешка, Унгарија и Словачка ја изедначија надворешната трговска размена, а Чешка постигна дури и суфицит во извозот.

Позитивни се и достигнувањата во консолидацијата на буџетот. Практично сите земји од регионот можеа да ја задржат горната граница на Мاستришкиот критериум од 3% за дефицит на буџетот, повеќе земји достигнаа избалансиран буџет или дури и суфицит. Единствен исклучок и овде е Унгарија, каде дефицитот и покрај евидентните подобрувања во споредба со претходната година, сеуште е далеку од европските норми.

Различните локални конјунктурни услови се огледуваат и во резултатите од Анкетата.

анкетираните очекуваат зголемување на инвестициите. Слично е и со плановите за отворање нови работни места. Во Полска, на пример, 70% од анкетираните фирми планираат да вработат поголем број нови лица, а само 5% планираат затворање на работни места. Па дури и во Латвија, која покажува најслаб развој, 37% од анкетираните фирми планираат да отворат нови работни места, а 16% планираат отпуштања.

Загрижувачко за фирмите е зголемувањето на трошоците. Со зголемување на своите трошоци во претходната година се соочиле 70–90% од фирмите, а слични се и очекувањата за тековната година. Особено се забележува што секаде се очекува дека трошоците за плата ќе се зголемат побрзо во споредба со останатите трошоци. Посебно се истакнува стравувањето во Полска, Словачка и Литванија. Во Романија, Србија и Чешка стравувањето од зголемување на персоналните трошоци не е толку изразено.

Сепак: деловните резултати во сите земји покажуваат дека инвестициите се исплатливи. Без исклучок во сите земји повеќето фирми бележат зголемување на добивките во 2007 година. Процентот на анкетираните фирми кои претрпеле загуба во сите држави се движи помеѓу 6 и 18%, пред се во Унгарија и Естонија, но, во Чешка овој процент е и повисок.

Иако конјунктурните рамковни услови се меродавно одговорни за економската состојба на фирмите – тие во деловното секојдневие се соочуваат со многубројни дополнителни фактори кои ја одбележуваат општата инвестициона клима и кои се пресудни за донесување одлуки за нови инвестиции.

Што е важно?

Според искуствата на германските комори за индустрија и трговија во странство, важни се, пред се, пазарот на трудот и – трошоците, даноците и економската политика. Од 25

истражувани фактори на деловната клима, во изминатите три години нема никакви поместувања на врвот – ниту во однос на релевантноста за одлуките на фирмите, ниту во однос на задоволството со моменталната ситуација во земјите.

И во 2007 година продуктивноста на работниците, капацитетот на работниците, нивната квалификуваност и трошоците на трудот беа истакнати како најважни критериуми кога е во прашање одлуката за инвестирање. Покрај тоа и правната сигурност, даночната администрација и даночните олеснувања со години се сметаат за значајни критериуми.

Пристапот до јавната финансиска помош, како и пристапот до соседните пазари во регионот немаат значајна улога. На овој начин се доаѓа до сознание дека фирмите своите инвестиции ги насочуваат, пред се, кон локалниот пазар, а тоа би го правеле и без финансиска поддршка од државата.

Во речиси сите земји се забележува блага негативна тенденција, но ова не е зачудувачки со оглед на се поголемиот број алтернативни места за инвестирање. Сепак, се повеќе земји конкурираат со атрактивни услови за странските инвеститори - не само во Азија, туку тоа е почест случај и во Северна Африка па и во Западна Европа

Недостатокот од стручни кадри се повеќе се наметнува како проблем

И во однос на задоволството т.е. незадоволството од условите во самите земји од регионот во споредба со претходните години речиси и да нема промени.

Најголемата критика повторно е насочена кон корупцијата, нетранспарентноста и бирократијата – овде, очигледно, сеуште во сите земји има потреба од дејствување.

За капацитетот на вработените, нивната квалификуваност и продуктивност, фирмите немаат многу забелешки. Но, ситуацијата со работниците е оптоварена со други два фактори: зголемувањето на трошоците и недоволната расположливост на стручни кадри. Последниот фактор во рок од две години падна од 14-то место на 21-во место на Скалата на задоволство (од вкупно 25). Трошоците на трудот од 2005 до 2008 година паднаа од 5-то на 11-то место, особено во Естонија, Полска и Унгарија, каде бизнисмените се жалат на висината на трошоците за плати, но, и во земјите со релативно умерени давачки на плати, како што е Романија, каде тенденцијата на зголемување на платите со набљудува со критички поглед. Среднорочно, ниските трошоци на трудот, како мотив за инвестирање во Средна и Источна Европа, се помалку се ценат.

И расположливоста на стручните кадри практично во сите земји се проценува како недоволна, пред се во балтичките земји. Во Унгарија дури 47% од испитаниците одговараат дека недостатокот од стручни кадри веќе има негативни економски последици врз нивните фирми, кај 11% од нив дури многу негативни последици.

деловните резултати во сите земји покажуваат дека инвестициите се исплатливи. Без исклучок во сите земји повеќето фирми бележат зголемување на добивките во 2007 година. Процентот на анкетираните фирмите кои претрпеле загуба во сите држави се движи помеѓу 6 и 18%, пред се во Унгарија и Естонија, но, во Чешка овој процент е и повисок

На прво место во 2008 година се истите земји како и претходната година. Најдобрата оценка по трет пат едно по друго ја доби Чешка, Словачка се искачи на второто место, а третопласирана е Словенија. Најголемиот скок го направи Полска која од 10-то место (од вкупно 20 места кои можеа да се избераат) се искачи на 5-то место. Најголемиот губитник е Кина: минатата година таа го зазеде 4-то место, а сега се наоѓа на 10-то место. Инаку генерално, ранг-листата покажува мали промени во споредба со минатата година. На дното на листата сеуште се наоѓаат земјите од Западен Балкан, додека за Бугарија пристапот во ЕУ овде не донесе многу промени.

Но, индикативна е и проценката на положбата на сопствената фирма во односната земја, во споредба со мислењето на фирмите за други земји. Победникот Чешка е единствената земја каде домашните фирми за сопствената земја даваат полоша оценка отколку за другите земји. Во Естонија и Унгарија овие две вредности се речиси еднакви, а сите други земји покритички се оценети еднадвор отколку одвнатре.

Овие податоци се многу информативни за двете страни: во самите земји, каде е спроведена Анкетата, овие разлики се опомена дека одвреме-навреме локалните услови треба критички да се мерат со условите кои ги нудат другите земји. За набљудувачите од странство задоволството на анкетираните фирми, настрана од општите анализи, може да придонесе за добивање автентична слика за деловните шанси во одредена земја.

Извор: Извештај на Дирк Велфер од Германско-Унгарската комора за индустрија и трговија од Будимпешта, која традиционално е координатор на Анкетата за конјунктура во земјите на СИЕ

Колку се атрактивни одделните земји?

Посебно возбудливо е прашањето колку атрактивни се покажуваат одделните земји како место за инвестирање. Мислењето на анкетираните фирми е особено индикативно, бидејќи тие покриваат повеќе земји во регионот или барем имаат увид во локалните состојби.

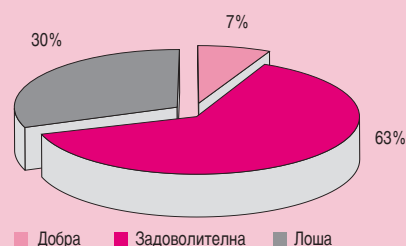
АНКЕТА ЗА КОНЈУНКТУРАТА ВО МАКЕДОНИЈА 2008

Претставништвото на Унијата на Германските комори за индустрија и трговија, како претставник на германските комори за индустрија и трговија (ДИХК), во Република Македонија постои од 2001 година. Тоа е дел од глобалната мрежа на 120 германски трговски комори во странство (АХК), кои се присутни во повеќе од 80 земји ширум светот. Мисијата на германските трговски комори во странство е поддршка на билатералните економски односи на Германија и земјата-домаќин, застапување на германските претпријатија во странство и поддршка при нивни конкретни барања од областа на стопанството.

Во рамки на Претставништвото на Унијата на германските комори во Скопје од 2001 година постои и Македонско-Германско стопанско здружение кое со своите 130 фирми-членки е едно од најголемите стопански здруженија во Република Македонија. Претставништвото во соработка со Здружението еднаш годишно меѓу фирмите-членки на Здружението спроведува своја анкета за конјunkturата во Македонија. Таа анкета претставува значаен индикатор на македонската економија од аспект на германско-македонските претпријатија кои се активни во Република Македонија. Според составот на фирмите опфатени со анкетата 15% се производствени фирми, 35% трговски и 50% фирми од услужните дејности. Резултатите на овојгодишната, трета по ред, Анкета за конјunkturата во Македонија, која се спроведе во февруари 2008 година, го потврдуваат трендот, кој се покажа и во претходните две анкети од 2006 и 2007 година: поголем дел од анкетираниите фирми-членки својата деловна положба ја оценуваат како добра, а незадоволни од неа се само 2%. Речиси сите фирми-членки на Македонско-Германското стопанско здружение оптимистички гледаат на сопствениот деловен развој и очекуваат зголемување на својата добивка – кај многу од нив се планираат и понатамошни инвестиции.

Истовремено 30% од анкетираниите фирми-членки ја оценуваат општата економска ситуација во Македонија како лоша. Само 7% од анкетираниите фирми ја оценуваат како добра, а 63% се изјасниле дека општата економска положба е задоволителна.

Како ја оценувате економската состојба во Македонија

Сопствената деловна положба 58% од претпријатијата ја оценуваат како позитивна, а 40% ја оценуваат како задоволителна. 67% од фирмите очекуваат подобрување на сопствената деловна положба во 2008 година, а само 5% предвидуваат влошување. Што се однесува до добивката, резултатите се следните: 65% од анкетираниите фирми во 2006 година имале зголемување на својата добивка, а 14% намалување. 81% од анкетираниите фирми очекуваат зголемување на својата добивка во 2008 година.

И во 2007 година продуктивноста на работниците, капацитетот на работниците, нивната квалификуваност и трошоците на трудот беа истакнати како најважни критериуми кога е во прашање одлуката за инвестирање. Покрај тоа и правната сигурност, даночната администрација и даночните олеснувања со години се сметаат за значајни критериуми

Не е изненадувачки што по фактот дека 67% од фирмите изјавиле дека имале зголемување на своите инвестиции во 2007 година – 89% од анкетираниите планираат натамошно зголемување на трошоците за инвестиции во 2008 или пак висината на трошоците да остане

непроменета. Исто така, 61% од фирмите очекуваат зголемување на бројот на вработените. И покрај зголемувањето на трошоците, малку претпријатија очекуваат загуба во оваа деловна година.

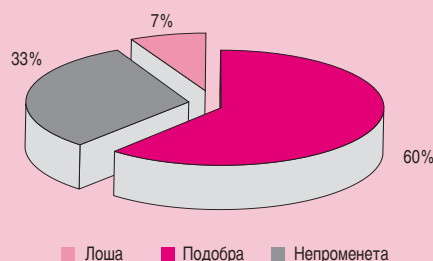
дека анкетираниите фирми општата економска состојба во 2008 ја оценуваат како подобра отколку во 2006 и 2007 година. Во 2006 година 74,5% од анкетираниите општата економска состојба ја оцениле како лоша, а во 2008 30% од анкетираниите се изјасниле така.

Нешто попозитивна е прогнозата за идниот развој на рамковните услови во Република Македонија. 60% очекуваат подобрување, а само 7% од фирмите очекуваат влошување на рамковните услови во иднина.

Најголемата критика повторно е насочена кон корупцијата, нетранспарентноста и бирократијата - овде, очигледно, сеуште во сите земји има потреба од дејствување. Но, ситуацијата со работниците е оптоварена со други два фактори: зголемувањето на трошоците и недоволната расположливост на стручни кадри. Последниот фактор во рок од две години падна од 14-то место на 21-во место на Скалата на задоволство (од вкупно 25). Трошоците на трудот од 2005 до 2008 година паднаа од 5-то на 11-то место. Среднорочно, ниските трошоци на трудот, како мотив за инвестирање во Средна и Источна Европа, се помалку се ценат

Како ја гледате економската состојба во Македонија во 2008 во споредба со 2007?

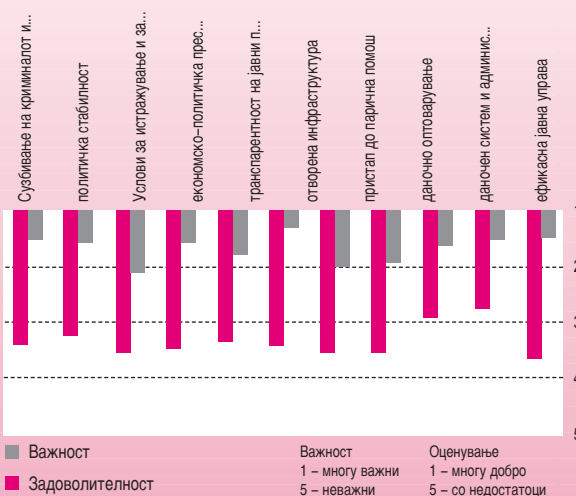

Според исказите во врска со сопствениот деловен развој на анкетираниите македонско-германски фирми би можело да се заклучи дека се е во најдобар ред со конјунктурата во Република Македонија. Согласно резултатите состојбата е добра, но би можела и би требала да биде уште многу подобра. Непобитен е фактот дека бројот на германските фирми присутни во Македонија е сеуште многу мал. На земјата и се потребни многу повеќе инвестиции од досегашните. За жал и понатаму многу малку фирми од Германија се одлучуваат да дојдат во Македонија. Според мислењето на анкетираниите фирми-членки причините за ова треба да се бараат, пред се, во општата ситуација и лошите рамковни услови.

Со слаби оценки германските претпријатија особено ги оценуваат правната сигурност, ефикасноста на јавната администрација, борбата против корупцијата и криминалот, транспарентноста во јавните набавки и економско-политичката предвидливост.

Тоа го покажуваат и следните резултати: Понегативни од изјавите за сопствената состојба на фирмата се изјавите за економските рамковни услови во Македонија: 68% од анкетираниите општата економска состојба ја оценуваат како задоволителна, 30% како лоша, а само 7% ја оценуваат како добра. Но се забележува и тоа

19а: Рамковни услови

И покрај овие недостатоци присутен е следниот тренд:

Германските фирми во Македонија се задоволни од сопствената состојба и очекуваат зголемување на своите добивки. И затоа што веќе трета година по ред ја оценуваат општата економската ситуација во Македонија како подобрена, многу од нив планираат дополнителни инвестиции.

Нас, како Германска комора и Македонско-Германско стопанско здружение, секако не радува фактот што нашите фирми-членки и понатаму се задоволни од сопствената деловната положба во Македонија и што добар дел од

Во рамки на Претставништвото на Унијата на германските комори во Скопје од 2001 година постои и Македонско-Германско стопанско здружение кое со своите 130 фирми-членки е едно од најголемите стопански здруженија во Република Македонија.

нив ја оценуваат општата економската состојба во Македонија како многу подобра во споредба со 2006 и 2007 година. Но рамковните услови и натаму претставуваат сопирачка за влез на поголеми странски инвестиции. Задачата на Македонска влада и понатаму мора да биде подобрување на рамковните услови за непречен влез на инвеститорите.

Контакт:

Унија на Германските комори за индустрија и трговија – Претставништво Скопје & Македонско-Германско стопанско здружение

Ѓуро Ѓаковиќ 65, 1000 Скопје, Македонија

Тел.: +389 2 3228 824, 3296 785, Факс: +389 2 3296 790

E-mail: dihk.skopje@t-home.mk

Internet: <http://mazedonien.ahk.de>

Благица Петрески

КОНЦЕНТРАЦИЈА НА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ: АНАЛИЗА ЗА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Благица Петрески е родена 1984 година. Дипломирала на Универзитетот во Битола во 2006 година, на насока за Сметководство, финансии и ревизија, со потесна област во Меѓународни финансии. Од 2006 година е на постдипломски студии на Економски Факултет во Скопје, во областа на Монетарна економија.

Од 2007 година е вработена како Виш соработник во Стопанска Банка АД Скопје, во Дирекцијата за изготвување финансиски извештаи и примена на меѓународните стандарди за финансиско известување.

Има посетувано едно-месечна летна школа за Јавни финансии и повеќе семинари од областа на банкарството и финансии. Во текот на високото образование има добиено награда за студент на генерацијата.

Поле на академски интерес и се Монетарната економија и Комерцијалното банкарство.

Степенот на концентрација на банкарскиот систем зависи од големината на делот што го контролираат одделните банки, односно нивниот удел во одреден сегмент од финансискиот пазар

Вовед

Анализата на нивоата на конкуренција и концентрација во банкарскиот сектор е речиси секогаш контроверзна тема и предизвикува жешки дебати во академските и банкарските кругови. Темата е особено релевантна и е од витално значење за оценка на користите од банкарската консолидација за целокупната економија, како и

за условите на микро-ниво: условите на конкуренција, оперативните активности на банките, ефикасноста на работењето, квалитетот и лепезата на понудени производи во банкарскиот сектор и тн.

Степенот на концентрација на банкарскиот систем зависи од големината на делот што го контролираат одделните банки, односно нивниот

"Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии"

удел во одреден сегмент од финансискиот пазар (Logan, 2004). Ако постојат голем број финансиски посредници (постои силна конкуренција), степенот на концентрација може да се намали, но главен предуслов за тоа е да постои пропорционална распределба на финансискиот потенцијал помеѓу финансиските посредници. Оттука, иако поврзани, банкарската концентрација и конкуренција се, во основа, различни концепти. Овој труд претставува обид за мерење на степенот на концентрација на македонскиот банкарски систем. Тој е организиран на следниот начин: Осврт на мотивите за концентрација на банкарскиот систем, потоа врските на степенот на концентрација со ефикасноста и стабилноста на банкарскиот сектор и влијанието на степенот на концентрација врз индустрискиот развој, начините за мерење на банкарската концентрација и на крајот приказ на состојбата во РМ.

1. Мотиви и причини за концентрација на банкарскиот систем - теоретски осврт

Во претходните две децении, банкарскиот сектор во Европа забележа тренд на структурни промени предизвикани од промени во економското окружување, промени во монетарните и финансиските интеграции, либерализација на капиталните текови, брз пораст на информациската технологија и иновативните производи во банкарските активности, засилен супервизорски надзор и зајакната банкарска легислатива. Ваквиот тренд ја зголеми атрактивноста на банките во земјите во развој за влез на странски капитал; се менува и структурата и големината на финансиските посредници. Како генерален тренд, сепак, земјите во развој бележат и повисок степен на концентрација на банкарските системи.

Една од причините за се поголемиот степен на концентрација во банкарскиот систем е се поголемата консолидација и спојување на банките. Мотивите за овој тренд се следни (Rose, 2005):

- Профит – доколку менаџментот на банката-преземач има поагресивна политика во споредба со менаџментот на преземената банка, приходите и профитот на консолидираната банка ќе растат побрзо, заради зголемувањето на спектарот од нови производи и заземање поголем дел од пазарниот потенцијал;
- Намалување на ризикот – поради проширување на пазарите на кои се нудат услугите;
- Намалување на трошоците и зголемување на ефикасноста – преку елиминирање некои трошоци и создавање економии на обем;
- Намалување на конкуренцијата – со цел наметнување поголеми цени; но и квалитетот на производите може да се намали. Ваквиот тренд придонесува степенот на концентрација да порасне, и тоа на глобално ниво.

Во претходните две децении, банкарскиот сектор во Европа забележа тренд на структурни промени предизвикани од промени во економското окружување, промени во монетарните и финансиските интеграции, либерализација на капиталните текови, брз пораст на информациската технологија и иновативните производи во банкарските активности, засилен супервизорски надзор и зајакната банкарска легислатива

2. Мултикаузалноста на банкарската концентрација

2.1. Влијанието на концентрацијата на банкарскиот систем врз индустрискиот развој

Нивото на концентрација во финансискиот систем може да влијае врз ефикасноста во производството, квалитетот на производите и иновациите. Теоретските размислувања за оваа

врска се спротивставени: од една страна, ако концентрацијата во банкарскиот систем е висока, тоа може да резултира со олеснување на проблемите при надворешното финансирање, затоа што банките се заинтересирани да изградат цврсти врски со фирмите (особено големите, кои се носители на индустрискиот развој). Но, како резултат на нискиот квалитет, високата цена на производите може да ја намали побарувачката за кредити. Во тој случај, кредитно-зависните компании би биле жртва на неефикасните банки, негативно одразувајќи се врз економскиот развој. Од друга страна, доколку банките имаат широк спектар од кредитни линии, имаат изградено цврсти деловни врски со приватниот сектор и претставуваат поддршка за неговите активности, високата концентрација може позитивно да влијае врз економскиот раст.

Доколку банките имаат широк спектар од кредитни линии, имаат изградено цврсти деловни врски со приватниот сектор и претставуваат поддршка за неговите активности, високата концентрација може позитивно да влијае врз економскиот раст

Студијата на Rayan and Zingales (1998) испитува какви се ефектите од високо-концентрирани банкарски сектори врз растот на индустриите во кои доминираат новонаформирани компании, зависни од надворешни извори на финансирање. Нивната анализа се заснова на повеќе земји и повеќе индустрии и наоѓа дека земјите во кои фирмите се зависни од надворешни извори на финансирање, имаат побрз економски раст во услови на повисока банкарска конкуренција (повеќе банки). Во истата линија, зголемената концентрација на банкарскиот систем негативно се одразува врз индустрискиот развој, особено за индустрии кои се исклучиво зависни од надворешно финансирање (Cetorelli and Gambella, 2001).

2.2. Банкарската концентрација и ефикасноста

Врската помеѓу концентрација и банкарската ефикасност, исто така, не е многу јасна. Од една страна, спојувањето на банките и зголемената пазарна концентрација го намалува конкурентскиот притисок и им дозволува на банкарските менаџери да вложуваат помал напор. Тоа ќе резултира со помала ефикасност во работењето. Од друга страна, Berger and Hannan (1991) укажуваат дека спојувањето на банките може да ја зголеми ефикасноста, како резултат на користите од економиите од обем, искористувањето заеднички ресурси на споените банки. Но, кога станува збор за ниско-развиени и земји во развој, искористувањето на економиите од обем е лимитирано, поради малиот пазар, високите административни трошоци, недоволно развиената инфраструктура и рестриктивната околина.

2.3. Банкарската концентрација и пазарната стабилност

Структурата на банкарскиот пазар може да се движи меѓу две крајности: состојба на монопол, кога целокупната активност е сконцентрирана во една банка и состојба на совршена конкуренција, кога голем број банки ја делат финансиската активност меѓу себе. Помеѓу овие две крајности постојат голем број варијации. Која од нив е посакувана? Веројатно одговорот на прашањето е тесно сврзан со стабилноста во банкарскиот систем. Стабилен пазар се смета оној што може да ги издржи финансиските шокови кои настануваат на страната на понудата или на страната на побарувачката; на пример, промена во банкарската регулатива, технолошки иновации и ефекти од шокови на други пазари или економски сектори. Се смета дека стабилноста на пазарот ќе биде поголема доколку банките се подиверзифицирани, односно доколку нудат повеќе производи. Kelles (1990) докажува дека банките во поконцентриран банкарски систем имаат поголема

иницијатива да го намалат ризикот, затоа што поголемата концентрација им нуди повисока профитабилност, а акционерите лесно не би се впуштиле во ризични пласмани. Оттука, и стабилноста на пазарот би била поголема. Во истата линија, Lobo и Visvanathan (2000) потврдуваат дека пазарите кои имаат повисока стапка на концентрација се стабилни во поголем дел од времето во коешто биле набљудувани.

3. Мерење на банкарската концентрација - Herfindahl-Hirschman индекс (H-H)

Концентрацијата на банкарскиот систем може да се мери на различни начини; дури оценката може да биде и интуитивна, врз основа на големината на банките и перцепцијата за нивната присутност на пазарот. Сепак, ставена во научни рамки, банкарската концентрација може да се квантифицира.

Еден од начините за мерење на пазарната концентрација во банкарството е Herfindahl-Hirschman (H-H) индексот. H-H индексот го одразува пропорционалното учество на вкупната актива, депозити или кредити сервисирани од страна на една банка, во однос на вкупните средства (актива), депозити или кредити понудени на пазарот од сите банки во банкарскиот систем. Овој индекс го мери збирот од квадратните вредности на пазарниот удел на секоја банка:

$$H-H = \sum_{i=1}^n S_i^2$$

Каде, S_i е процент од пазарот, т.е. депозити, кредити или вкупни средства што се под директна контрола на банката, а n е бројот на банки на банкарскиот пазар.

Вака дефиниран, H-H индексот може да се движи од 0 до 10.000, што значи од состојба на целосна конкуренција (всушност вредност многу блиска до нула) до состојба на монопол (вред-

ност еднаква на 10.000), кога целокупната контрола врз активностите е сконцентрирана во една банка. Помала вредност на индексот укажува на порамномерна поделба на пазарот, банките се со слична големина, конкуренцијата е поголема, а концентрацијата е помала. Оттука, логично е во услови на спојување на две банки, да дојде до зголемување на овој индекс.

Стабилен пазар се смета оној што може да ги издржи финансиските шокови кои настануваат на страната на понудата или на страната на побарувачката; на пример, промена во банкарската регулатива, технолошки иновации и ефекти од шокови на други пазари или економски сектори. Се смета дека стабилноста на пазарот ќе биде поголема доколку банките се подиверзифицирани, односно доколку нудат повеќе производи

Во зависност од тоа колкав е H-H индексот, пазарот се оценува како неконцентриран доколку индексот е помал од 100 единици; потоа, кога H-H е во ранг од 100–1.800 единици, пазарот се третира како средно-концентриран и кога H-H е повисок од 1.800 единици, пазарот е високо-концентриран (Carlos, 2005).

Сепак, главна критика на H-H индексот е што кога банкарскиот сектор е составен од мал број големи банки и голем број мали банки, може да покаже средна концентрација, а сепак пазарот да биде контролиран од големите банки. Оттука, Hannah и Кау предложиле, во формулата за пресметка, пазарното учество наместо да се квадрира (експонент 2), експонентот да се определува арбитрарно, односно да ја отсликува релативната важност на секоја банка. Така, банките кои се поддоминантни и поагресивни на пазарот би добиле експонент поголем од 2, а оние кои не се, експонент помал од 2. Сепак, главен недостаток и на Hannah-Кау индексот е што вклучува расудување од страна на истражувачот, па оттука е надвор од опсегот на оваа студија.

Посимплифициран показател е Concentration ratio – 3 кој ја мери концентрацијата на трите најголеми банки. Истиот е комплементарен во анализата за концентрацијата на банкарскиот сектор и се користи и во овој труд. Неговата цел е да покаже дека Н-Н не секогаш дава реална слика за концентрираноста на банкарскиот систем во една економија. Тој добива вредности од 1 до 100, при што не постојат јасно дефинирани граници за нивото на концентрација, но вредност поголема од 65–70% асоцира на висока концентрација.

Податоците за најголемите три банки се анализираат поединечно, додека останатите банки се групирани во група средни и група мали банки. Последното е направено поради недостиг од поединечни податоци за овие категории банки.

5.2. Резултати од истражувањето

Поради користењето збиен податок за групата мали и групата средни банки, добиениот Н-Н е повисок од оној што би бил пресметан ако се земе секоја банка поединечно. Меѓутоа, од добиените податоци може да се добие јасна слика за трендот на степенот на концентрација на банкарскиот систем во РМ. Значајно е што анализата поодделно ги анализира трите големи банки во РМ, така што, до извесна мера, го надминува недостатокот на Н-Н индексот; имено, како комплемент, анализата го вклучува и CR-3 (concentration ratio – 3), дефиниран како учество на трите најголеми банки во вкупниот пазарен потенцијал (Heffernan, 2005).

Во РМ Степенот на концентрација според активата бележи тренд на опаѓање во периодот 2000–2006 година (види График 1 и 2). Индексот на целокупниот банкарски систем изнесува 2.451 единици во 2000 и според класификацијата ја сврстува земјата во високо-концентрирани пазари. Во 2001 година, Н-Н бележи пад за 128 единици, додека концентрираноста на трите најголеми банки (CR-3) изнесува 65% и 64% во 2000 и 2001, соодветно, и исто така укажува на значајна концентрираност. Во овој период настанува консолидација кај помали банки, со цел да го издржат притисокот од големите банки, која е нагласена заради зголемување на странските инвестиции во истите.

Во 2002 година, Н-Н бележи понатамошен пад од 111 единици. Првите три по големина, банки (CR-3) зафаќаат 64%, што останува непроменето во однос на претходните години. Н-Н бележи тренд на зголемување во 2003, а исто така и CR-3,

Степенот на концентрација во РМ незначително се намалува. Според добиените резултати, банкарскиот сектор во РМ се наоѓа во група на високо-концентрирани банкарски сектори со тенденција кон средна концентрација, мерен според Х-Х индексот

4. Концентрација на банкарскиот систем во РМ според Н-Н индексот

4.1. Податоци

Истражувањето на концентрацијата на банкарскиот систем на РМ користи годишни податоци од билансите на состојба на поединечните банки (трите најголеми банки) и годишните извештаи од НБРМ, за периодот 2000–2006 година. Анализата ги користи Н-Н индексот и показателот CR-3, според дефиницијата и методологијата во претходната секција. Н-Н и CR-3 се пресметани за три варијабли:

- учество на активата на банката во вкупниот пазарен потенцијал;
- учество на кредитите за нефинансиски комитенти во вкупниот пазарен потенцијал;
- учество на депозитите на нефинансиски комитенти во вкупниот пазарен потенцијал.

како резултат на зголемување на понудата на производи на банкарскиот пазар. Во 2004 доаѓа до зголемување на учеството на големите банки (CR-3 изнесува 67%, што укажува на значајна концентрираност).

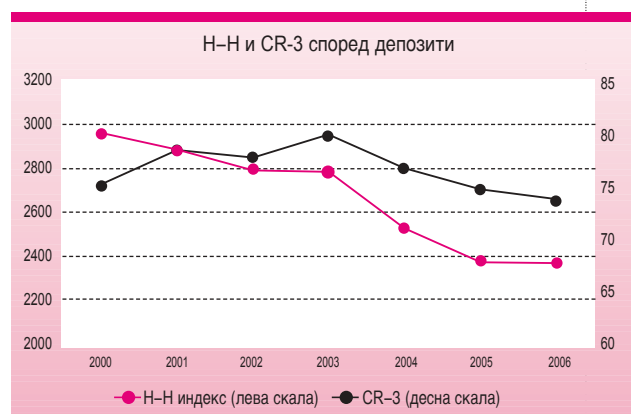
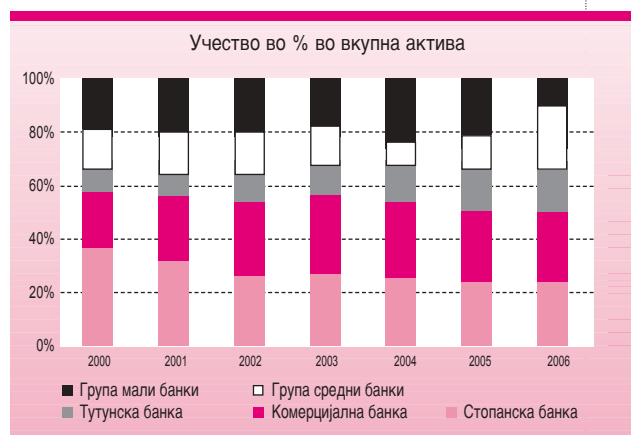
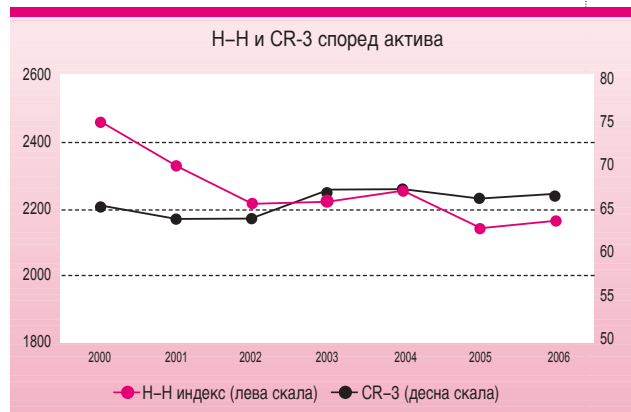
Во 2006 Н-Н се намалува за 286 единици (11%) во споредба со 2000, доближувајќи се до границата за средно-концентрирани пазари, иако процентното учество на трите најголеми банки е исто (CR-3 останува во доменот на висока концентрација).

Степенот на концентрација според учеството во депозитната база бележи тренд на опаѓање (види График 3 и 4). Во 2000, Н-Н изнесува 2.962 единици; а во 2001 се намалува на 2.902 единици, како резултат на похомогената распределба на депозитите помеѓу трите најголеми банки. CR-3, од друга страна, укажува на значајно висока концентрација со вредности кои се доближуваат до 80%. Во 2002 година, трите најголеми банки зафаќаат 78% од вкупната депозитна база (CR-3), додека Н-Н повторно забележува пад. Според двата показатели, банкарскиот систем е високо концентриран, иако Н-Н бележи опаѓачки тренд. Последниот е резултат на зголеменото учество на групата мали банки во целокупната депозитна база. Ваквиот тренд се забележува и во 2003 и 2004 година, каде повторно Н-Н се намалува на 2.802 односно 2.528 единици, соодветно.

И во 2005 и 2006 година, падот на Н-Н продолжува. Трендот на зголемување на учеството на групата средни банки во вкупните депозити се зголемува за сметка на групата најголеми банки, но и за сметка на групата мали банки. CR-3 бележи незначителен пад и и понатаму имплицира висока концентрираност според депозити.

Оттука, и покрај варијабилното и не-големо намалување на процентното учество на групата големи банки во вкупната депозитна база, заради зголемување на процентното учество на групата средни банки, а и поради похомогената

распределба на учеството во депозитите помеѓу трите најголеми банки, Н-Н има значителен тренд на намалување, што не е случај со CR-3.

Промените на **степенот на концентрација според учеството во кредитниот потенцијал на земјата** варираат од година во година поради различни причини (види График 5 и 6). Така, во 2000 година, Н-Н изнесува 2.250 единици, додека

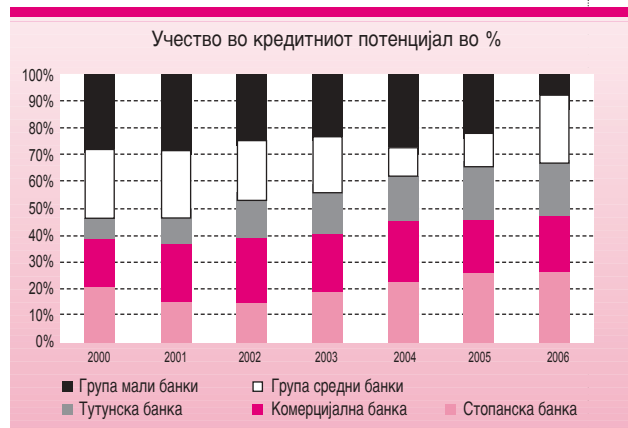
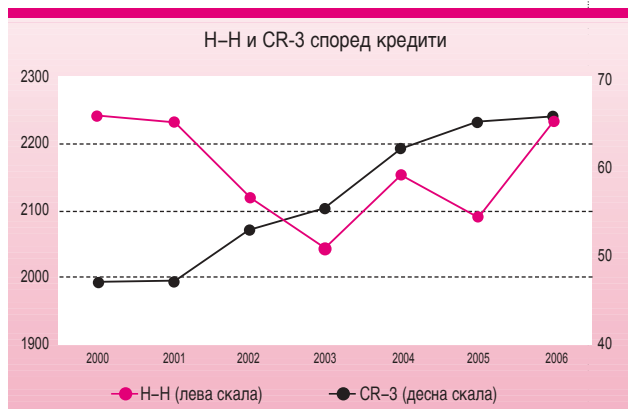
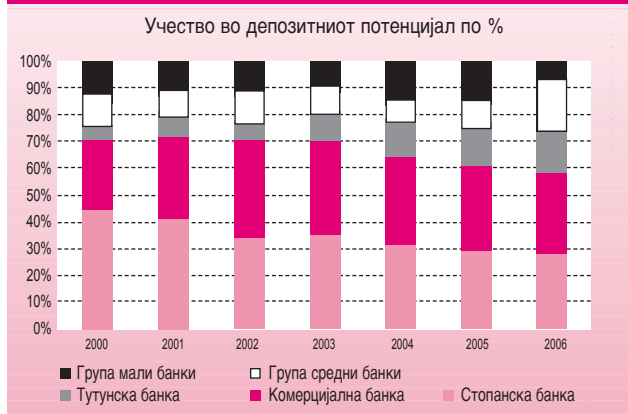

трите најголеми банки зафаќаат 46% од вкупниот пазарен потенцијал. Последниот показател, CR-3, укажува на средна концентрација според кредитните активности. До 2003 година, Н-Н бележи тренд на намалување и достигнува пад до 2.044 единици. Таквиот тренд е резултат на похомогената распределба на кредитниот потенцијал помеѓу банките. Истите активности за зајакната кредитна диверзификација се рефлектирани и на показателот CR-3, иако истиот бележи благ пораст.

Во 2004 година, Н-Н се зголемува на 2.156 поени, што е резултат на значително зголемување на учеството на трите најголеми банки во вкупниот кредитен потенцијал за сметка на групата средни банки. Групата големи банки има процентно учество од 62% во 2004. Во следните две години повторно доаѓа до балансирање на распределбата на кредитната активност помеѓу банките, меѓутоа, и понатаму доминантно учество имаат големите банки. CR-3 забележува пораст во 2005 година (66%), а истото ниво го задржува и во 2006, доближувајќи се до граница на високо-концентрирани банкарски сектори. Оттука, концентрираноста на банкарскиот систем во РМ бележи зголемување според Н-Н и CR-3 истовремено.

Заклучок

Најновите трендови во банкарскиот сектор (консолидација, влез на странски капитал, зајакната регулатива и супервизија и тн) придонесоа степенот на концентрација да се зголеми на светско ниво. Мотивите за таквите трендови се најразлични, почнувајќи од пораст на профитот и раст на вредноста на активата, па се до намалување на конкуренцијата. Иако степенот на концентрација може да е висок, истиот не мора негативно да се одрази врз ефикасноста на работењето на банките: трошоците на работа може да се намалат преку економиите од обем. Исто така, врската помеѓу концентрацијата и

стабилноста на финансискиот пазар е позитивна. Во однос на поврзаноста меѓу индустрискиот развој и концентрацијата, доколку банките нудат широка лепеза на производи, повисоката концентрација позитивно ќе се одрази врз индустрискиот развој.

Степенот на концентрација во РМ незначително се намалува. Според добиените резултати,

банкарскиот сектор во РМ се наоѓа во група на високо-концентрирани банкарски сектори со тенденција кон средна концентрација, мерен според Н-Н индексот. Недостатокот на Н-Н, до одредена мера е коригиран со показателот CR-3, кој укажува на висока концентрација, со тенденција на благо зголемување.

Крајниот заклучок е дека различните техники на мерење на банкарската концентрација може

да дадат различни резултати. Иако студијата заклучува дека банкарскиот систем на РМ е на границата помеѓу средно- и високо-концентрирани банкарски системи, сепак трендовите на Н-Н и CR-3 се разликуваат. Користењето понапредни техники за мерење на банкарската концентрација може да претставува мотив за понатамошно истражување на темата.

Користена литература

1. Alegria, C. (2005) On measuring concentration in banking system.
2. Casu, B. and Giradone, C. (2004) Bank Competition, Concentration and Efficiency in the Single European Market.
3. Cetorelli, N., Hirtle, B., Morgan, D., Persistiani, S. and Santos, J. (2007) Trends in Financial Markets, Concentration and Their Implications for Stability.
4. Cleasens, S. and Laeven, L. (2005) Financial Dependence, Banking sector competition and Economic Growth.
5. Fernandez de Guevara, J., Maudos, J. and Perez F. (2005) Market Power in European Banking Sector.
6. Kraft, E. (2007) Kolika je konkurencija u Hrvatskom bankarskom sektoru?
7. Logan, A. (2004) Banking Concentration.
8. Rose, P. (2005) Bank Management & Financial Services.
9. Staikouras, C. and Koustomonaoli-Fillipaki, A. (2006) Competition and Concentration in the new European Banking Landscape.
10. Heffernan, S. (2005) Modern Banking.
11. Комерцијална Банка, Годишен Извештај 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006
12. НБРМ, Извештај за банкарската супервизија и банкарскиот систем на НБРМ, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006.
13. НЛБ Тутунска Банка, Годишен Извештај 2004, 2005, 2006
14. Стопанска Банка, Годишен Извештај 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006
15. Трпески, Љ. (2003), Пари и Банки.

Авторот изразува благодарност на доц. д-р Горан Петрески од Економскиот факултет - Скопје за корисните сугестии и забелешки.

Забелешки и сугестии на blagica.petreski@stb.com.mk.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

Табела 1: ОСНОВНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*
Реален БДП	%	3,4	4,3	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	4,0	5,0
БДП	млн. долари	3.581	3.674	3.588	3.437	3.769	4.631	5.368	5.815	6.345	7.583
Инфлација (просек)	%	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	2,3
Инфлација (крај на период)	%	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9	6,6
БДП дефлатор	%	1,4	2,7	8,2	3,6	3,4	0,3	1,3	3,8	3,2	н/а
Буџетско салдо (централен буџет и фондови)	% БДП	-1,7	0,0	1,8	-7,2	-5,7	-0,6	0,4	0,3	-0,6	0,6
Девизен курс, просек	ДЕН/1\$	54,5	56,9	65,9	68,1	64,7	54,3	49,4	49,3	48,8	44,7
Девизен курс, просек	ДЕН/1€	61,1	60,6	60,7	60,9	61,0	61,3	61,3	61,3	61,2	61,2
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1\$	51,8	60,3	65,3	69,2	58,6	49,9	45,9	51,7	46,5	42,0
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1€	60,9	60,6	60,8	61,0	61,1	61,3	61,4	61,2	61,2	61,2
Извоз (Ф.О.Б.)	млн. долари	1.291	1.190	1.321	1.155	1.112	1.362	1.672	2.041	2.401	3.349
Увоз (Ф.О.Б.)	млн. долари	1.807	1.686	2.011	1.681	1.916	2.211	2.785	3.097	3.763	4.976
Трговски биланс	млн. долари	-516	-496	-690	-526	-804	-849	-1.113	-1.056	-1.362	-1.627
како % од БДП	%	-14,4	-13,5	-19,3	-15,3	-21,4	-18,4	-21,2	-18,3	-20,3	-21,4
Биланс на тековна сметка	млн. долари	-279	-65	-98	-236	-378	-184	-453	-158	-56	-238
како % од БДП	%	-7,8	-1,8	-2,7	-6,9	-10,0	-4,0	-8,4	-2,7	-0,9	-3,1
Девизни резерви	млн. долари	0,33	0,45	0,71	0,78	0,73	0,90	0,99	1,33	1,87	2,29
Покривање на увозот (резерви/увоз)	месеци	2,2	3,2	3,7	4,7	4,0	3,9	3,3	3,6	5,5	4,0
Бруто надворешен долг ¹⁾	млн. долари							2.816	2.970	3.286	2.711
како % од БДП	%							61,4	51,1	51,8	35,8
Странски директни инвестиции	млн. долари	127,7	32,4	175,1	440,7	77,7	96,0	155,0	97,0	383,8	321,0
како % од БДП	%	3,6	0,9	4,9	12,8	2,1	2,1	2,9	1,7	6,0	4,2

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии на Република Македонија и Народна Банка на РМ

Табела 2: ОДБРАНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ ВО ОДДЕЛНИ ТРАНЗИЦИОНИ ЕКОНОМИИ

	Реален БДП				Потрошувачки цени ¹⁾				Тековна сметка (салдо) ²⁾			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Пазари во развој - Вкупно	6,9	6,1	6,6	5,8	6,3	5,1	5,4	5,6	-5,4	-4,7	-6,2	-6,6
Бугарија	6,6	6,2	6,3	6,2	6,1	6,0	7,4	7,6	-6,6	-12,0	-15,6	-21,4
Чешка	4,5	6,4	6,4	6,5	2,8	1,8	2,5	2,8	-5,3	-1,6	-3,1	-2,5
Естонија	8,3	10,2	11,2	7,1	3,0	4,1	4,4	6,6	-12,3	-10,0	-15,5	-16,0
Унгарија	4,8	4,1	3,9	1,3	6,8	3,6	3,9	7,9	-8,4	-6,8	-6,5	-5,6
Латвија	8,7	10,6	11,9	10,2	6,2	6,7	6,5	10,1	-12,8	-12,5	-22,3	-23,3
Литванија	7,3	7,9	7,7	8,8	1,2	2,7	3,8	5,8	-7,7	-7,1	-10,8	-13,0
Полска	5,3	3,6	6,2	6,5	3,5	2,1	1,0	2,5	-4,2	-1,6	-3,2	-3,7
Романија	8,4	4,1	7,9	6,0	11,9	9,0	6,6	4,8	-8,4	-8,9	-10,4	-13,9
Словачка	5,2	6,6	8,5	10,4	7,5	2,8	4,4	2,8	-7,8	-8,5	-7,1	-5,3
Словенија	4,4	4,1	5,7	6,1	3,6	2,5	2,5	3,6	-2,7	-2,0	-2,8	-4,8
Хрватска	4,3	4,3	4,8	5,8	2,0	3,3	3,2	2,9	-4,9	-6,2	-7,9	-8,5
Малта	0,2	3,4	3,4	3,8	2,7	2,5	2,6	0,7	-6,0	-8,7	-6,7	-6,2
Турција	9,4	8,4	6,9	5,0	8,6	8,2	9,6	8,8	-4,0	-4,7	-6,1	-5,7

1) Годишен просек

2) Процент од БДП

Извор: World Economic Outlook, IMF, Washington D.C., April 2008

Табела 3: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на раст, квартал во однос на ист квартал претходна година, 2000–2007)

		Земјоделство, лов, шумарство и риб- арство	Вадење руди и камен, преработувач. индус. снабдување со ел. енергија, гас и вода	Градежништво	Трговија на голе- мо и трговија на мало	Хотели и ресторани	Сообраќај, складирање и врски	Финансиско посреду- вање во врска со недвижен имот, изнајмување и импутирани станарини	Јавна управа и одбрана, социјална заштита, образование, здравство и социјална работа	Импутирани банкарски услуги	Додадена вредност	Нето да- ноци на произ- водство	БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
		A + Б	В + Г + Д	Ѓ	Е	Ж	З	С + И + Ј	К + Л + Љ + М				
2000	I	2,4	16,3	4,1	37,7	-7,1	13,4	2,4	1,0	0,5	11,4	15,1	12,0
	II	3,6	17,1	-9,9	4,6	-14,8	11,1	2,5	1,3	0,8	5,6	9,0	6,1
	III	1,2	1,8	5,3	-8,7	-9,6	10,1	2,7	-0,8	1,9	0,6	3,9	1,0
	IV	-3,1	4,5	12,5	-12,7	-13,1	0,7	3,2	-1,1	3,7	-0,3	3,0	0,2
00/99		1,0	9,4	2,6	3,0	-11,3	8,5	2,7	0,1	1,7	4,1	7,5	4,5
2001	I	-6,9	-2,8	0,7	-18,9	6,7	-4,8	3,0	-8,7	-6,9	-6,2	-6,9	-6,3
	II	-12,5	-4,7	-4,9	4,5	-7,1	-7,2	2,6	-5,1	-8,5	-3,8	-4,4	-3,9
	III	-13,3	-10,6	-22,9	4,4	-14,7	-11,1	1,4	0,8	-13,1	-6,2	-6,9	-6,4
	IV	-10,3	-0,5	-22,8	9,7	-0,1	-9,9	1,3	3,7	-13,5	-1,5	-2,2	-1,6
01/00		-10,8	-4,6	-14,4	-0,8	-4,5	-8,3	2,1	-2,3	-10,5	-4,4	-5,1	-4,5
2002	I	-5,6	-10,1	-7,0	6,0	-1,0	-3,4	-2,8	10,0	-2,5	-1,8	1,1	-1,3
	II	-2,5	-3,5	0,7	4,6	16,1	-6,7	-4,1	4,7	1,7	-0,9	2,0	-0,4
	III	-1,6	-1,3	5,3	4,2	32,2	-0,5	-4,1	0,8	6,2	0,3	3,2	0,8
	IV	1,8	10,2	1,4	6,8	18,8	3,5	-3,7	-0,8	2,2	3,6	6,6	4,1
02/01		-2,0	-0,8	0,6	5,4	16,7	-1,8	-3,7	3,5	1,8	0,4	3,3	0,9
2003	I	3,2	3,9	8,8	1,8	14,2	-2,7	-4,4	5,7	4,4	2,3	-0,5	1,8
	II	3,5	4,0	8,1	2,2	6,7	5,2	-3,7	6,5	-3,2	3,5	0,7	3,0
	III	6,5	15,0	13,8	1,1	11,1	0,5	-3,0	4,9	-4,3	5,9	3,1	5,4
	IV	6,2	-0,7	21,6	2,0	7,0	-0,9	-3,3	2,7	-1,6	1,7	-1,0	1,2
03/02		4,8	5,0	13,3	1,8	9,6	0,4	-3,6	4,9	-1,2	3,3	0,6	2,8
2004	I	4,5	0,7	2,7	13,3	-11,2	-7,6	11,5	0,0	10,4	3,4	3,4	3,4
	II	6,3	0,7	10,1	14,9	-8,4	-5,0	12,4	-0,4	13,2	4,8	4,8	4,8
	III	6,7	1,3	6,6	16,6	-14,2	-4,7	12,0	-1,3	13,7	4,6	4,6	4,6
	IV	7,3	-5,0	8,6	17,6	-10,7	-2,2	11,2	-0,8	12,6	3,4	3,4	3,4
04/03		6,2	-0,8	7,4	15,7	-11,3	-4,8	11,8	-0,6	12,5	4,0	4,4	4,1
2005*	I	1,1	0,6	-4,1	2,7	-1,3	10,7	-2,9	3,7	17,5	1,2	14,2	3,0
	II	0,7	8,7	-3,3	5,0	3,2	11,7	-2,4	3,4	20,1	3,3	16,5	5,1
	III	-0,1	1,8	3,0	5,4	3,3	12,4	-1,9	5,1	18,5	2,4	15,6	4,2
	IV	-1,0	0,0	6,0	5,4	0,2	7,1	-0,3	6,5	31,6	2,1	15,3	4,0
05/04		0,1	2,7	0,9	4,7	1,5	10,4	-1,9	4,7	21,9	2,3	15,4	4,1
2006	I	5,0	-1,8	9,1	8,1	9,1	11,0	9,2	1,4	18,1	4,2	-4,6	2,9
	II	4,8	3,9	13,4	5,9	6,3	9,5	9,5	2,7	19,3	5,7	-3,2	4,3
	III	4,4	7,3	13,8	6,1	7,2	7,3	9,9	2,5	23,2	6,3	-2,7	4,9
	IV	4,3	0,5	8,2	7,2	7,7	11,6	8,8	2,6	14,7	4,9	-3,9	3,6
06/05		4,6	2,6	11,3	6,8	7,5	9,8	9,4	2,3	18,7	5,3	-3,6	4,0
2007	I	3,5	11,8	5,8	13,5	-2,1	9,3	1,7	1,1	14,0	6,7	6,7	6,7
	II	-1,5	-0,8	4,0	16,5	11,2	11,0	2,3	0,6	11,9	3,9	3,9	3,9
	III	-2,4	1,8	5,7	14,4	10,7	9,5	4,0	-0,1	11,9	4,4	4,4	4,4
	IV	-7,6	5,6	7,7	17,0	5,7	13,0	2,9	0,4	-0,7	5,1	5,1	5,1
07/06		-3,0	4,3	5,7	15,4	6,8	10,7	2,7	0,5	8,9	5,0	5,0	5,0
2008	I	4,2	6,5	9,7	10,2	3,7	3,2	2,2	1,9	6,8	5,2	5,2	5,2

* Претходни податоци /

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4: ОСНОВНИ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ

Процентуална промена во однос на истиот период од претходната година, освен ако не е поинаку назначено

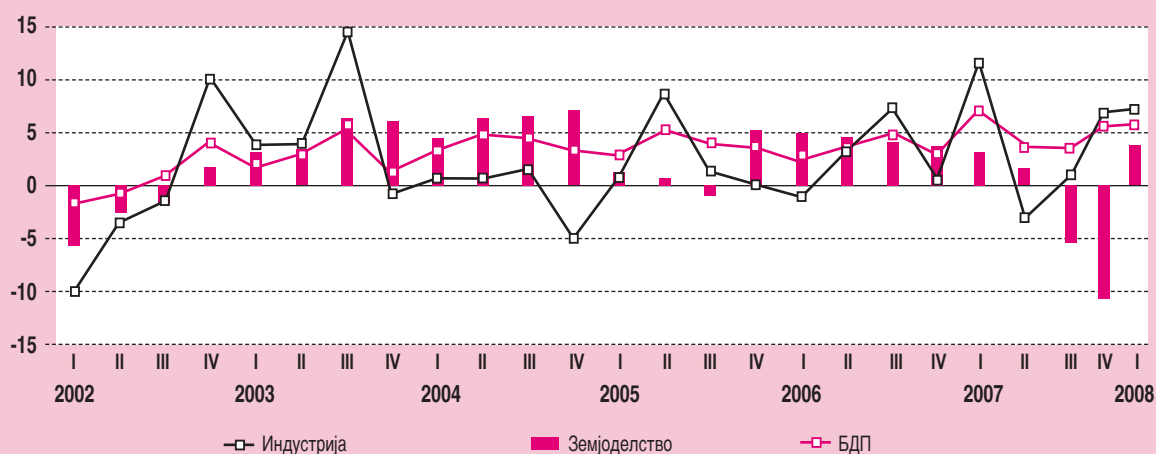
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007				2007	2008	
								К - 1	К - 2	К - 3	К - 4		К - 1	април
РЕАЛЕН СЕКТОР														
реални промени														
Бруто домашен производ	4,6	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	4,0	6,8	4,3	4,2	5,2	5,1	5,2	
Индустриско производство	3,5	-3,1	-0,8	6,6	-2,1	7,0	3,6	11,6	-2,8	1,1	6,2	3,7	5,8	6,2
номинални промени														
Инвестиции во машини и опрема	20,8	-16,9	16,4	-7,7	4,9	4,9	18,3	10,7	5,7	38,4				
Цени														
Трошоци на живот	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	0,7	1,1	2,4	4,8	2,3	7,5	10,1
Цени на производители на индустриски производи	8,9	2,0	-0,9	-0,3	0,9	3,2	4,5	1,0	0,3	1,1	4,1	2,5	10,5	10,7
Конкурентност на индустријата														
Продуктивност	6,0	0,5	3,0	13,1	3,9	11,8	6,4	17,4	1,7	2,8	6,2	7,0	7,0	
Трошоци за работна сила по единица производ	-4,7	-0,7	0,2	-10,3	0,7	-11,8	-3,2	-10,6	4,6	0,7	2,2	-0,8	1,3	
Реални трошоци за работна сила по единица производ	-12,5	-2,7	1,1	-10,1	-0,4	-15,1	-7,6	-10,4	6,0	1,5	-1,8	-1,2	-7,4	
Берзански цени на најважните извозни и увозни производи														
цени во САД \$														
Сурова нафта-брент	28,3	24,4	25,0	28,9	38,3	54,4	65,4	58,1	68,7	75,0	88,9	72,7	96,7	110,2
Јагнешко месо (c/kg)	261,9	291,2	330,3	388,4	461,4	443,3	403,6	402,1	399,3	416,5	437,9	413,9	453,6	489,3
Никел	8.638,0	5.944,7	6.772,0	9.629,0	13.823,4	14.744,0	24.254,0	41.440,0	48.033,0	30.205,0	29.219,0	37.226,0	28.957,0	28.763,0
Бакар	1.813,0	1.578,3	1.559,0	1.779,0	2.866,0	3.679,0	6.722,0	5.933,0	7.641,0	7.712,0	7.188,0	7.118,0	7.796,0	8.685,0
Олово	45,4	47,6	45,3	51,5	88,7	97,6	129,0	178,7	217,6	314,3	321,5	258,0	289,9	282,3
Цинк	112,8	88,6	77,9	82,8	104,8	138,1	327,5	345,6	366,4	322,7	262,3	324,3	243,0	226,4
Ладно валани челични лимови	385,8	299,2	328,3	444,6	607,1	733,3	693,8	650,0	650,0	650,0	650,0	650,0	762,5	800,0
Топло валани челични лимови	295,8	216,5	246,7	320,2	502,5	633,3	600,0	550,0	550,0	550,0	550,0	550,0	700,0	750,0
НАДВОРЕШЕН СЕКТОР														
номинални промени на доларски вредности														
Извоз на стоки (FOB)	11,0	-12,7					17,6	55,4	47,6	18,7	39,5	39,8	25,1	32,4
Увоз на стоки (CIF)	17,9	-19,4	16,3	15,3	25,9	10,1	16,6	42,4	19,3	30,7	60,0	38,2	50,2	51,2
Трговски биланс (милиони САД \$)	-771	-533	-849	-937	-1.230	1.187	1.362,0	-335,4	-310,3	-434,5	-805,0	-1871,3	-662,8	-239,9
Тековна сметка на Платниот биланс (милиони САД \$) fob	-236	-38	-324	-277	-415	-81,5	-18,9	39,7	62,5	10,1	-383,6	-238,0	-277,1	
Промена во девизните резерви (милиони САД \$) "-" значи намалување	235,6	62,0	-40,5	168,8	82,3	415,1	375,8	-6,1	15,9	139,9	-6,8	143,0	-12,9	
Бруто надворешен долг (крај на период, во милиони САД \$) ¹⁾					2.570,4	3.131,3	3.216,0	3.288,9	3.294,1	3.533,2	3.983,7	3.983,7	4.312,3	

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007				2007	2008	
								К - 1	К - 2	К - 3	К - 4		К - 1	април
Курсеви														
денар/EYPO	60,73	60,91	60,98	61,26	61,34	61,30	61,19	61,2	61,2	61,17	61,20	61,18	61,29	61,37
денар/САД \$	65,89	68,04	64,73	54,30	49,41	49,29	48,79	46,69	45,40	44,56	42,27	44,72	40,93	38,90
ВЛАДИНИ ФИНАНСИИ														
номинални промени														
Приходи	22,5	-10,3	10,1	-7,4	5,8	7,5	2,8	23,6	6,2	38,6	16,7	21,0	29,7	12,4
Даночни приходи	22,1	-6,9	14,0	-9,6	6,8	4,8	7,1	24,7	9,4	18,4	16,1	16,8	21,0	11,4
ДДВ	75,2	-1,8	19,8	3,2	21,6	5,1	0,6	35,9	10,2	25,3	16,3	21,0	24,6	4,7
Расходи	12,7	27,0	-0,1	-13,8	0,3	6,1	5,8	-1,5	9	8,9	47,7	18,7	21,7	20,8
Тековни расходи	1,8	31,9	17,2	-1,2	1,4	2,2	9,4	-1,9	11,9	9,2	24,2	11,7	16,1	12,8
Капитални расходи	94,5	28,3	11,8	-447,0	-3,4	47,4	-20,5	7,2	-17,8	5,8	226,9	89,2	120,8	148,9
Салдо на централниот буџет (во милиони денари)	6.285	-12.490	7.343	-2.551,0	371,0	1.183,0	-600,0	2.065,0	1.257,0	6.418,0	-9.041,0	717,0	4246,0	642,0
Салдо на консолидираниот буџет (во милиони денари)	5.905	-13.171	-13.019	-2.596,0	7,0	-1.708,0	-1.704,0	2.284,0	1.883,0	6.225,0	-8.265,0	2.168,0	3815,0	376,0
МОНЕТАРЕН СЕКТОР														
номинални промени (крај на период)														
Нето девизни средства	73,8	57,6	-19,1	5,3	4,7	30,3	28,4	22,8	13,7	5,6	1,6	2,6	-2,2	-5,0
Кредити на приватен сектор	17,2	7,3	12,7	15,8	18,7	20,5	30,5	33,3	32,2	38,8	39,1	40,1	42,2	44,1
Готови пари во оптек	16,6	48,5	0,0	0,3	-0,1	2,0	12,2	9,7	8,7	13,0	10,6	11,6	4,7	5,3
M1	22,6	5,6	4,6	1,1	-1,1	7,5	17,1	22,5	18,0	22,6	31,7	32,7	24,4	24,1
M2	29,4	61,9	-7,0	15,9	15,1	16,0	24,5	26,4	31,4	28,4	28,3	29,3	23,1	21,3
M4	25,6	56,7		13,2	15,3	15,1	24,9	26,4	32,2	29,6	29,5	30,5	25,3	23,2
Однос на девизните резерви спрема M1	1,65	1,88	1,51	1,51	1,62	2,30	2,49	2,6	3,2	2,4	2,1	2,2	2,2	2,1
СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР														
Пазар на работна сила														
Стапка на невработеност (APC)	32,2	30,5	31,9	36,7	36,7	36,5	36,0	35,8	35,0	34,2	34,7	34,9	34,8	
Вкупно нововработени (крај на период)	101.996	90.308	110.401	79.921	112.013	147.965	150.815	45.254	91.238	141.826	191.472	191.472	53.920	72.108
Нововработени на неопределено работно време (крај на период)	63.987	63.346	74.341	49.661	63.538	85.033	68.878	21.455	41.605	65.210	88.393	88.393	22.699	31.337
Плати														
Номинални нето плати	5,5	3,5	6,9	4,8	4,0	4,5	7,3	5,7	6,4	7,5	11,8	7,9	10,5	9,2
Реални нето плати	-0,3	-1,9	5,0	3,6	4,4	2,0	4,0	5,0	5,3	5,0	6,6	5,5	1,0	-0,8
Потрошувачка кошница	2,5	5,2	2,7	-0,7	-2,7	-1,2	4,5	0,4	-0,1	3,7	9,9	12,3	17,5	19,6
Социјална заштита														
Број на пензионери (крај на период)	241.221	247.200	249.421	254.267	260.075	265.152	269.681	270.118	269.798	270.658	272.386	272.386	272.647	273.647
Број на домаќинства кои примаат социјална помош (крај на период)	77.309	80.160	82.673	64.453	66.940	66.485	65.540	67.340	62.576	63.078	62.443	62.443	61.007	
Број на лица кои примаат надомест за невработени (крај на период)	35.046	41.375	46.772	47.324	45.867	40.230	30.572	28.317	26.793	25.892	24.686	24.686	24.545	23.873

Извор: Државен завод за статистика, Народна банка на Македонија, Министерство за финансии, Министерство за труд и социјална политика, Агенција за вработување, World Development Prospects (Pink Sheets), пресметки на Министерството за финансии.

График 1: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на пораст, К / К - 4)

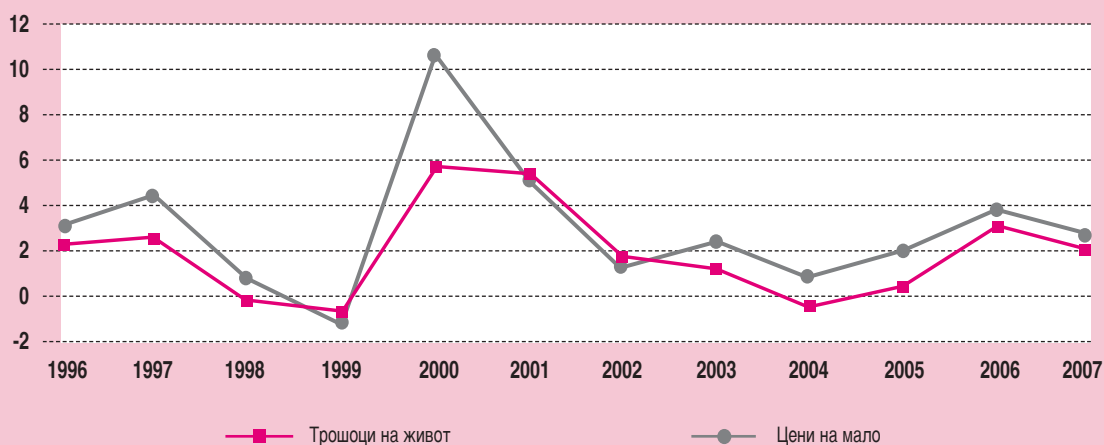

Бруто домашен производ ¹⁾	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
во милиони САД \$ ²⁾	2.377	2.815	2.955	3.157	3.340	3.588	3.706	3.872	4.119	4.298	4.534	4.882
(по глава на жител) во САД \$ ²⁾	1.209	1.420	1.480	1.573	1.656	1.771	1.821	1.917	2.032	2.114	2.226	2.393

1) Податоците за 2006 година се претходни

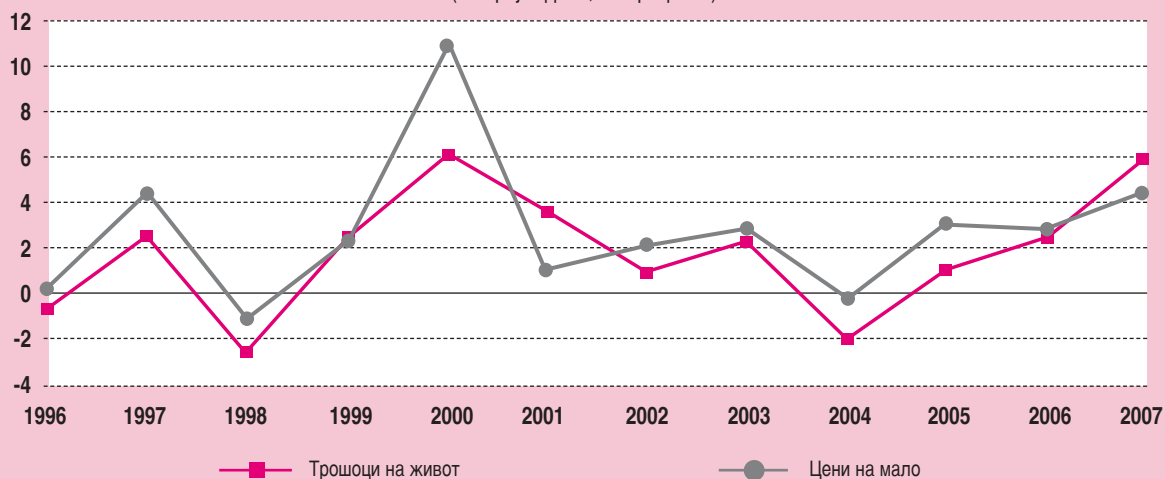
2) Конверзијата е направена со методот на ценовно прилагоден курс

График 2: ИНФЛАЦИЈА
(просечни стапки, во проценти)

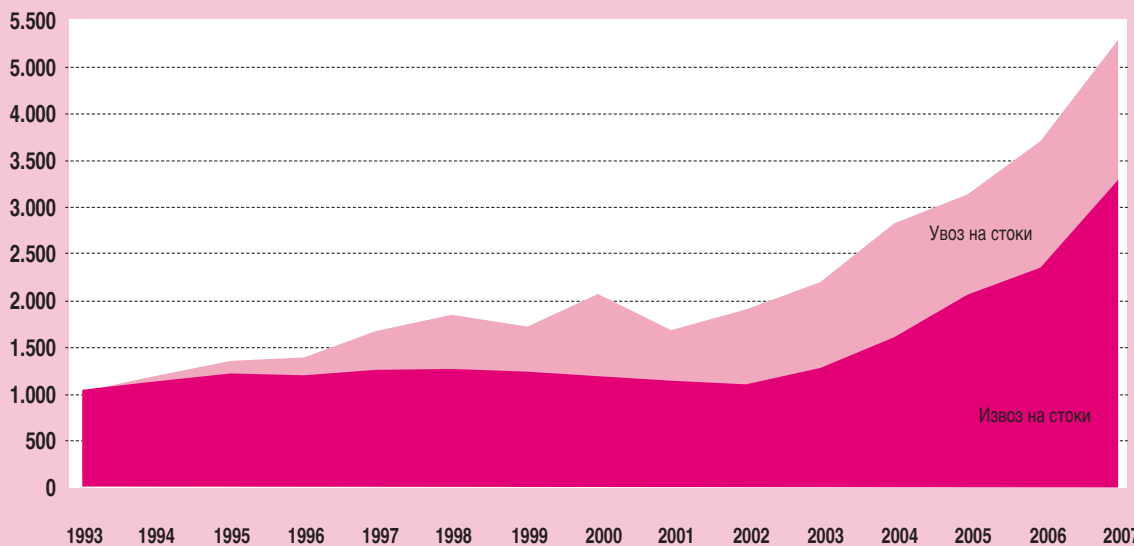
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Трошоци на живот	2,3	2,6	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	2,3
Цени на мало	3,0	4,4	0,8	-1,1	10,6	5,2	1,4	2,4	0,9	2,1	3,9	2,6

График 3: ИНФЛАЦИЈА
(на крај година, во проценти)

	крај на година, во проценти											
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Трошоци на живот	-0,7	2,7	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9	6,1
Цени на мало	0,2	4,5	-1	2,3	10,8	1,2	2,2	2,9	-0,1	3,2	2,9	4,6

График 4: НАДВОРЕШНО ТРГОВСКА РАЗМЕНА
(во милиони САД \$)

	во милиони САД \$														
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Извоз на стоки	1.055	1.086	1.204	1.147	1.237	1.292	1.190	1.321	1.153	1.112	1.359	1.674	2.041	2.401	3.356
Увоз на стоки (FOB)	1.013	1.271	1.427	1.462	1.623	1.807	1.686	2.011	1.677	1.917	2.211	2.793	3.097	3.682	5.227
Салдо	42	-185	-223	-315	-386	-515	-496	-690	-524	-805	-852	-1.119	-1.056	-1.281	-1.871

Табела 5: НАДВОРЕШНО - ТРГОВСКА РАЗМЕНА ПО ЗЕМЈИ

		Вкупно			Германија			Србија*		
		Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
2003		1.363,2	2.299,9	-936,7	278,3	303,8	-25,5	273,8	212,6	61,2
2004		1.675,9	2.931,6	-1.255,7	317,1	368,1	-51,0	347,6	249,7	97,9
2005		2.041,3	3.228,0	-1.186,7	364,2	335,0	29,2	459,4	264,1	195,3
2006		2.400,7	3.762,7	-1.362,0	375,5	369,3	6,2	557,8	282,8	275,0
2007		3.356,3	5.227,5	-1.871,2	473,1	514,8	-41,7	619,0	447,2	171,8
2004	K1	366,1	616,9	-250,8	82,1	84,4	-2,3	57,9	48,2	9,7
	K2	368,0	716,6	-348,6	63,4	90,3	-26,9	84,4	63,7	20,7
	K3	443,4	708,3	-264,9	78,5	83,1	-4,6	97,5	68,1	29,4
	K4	498,4	889,8	-391,4	93,1	110,3	-17,2	107,8	69,7	38,1
2005	K1	482,0	701,2	-219,2	112,0	73,7	38,3	75,0	58,8	16,2
	K2	512,7	892,6	-379,9	80,7	90,6	-9,9	123,2	71,2	52,0
	K3	507,9	769,0	-261,1	84,9	79,2	5,7	128,9	66,9	62,0
	K4	538,7	865,2	-326,5	86,6	91,5	-4,9	132,3	67,2	65,1
2006	K1	450,9	727,6	-276,7	87,3	74,0	13,3	88,2	49,1	39,1
	K2	586,9	985,9	-399,0	88,3	97,8	-9,5	141,8	71,5	70,3
	K3	701,4	969,5	-268,1	100,4	91,1	9,3	177,3	74,6	102,7
	K4	661,5	1.079,7	-418,2	99,5	106,4	-6,9	150,5	87,6	62,9
2007	K1	733,7	1.051,9	-318,2	105,0	99,7	5,3	126,2	75,0	51,2
	K2	866,8	1.177,7	-310,9	105,1	122,7	-17,6	147,6	96,0	51,6
	K3	832,7	1.269,7	-437,0	131,0	116,1	14,9	159,3	108,5	50,8
	K4	923,1	1.728,2	-805,1	132,0	176,3	-44,3	185,9	167,7	18,2
2008	K1	918,3	1.581,2	-662,8	154,2	139,7	14,5	200,6	135,4	65,1
2005	I	147,9	209,9	-62,0	43,3	21,7	21,6	19,0	15,8	3,2
	II	156,6	224,0	-67,4	35,5	25,7	9,8	22,4	16,7	5,7
	III	177,5	267,3	-89,8	33,2	26,3	6,9	33,6	26,3	7,3
	IV	174,5	312,7	-138,2	29,5	25,7	3,8	38,8	30,2	8,6
	V	179,1	284,6	-105,5	23,1	31,2	-8,1	42,8	19,0	23,8
	VI	159,1	295,3	-136,2	28,1	33,7	-5,6	41,6	22,0	19,6
	VII	184,5	256,8	-72,3	35,8	28,2	7,6	41,7	18,5	23,2
	VIII	146,8	239,5	-92,7	22,8	26,5	-3,7	42,3	21,6	20,7
	IX	176,6	272,7	-96,1	26,3	24,5	1,8	44,9	26,8	18,1
	X	191,4	283,7	-92,3	28,3	30,6	-2,3	50,7	24,5	26,2
	XI	171,7	280,9	-109,2	25,5	29,2	-3,7	42,5	20,1	22,4
	XII	175,6	300,6	-125,0	32,8	31,7	1,1	39,1	22,6	16,5
2006	I	123,2	208,0	-84,8	26,4	21,0	5,4	22,5	12,8	9,7
	II	147,9	219,4	-71,5	29,1	23,7	5,4	29,3	14,6	14,7
	III	179,8	300,2	-120,4	31,8	29,3	2,5	36,4	21,7	14,7
	IV	176,6	320,1	-143,5	29,2	28,4	0,8	41,2	20,6	20,6
	V	203,7	326,7	-123,0	29,1	36,0	-6,9	51,5	27,0	24,5
	VI	206,6	339,1	-132,5	30,0	33,4	-3,4	49,1	23,9	25,2
	VII	232,0	343,6	-111,6	37,5	31,0	6,5	49,2	24,5	24,7
	VIII	215,3	316,6	-101,3	29,4	32,4	-3,0	63,8	24,1	39,7
	IX	254,1	309,3	-55,2	33,5	27,7	5,8	64,3	26,0	38,3
	X	233,6	331,2	-97,6	26,6	34,3	-7,7	54,0	26,0	28,0
	XI	204,5	342,4	-137,9	31,3	34,2	-2,9	48,0	25,7	22,3
	XII	223,4	406,1	-182,7	41,6	37,9	3,7	48,5	35,9	12,6
2007	I	208,8	334,8	-126,0	33,0	32,7	0,3	36,3	25,0	11,3
	II	229,9	340,9	-111,0	40,8	35,9	4,9	40,1	23,0	17,1
	III	295,0	376,2	-81,2	31,2	31,1	0,1	49,8	27,0	22,8
	IV	272,2	397,2	-125,0	31,6	38,0	-6,4	48,8	31,2	17,6
	V	286,9	377,6	-90,7	34,3	41,0	-6,7	51,9	31,7	20,2
	VI	307,7	402,9	-95,2	39,2	43,7	-4,5	46,9	33,1	13,8
	VII	269,4	449,7	-180,3	39,8	44,2	-4,4	49,7	33,1	16,6
	VIII	293,2	394,5	-101,3	43,0	29,2	13,8	54,8	36,3	18,5
	IX	270,1	425,5	-155,4	48,2	42,7	5,5	54,8	39,1	15,7
	X	307,1	617,9	-310,8	38,4	62,3	-23,9	61,6	73,7	-12,1
	XI	305,8	545,0	-239,2	44,5	59,1	-14,6	58,9	46,5	12,4
	XII	310,2	565,3	-255,1	49,1	54,9	-5,8	65,4	47,5	17,9
2008	I	268,2	453,4	-185,2	49,3	37,0	12,2	58,0	36,0	21,8
	II	317,0	552,2	-235,1	50,5	49,0	1,6	64,4	55,0	9,1
	III	333,1	575,6	-242,5	54,4	54,0	0,7	78,2	44,0	34,3
	IV	360,4	600,4	-240,0	47,8	63,0	-15,6	83,9	46,0	37,6

* до 2006 – Србија и Црна Гора

во милиони САД долари

САД			Италија			Грција			Русија				
Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо		
72,8	56,2	16,6	95,4	122,5	-27,1	179,8	300,2	-120,4	13,7	177,8	-164,1	2003	
71,9	47,7	24,2	134,4	163,6	-29,2	228,8	277,9	-49,1	19,7	265,4	-245,7	2004	
44,0	45,0	-1,0	169,5	185,2	-15,7	312,9	296,8	16,1	21,4	418,6	-397,2	2005	
22,4	41,0	-18,6	236,8	226,8	10,0	361,2	319,9	41,3	25,5	569,5	-544,0	2006	
50,3	76,7	-26,4	338,9	298,9	40,0	418,5	412,1	6,4	23,4	632,9	-609,5	2007	
14,8	13,4	1,4	24,5	26,3	-1,8	52,7	59,4	-6,7	3,9	63,1	-59,2	2004	K1
14,1	11,6	2,5	29,1	45,4	-16,3	55,1	73,6	-18,5	4,7	47,9	-43,2		K2
23,4	11,1	12,3	38,5	43,0	-4,5	54,6	69,9	-15,3	5,5	74,5	-69,0		K3
19,6	11,6	8,0	42,3	48,9	-6,6	66,4	75,0	-8,6	5,6	79,9	-74,3		K4
7,5	13,7	-6,2	43,6	37,2	6,4	74,2	66,3	7,9	5,3	77,4	-72,1	2005	K1
11,9	12,2	-0,3	39,9	47,6	-7,7	80,8	79,2	1,6	5,1	99,9	-94,8		K2
15,5	9,0	6,5	45,7	48,3	-2,6	81,1	72,2	8,9	5,3	113,0	-107,7		K3
9,1	10,1	-1,0	40,3	52,1	-11,8	76,8	79,1	-2,3	5,7	128,3	-122,6		K4
6,5	8,7	-2,2	52,6	41,1	11,5	60,1	62,5	-2,4	6,0	137,5	-131,5	2006	K1
6,5	11,3	-4,8	56,2	61,5	-5,3	98,6	90,4	8,2	6,4	98,6	-92,2		K2
5,8	9,6	-3,8	63,0	57,4	5,6	120,0	75,4	44,6	8,3	150,5	-142,2		K3
3,6	11,4	-7,8	65,0	66,8	-1,8	82,5	91,6	-9,1	4,8	182,9	-178,1		K4
6,2	16,5	-10,3	69,6	52,8	16,8	96,0	95,9	0,1	4,8	157,3	-152,5	2007	K1
9,7	22,1	-12,4	102,1	87,3	14,8	110,8	104,3	6,5	5,3	95,3	-90,0		K2
13,8	18,5	-4,7	72,9	65,0	7,9	95,4	101,6	-6,2	6,8	170,3	-163,5		K3
20,6	19,6	1,0	94,3	93,8	0,5	116,3	110,3	6,0	6,5	210,0	-203,5		K4
3,1	20,3	-17,2	74,6	75,0	-0,4	124,3	110,8	13,5	5,7	272,1	-266,3	2008	K1
3,1	4,5	-1,4	12,3	9,6	2,7	20,2	18,6	1,6	1,0	25,9	-24,9	2005	I
1,8	5,7	-3,9	13,8	10,2	3,6	26,8	21,0	5,8	1,7	23,4	-21,7		II
2,6	3,5	-0,9	17,5	17,4	0,1	27,2	26,7	0,5	2,6	28,1	-25,5		III
3,5	4,2	-0,7	10,3	7,9	2,4	31,8	29,7	2,1	1,5	33,5	-32,0		IV
4,4	3,7	0,7	16,9	20,2	-3,3	23,9	25,3	-1,4	1,9	22,4	-20,5		V
4,0	4,3	-0,3	12,7	19,5	-6,8	25,1	24,2	0,9	1,7	44,0	-42,3		VI
6,0	3,0	3,0	20,4	18,6	1,8	34,4	27,2	7,2	1,7	28,9	-27,2		VII
4,5	3,0	1,5	10,8	14,8	-4,0	19,9	19,8	0,1	1,9	37,4	-35,5		VIII
5,0	3,0	2,0	14,5	14,9	-0,4	26,8	25,2	1,6	1,7	46,7	-45,0		IX
4,1	2,7	1,4	14,8	16,8	-2,0	27,7	23,7	4,0	1,7	53,4	-51,7		X
3,0	3,7	-0,7	12,8	15,0	-2,2	25,5	25,8	-0,3	1,6	40,3	-38,7		XI
2,0	3,7	-1,7	12,7	20,3	-7,6	23,6	29,6	-6,0	2,4	34,6	-32,2		XII
2,7	3,5	-0,8	14,7	10,7	4,0	16,1	17,3	-1,2	1,8	47,3	-45,5	2006	I
2,4	2,0	0,4	17,4	13,8	3,6	18,2	18,9	-0,7	2,2	39,6	-37,4		II
1,4	3,2	-1,8	20,5	16,6	3,9	25,8	26,3	-0,5	2,0	50,6	-48,6		III
1,5	2,4	-0,9	19,9	14,6	5,3	24,9	25,9	-1,0	1,8	33,4	-31,6		IV
2,9	5,1	-2,2	19,0	21,9	-2,9	35,1	29,6	5,5	2,2	27,1	-24,9		V
2,1	3,8	-1,7	17,3	25,0	-7,7	38,6	34,9	3,7	2,4	38,1	-35,7		VI
2,0	3,4	-1,4	21,8	26,3	-4,5	38,3	29,0	9,3	3,3	48,1	-44,8		VII
2,1	3,2	-1,1	13,7	15,4	-1,7	38,5	20,8	17,7	2,6	52,9	-50,3		VIII
1,7	3,0	-1,3	27,5	15,7	11,8	43,2	25,6	17,6	2,4	49,5	-47,1		IX
2,0	4,1	-2,1	22,5	22,7	-0,2	33,0	30,2	2,8	2,2	40,5	-38,3		X
1,2	3,0	-1,8	18,2	18,6	-0,4	25,2	30,4	-5,2	1,5	63,2	-61,7		XI
0,4	4,3	-3,9	24,3	25,5	-1,2	24,3	31,0	-6,7	1,1	79,2	-78,1		XII
0,6	4,2	-3,6	25,4	16,9	8,5	27,6	26,9	0,7	1,4	48,6	-47,2	2007	I
1,0	3,8	-2,8	17,1	16,6	0,5	29,9	30,7	-0,8	1,9	53,5	-51,6		II
4,6	8,5	-3,9	27,1	19,3	7,8	38,5	38,3	0,2	1,5	55,2	-53,7		III
2,4	6,7	-4,3	35,0	28,7	6,3	35,0	33,6	1,4	1,6	46,4	-44,8		IV
4,4	5,2	-0,8	27,2	28,0	-0,8	37,9	35,4	2,5	1,6	18,4	-16,8		V
2,9	10,2	-7,3	39,9	30,6	9,3	37,9	35,3	2,6	2,1	30,5	-28,4		VI
5,5	6,9	-1,4	32,4	28,4	4,0	32,5	38,1	-5,6	2,4	64,9	-62,5		VII
3,5	3,0	0,5	24,7	18,0	6,7	24,1	26,7	-2,6	2,8	45,4	-42,6		VIII
4,8	8,6	-3,8	15,8	18,6	-2,8	38,8	36,8	2,0	1,6	60,0	-58,4		IX
7,7	6,1	1,6	29,5	29,3	0,2	45,5	35,5	10,0	2,2	58,6	-56,4		X
1,0	6,7	-5,7	33,2	31,4	1,8	42,4	37,7	4,7	1,9	66,5	-64,6		XI
11,9	6,8	5,1	31,6	33,1	-1,5	28,4	37,1	-8,7	2,4	84,9	-82,5		XII
0,8	6,0	-5,5	22,4	18,0	4,3	34,9	36,0	-0,6	1,4	91,0	-89,6	2008	I
1,1	8,0	-7,4	25,4	26,0	-0,8	47,7	36,0	11,9	1,7	98,0	-96,1		II
1,2	6,0	-4,4	26,9	31,0	-3,8	41,7	39,0	2,3	2,6	83,0	-80,7		III
1,0	6,0	-5,2	22,0	35,0	-13,3	51,6	44,0	7,1	2,7	87,0	-84,6		IV

Табела 6: ПЛАТЕН БИЛАНС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ^{1,3}

(во милиони долари)

	2002	2003	2004	2005	2006	I	II	III	K1/2007	2007	I	II	III	KI/2008	2008
ТЕКОВНИ ТРАНСАКЦИИ	-377,61	-184,11	-452,82	-157,91	-56,39	-4,01	9,51	53,97	59,46	-248,10	-49,83	-110,47	-116,84	-277,15	-277,15
Стоки, нето	-805,58	-851,00	-1.138,97	-1.063,03	-1.284,99	-105,36	-97,31	-73,18	-275,86	-1.626,99	-169,12	-193,43	-193,04	-555,59	-555,59
Извоз, f.o.b.	1.112,15	1.362,65	1.674,85	2.040,58	2.396,26	208,32	229,56	294,72	732,59	3.349,49	267,51	316,80	333,01	917,31	917,31
Увоз, f.o.b. ²	-1.917,73	-2.213,65	-2.813,82	-3.103,61	-3.681,24	-313,68	-326,87	-367,90	-1.008,45	-4.976,49	-436,62	-510,23	-526,05	-1.472,90	-1.472,90
Услуги, нето	-22,11	-6,62	-54,37	-33,64	28,25	-2,54	1,27	-0,13	-1,39	34,98	12,91	-8,02	-5,97	-1,07	-1,07
Доход, нето⁵	-44,33	-62,39	-39,19	-113,46	-36,65	14,88	12,78	15,97	43,63	-35,81	17,51	4,17	-5,51	16,17	16,17
од кој: камата, нето	-18,82	-30,92	-25,67	-25,93	-24,34	-0,28	-2,26	-0,12	-2,65	-25,29	0,35	-3,22	-8,06	-10,93	-10,93
Тековни трансфери, нето	494,42	735,90	779,71	1.052,21	1.237,00	89,01	92,77	111,30	293,08	1.379,73	88,86	86,81	87,68	263,34	263,34
Официјални	96,83	103,98	70,09	65,45	73,75	4,13	1,93	5,22	11,27	30,47	0,76	6,55	4,22	11,53	11,53
Приватни	397,59	631,93	709,62	986,76	1.163,25	84,88	90,84	106,09	281,81	1.349,26	88,09	80,26	83,46	251,81	251,81
КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА	387,98	218,30	434,05	165,47	48,54	2,81	-13,93	-50,54	-61,66	276,71	55,67	112,48	126,71	294,86	294,86
Капитална сметка, нето	8,26	-6,69	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	1,70	-0,48	-0,44	-0,53	-1,45	-1,45
Капитални трансфери, нето	9,92	-6,60	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	-1,61	-0,48	-0,44	-0,52	-1,44	-1,44
Официјални	9,92	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Други	0,00	-6,60	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	-1,61	-0,48	-0,44	-0,52	-1,44	-1,44
Стекнување/располагање со нефинансиски средства	-1,66	-0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Финансиска сметка, нето	379,72	224,99	438,68	167,49	49,66	4,42	-14,06	-50,33	-59,96	275,01	56,15	112,92	127,24	296,31	296,31
Директни инвестиции, нето	105,47	117,46	321,87	94,23	423,96	3,39	8,66	9,57	21,62	320,75	50,40	88,42	45,43	184,25	184,25
Портфолио инвестиции, нето	0,35	5,45	12,54	237,87	92,87	15,96	-10,09	21,17	27,04	150,72	-1,37	-5,03	-6,17	-12,57	-12,57
Други инвестиции, нето	134,24	153,04	123,74	250,45	-91,36	-49,76	-28,66	-36,27	-114,68	-53,44	-2,48	46,80	67,35	111,68	111,68
Трговски кредити, нето	81,87	72,14	90,42	131,50	5,18	-3,90	8,95	-50,02	-44,97	-39,64	-7,29	1,55	3,15	-2,59	-2,59
Заеми, нето	-6,95	60,97	8,72	123,13	-20,42	-54,99	-20,68	21,09	-54,58	-137,70	0,06	12,93	-12,66	0,33	0,33
Валут и депозити, нето	35,60	8,82	-3,71	-24,21	-103,75	7,63	-18,79	-10,85	-22,01	12,47	-6,09	28,78	71,27	93,96	93,96
од кои: монетарна власт, нето	59,70	17,77	26,44	0,77	-3,26	0,00	-0,02	-0,02	-0,03	-0,22	10,55	-0,05	4,99	15,49	15,49
комерцијални банки, нето	112,17	-48,88	-105,07	26,61	-15,58	4,80	-10,78	1,09	-4,88	98,23	-13,81	28,53	58,88	73,60	73,60
население, нето	-136,27	39,74	75,06	-52,10	-84,90	2,83	-8,00	-11,93	-17,10	-85,55	-2,82	0,30	7,40	4,87	4,87
Други, нето	23,72	11,11	28,32	20,04	27,63	1,50	1,85	3,52	6,87	111,42	10,85	3,54	5,59	19,98	19,98
Бруто официјални резерви															
(„-“ значи зголемување) ⁴	139,66	-50,96	-19,47	-415,07	-375,82	34,83	16,04	-44,80	6,06	-143,01	9,59	-17,27	20,62	12,95	12,95
ГРЕШКИ И ПРОПУСТИ	-10,37	-34,19	18,77	-7,55	7,84	1,20	4,43	-3,43	2,20	-28,61	-5,83	-2,01	-9,87	-17,71	-17,71

1/ Претходни податоци.

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно В издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на ц.и.ф. – ф.о.б. факторот како процент од увозот ц.и.ф. по години изнесува: 1993–20%, 1994–20%, 1995–20%, 1996–14%, 1997–10%, 1998–5,02%, 1999–4,86%, 2000–3,9%, 2001–4,2%, 2002–3,8%, 2003–4,06%, 2004, 2005 и 2006–4,14%.

За 2006 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

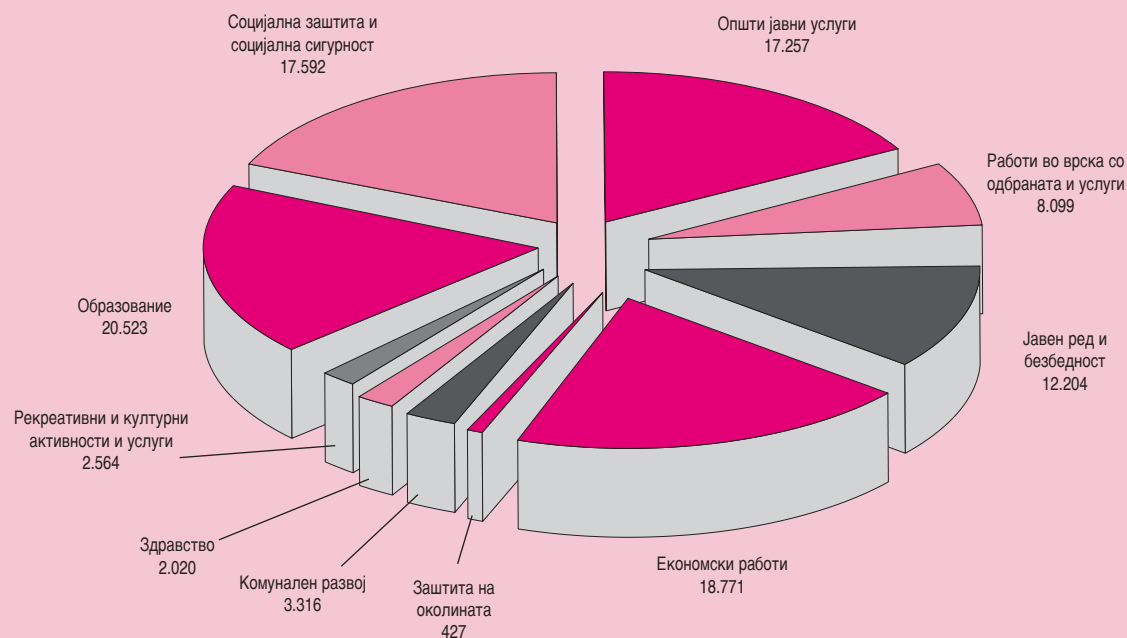
3/ Без монетарно злато и курсни разлики; Добиените средства од сукцесијата на поранешната СФРЈ во јуни 2001 година во износ од 23,9 милиони УСД долари, во мај 2003 година во износ од 17,8 милиони УСД долари и во 2005 година во износ од 14,9 милиони УСД долари, не се платно биланса трансакција заради што истите се вклучени само во состојбите на девизните резерви, а не и во промените.

Табела 7: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИОТ БУЏЕТ

	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006
	во милиони денари		структура		% од БДП	
ВКУПНО	66.327	91.868	100,0	100,0	23,9	31,3
Општи јавни услуги	5.885	13.609	8,9	14,8	2,1	4,6
Работи во врска со одбраната и услуги	5.885	6.130	8,9	6,7	2,1	2,1
Јавен ред и безбедност	8.398	9.902	12,7	10,8	3,0	3,4
Економски работи	15.877	23.846	23,9	26,0	5,7	8,1
Заштита на околината	368	615	0,6	0,7	0,1	0,2
Комунален развој	858	3.555	1,3	3,9	0,3	1,2
Здравство	613	1.165	0,9	1,3	0,2	0,4
Рекреативни и културни активности и услуги	1.471	1.968	2,2	2,1	0,5	0,7
Образование	9.869	13.363	14,9	14,5	3,6	4,6
Социјална заштита и социјална сигурност	17.103	17.716	25,8	19,3	6,2	6,0

Забелешка: Функционалната класификација на расходите на Централниот буџет е подготвена според меѓународните стандарди

График 5: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ 2008 ГОДИНА
(во милиони денари)

Табела 8: БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (Централен буџет и буџети на фондови)

	K1 2006	K2 2006	K3 2006	K4 2006	Вкупно 2006	Буџет 2007	Реп. Буџ. 2007	Втор Р. Б. 2007	I	II	III
ВКУПНИ ПРИХОДИ	23.069	26.306	26.222	28.504	104.101	108.634	114.400	116.118	8.721	7.650	10.074
Даночни приходи и придонеси	19.848	22.782	23.080	24.888	90.598	92.824	96.738	98.270	7.807	6.734	8.937
Даночни приходи (Сметка за сопствени приходи)	79	50	35	35	199	211	211	211	11	30	18
Даноци	12.658	15.097	15.460	16.360	59.575	61.511	65.202	66.734	5.580	3.986	6.189
Персонален данок на доход	1.933	2.098	2.025	2.358	8.414	7.471	8.046	8.320	624	589	631
Данок на добивка	1.725	914	950	1.119	4.708	3.704	5.318	5.721	252	397	1.386
ДДВ	5.228	7.342	7.155	7.534	27.259	30.390	30.996	31.841	2.940	1.756	2.410
Акцизи	2.542	2.839	3.374	3.419	12.174	12.627	12.955	13.200	1.091	786	903
Увозни давачки	993	1.494	1.982	3.243	7.712	5.519	5.887	5.652	417	378	707
Други даноци	237	410	390	176	1.213	1.800	2.000	2.000	256	80	152
Придонеси	7.111	7.635	7.586	8.493	30.825	31.102	31.325	31.325	2.216	2.718	2.730
Фонд за ПИОМ	4.619	4.969	4.893	5.467	19.948	20.671	20.878	20.878	1.443	1.769	1.759
Агенција за вработување	322	336	337	375	1.370	1.390	1.390	1.390	89	128	126
Фонд за здравство	2.170	2.330	2.356	2.651	9.507	9.041	9.057	9.057	684	821	845
Неданочни приходи	2.306	2.721	2.627	2.826	10.480	13.755	15.282	15.445	775	798	948
Неданочни приходи (Сметка за сопствени приходи)	1.234	1.117	1.496	1.656	5.503	6.471	7.055	7.198	446	470	585
Профит од јавни финансиски институции	103	406	56	258	823	2.370	3.673	3.693	23	44	5
Административни такси	395	426	308	364	1.493	1.500	1.500	1.500	129	137	153
ПартICIPација за здравствени услуги	80	76	65	22	243	452	472	472	25	18	27
Други административни такси	65	70	59	26	220	300	300	300	24	20	28
Други неданочни приходи	109	176	209	125	619	677	672	672	29	25	24
Надоместоци за Фондот за патишта	321	452	434	374	1.581	1.680	1.610	1.610	99	84	126
Капитални приходи	143	390	143	272	948	550	564	564	75	43	49
Странски донации	727	299	166	231	1.423	1.505	1.796	1.819	44	75	140
Приход од отплата на заеми	45	74	153	288	560	0	20	20	20	0	0
ВКУПНИ РАСХОДИ	23.538	26.265	25.085	30.871	105.759	112.027	117.896	119.615	6.855	7.907	9.382
Тековни трошоци	22.475	24.145	22.335	27.569	96.524	100.098	103.024	105.307	6.522	7.645	8.871
Плати и надоместоци	5.750	5.878	5.707	6.086	23.421	24.852	25.175	24.335	1.981	1.995	2.049
Стоки и услуги	2.856	3.264	2.655	4.128	12.903	14.833	16.714	17.166	841	904	994
Трансфери	13.080	14.265	13.167	16.163	56.675	57.279	58.382	61.053	3.471	4.574	5.670
Трансфери (сметка за сопствени приходи)	167	209	165	240	781	633	912	934	76	54	61
Социјални трансфери	11.566	12.726	12.072	12.466	48.830	50.987	50.433	50.468	3.265	4.228	4.843
Фонд за ПИОМ	6.396	6.640	6.751	6.947	26.734	28.865	28.532	28.532	2.232	2.283	2.365
Агенција за вработување	659	521	487	450	2.117	2.058	1.756	1.748	142	138	137
Социјална помош	948	945	1.114	1.090	4.097	4.131	4.136	4.152	84	581	361
Структурни реформи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Реформи на јавната администрација	0	0	0	0	0	4	4	4	0	0	0
Здравствена заштита	3.561	4.621	3.718	3.979	15.879	15.929	16.005	16.032	807	1.226	1.980
Други трансфери	1.326	1.308	911	3.451	6.996	5.601	6.971	9.585	130	282	759
Трошоци за бегалци	21	22	20	7	70	58	66	66	0	10	7
Каматни плаќања	790	736	418	1.193	3.137	2.965	2.753	2.753	229	172	158
Камати по домашен долг	140	444	79	419	1.082	1.337	982	982	20	25	49
Камати по надворешен долг	650	292	339	774	2.055	1.628	1.771	1.771	209	147	109
Гаранции	0	0	387	0	387	169	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	1.063	2.120	2.751	3.301	9.235	11.929	14.872	14.308	333	262	511
Буџетско салдо	-469	2	1.083	-2.365	-1.749	-3.393	-3.496	-3.497	1.866	-257	692
Финансирање	469	-2	-1.083	2.355	1.739	3.393	3.496	3.497	-1.866	257	-692
Прилив	9.759	3.097	-166	5.390	18.080	14.791	22.239	23.540	918	1.716	405
Приходи од приватизација	13.928	3.846	0	0	17.774	750	3.241	3.241	53	0	609
Странски заеми	159	496	484	534	1.673	3.477	3.571	3.571	31	135	107
Депозити	-4.835	-4.101	-695	3.741	-5.890	7.014	13.877	15.178	963	1.479	-457
Државни записи	484	422	43	1.070	2.019	3.500	1.500	1.500	-129	102	145
Продажба на акции	24	2.433	2	0	2.459	50	50	50	0	0	1
Одлив	9.290	3.099	917	3.025	16.331	11.398	18.743	20.043	2.784	1.459	1.097
Отплата на главница	9.290	3.099	917	3.025	16.331	11.398	18.743	20.043	2.784	1.459	1.097
Надворешен долг	9.159	381	917	487	10.944	6.461	12.842	12.842	2.784	1.459	1.097
Домашен долг	131	2.718	0	2.538	5.387	4.937	5.901	7.201	0	0	0

K1 2007	IV	V	VI	K2	VII	VIII	IX	K3	X	XI	XII	K4	Вкуп. 2007	Буд. 2008	I	II	III	K1 2008	IV	Вкуп. 2008
26.445	9.574	9.075	9.233	27.882	10.825	12.164	9.610	32.599	11.972	10.379	10.332	32.683	119.609	128.739	10.011	9.562	13.580	33.153	10.997	44.150
23.478	8.447	7.889	8.312	24.648	9.382	8.624	8.580	26.586	10.776	9.096	8.635	28.507	103.219	107.287	8.816	8.440	10.748	28.004	9.617	37.621
59	13	16	16	45	19	21	6	46	53	21	23	97	247	401	37	68	30	135	11	146
15.755	5.754	5.280	5.480	16.514	6.496	5.916	5.870	18.282	7.989	5.887	5.088	18.964	69.515	73.669	6.309	5.152	7.585	19.046	6.403	25.449
1.844	665	655	686	2.006	759	699	762	2.220	748	966	1.109	2.823	8.893	8.331	654	710	711	2.075	699	2.774
2.035	407	405	425	1.237	424	403	451	1.278	430	449	469	1.348	5.898	5.254	431	564	1.828	2.823	780	3.603
7.106	3.116	2.510	2.524	8.150	3.381	2.866	2.721	8.968	4.391	2.549	1.798	8.738	32.962	36.305	3.529	2.231	3.097	8.857	3.262	12.119
2.780	1.002	1.049	1.183	3.234	1.335	1.297	1.156	3.788	1.188	1.235	1.040	3.463	13.265	14.185	1.121	965	1.205	3.291	955	4.246
1.502	399	498	483	1.380	417	451	535	1.403	952	490	472	1.914	6.199	7.420	324	463	533	1.320	521	1.841
488	165	163	179	507	180	200	245	625	280	198	200	678	2.298	2.174	250	219	211	680	186	866
7.664	2.680	2.593	2.816	8.089	2.867	2.687	2.704	8.258	2.734	3.188	3.524	9.446	33.457	33.217	2.470	3.220	3.133	8.823	3.203	12.026
4.971	1.726	1.667	1.826	5.219	1.842	1.793	1.809	5.444	1.819	2.130	2.353	6.302	21.936	22.526	1.674	2.173	2.109	5.956	2.105	8.061
343	120	118	126	364	127	122	123	372	126	155	163	444	1.523	1.457	89	185	142	416	147	563
2.350	834	808	864	2.506	898	772	772	2.442	789	903	1.008	2.700	9.998	9.234	707	862	882	2.451	951	3.402
2.521	996	1.056	792	2.844	1.131	3.443	943	5.517	1.042	1.069	969	3.080	13.962	18.763	948	989	2.628	4.565	1.176	5.741
1.501	612	434	409	1.455	576	231	479	1.286	619	560	491	1.670	5.912	9.934	479	532	871	1.882	607	2.489
72	57	292	19	368	121	2.889	22	3.032	19	20	21	60	3.532	3.420	22	16	1.319	1.357	73	1.430
419	122	128	134	384	134	118	154	406	161	162	151	474	1.683	1.700	155	165	152	472	139	611
70	26	20	32	78	0	31	50	81	55	53	30	138	367	401	30	46	45	121	0	121
72	21	25	22	68	21	22	24	67	34	38	45	117	324	300	38	40	43	121	52	173
78	23	15	34	72	124	8	88	220	31	100	26	157	527	1.205	75	47	19	141	130	271
309	135	142	142	419	155	144	126	425	123	136	205	464	1.617	1.803	149	143	179	471	175	646
167	51	58	42	151	197	50	54	301	82	68	628	778	1.397	695	155	67	118	340	122	462
259	56	63	81	200	100	47	33	180	72	99	96	267	906	1.994	40	65	86	191	56	247
20	24	9	6	39	15	0	0	15	0	47	4	51	125	0	52	1	0	53	26	79
24.144	8.081	8.561	9.326	25.968	9.424	7.873	9.079	26.376	10.373	11.580	18.995	40.948	117.436	134.281	8.384	10.377	10.146	28.907	10.355	39.262
23.038	7.689	8.018	8.589	24.296	8.174	7.505	8.316	23.995	9.530	9.918	12.918	32.366	103.695	112.846	8.023	9.183	8.984	26.190	9.772	35.962
6.025	2.018	2.044	2.050	6.112	2.049	1.846	2.045	5.940	1.820	1.847	1.863	5.530	23.607	23.204	1.723	1.727	1.771	5.221	1.668	6.889
2.739	965	966	1.143	3.074	1.203	833	1.102	3.138	1.328	1.444	3.090	5.862	14.813	18.696	750	1.200	1.222	3.172	1.571	4.743
13.715	4.359	4.876	5.000	14.235	4.772	4.713	5.060	14.545	6.039	6.480	7.387	19.906	62.401	68.637	5.454	6.097	5.829	17.380	6.322	23.702
191	63	41	60	164	39	27	40	106	63	48	65	176	637	961	46	136	138	320	204	524
12.336	3.697	4.269	4.483	12.449	4.193	4.258	4.318	12.769	4.239	4.521	3.677	12.437	49.991	52.935	4.356	4.821	4.577	13.754	4.777	18.531
6.880	2.315	2.318	2.335	6.968	2.342	2.330	2.394	7.066	2.380	2.423	2.468	7.271	28.185	30.798	2.388	2.674	2.746	7.808	2.732	10.540
417	153	140	144	437	140	139	132	411	127	132	130	389	1.654	1.733	123	123	122	368	145	513
1.026	334	325	217	876	360	368	390	1.118	353	331	343	1.027	4.047	4.140	310	323	371	1.004	363	1.367
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.013	895	1.486	1.787	4.168	1.351	1.421	1.402	4.174	1.379	1.635	736	3.750	16.105	16.264	1.535	1.701	1.338	4.574	1.537	6.111
1.171	596	557	450	1.603	536	423	699	1.658	1.728	1.903	3.636	7.267	11.699	14.671	1.052	1.131	1.106	3.289	1.335	4.624
17	3	9	7	19	4	5	3	12	9	8	9	26	74	70	0	9	8	17	6	23
559	347	132	396	875	150	113	109	372	343	147	578	1.068	2.874	2.309	96	159	162	417	211	628
94	231	41	183	455	70	15	41	126	236	54	88	378	1.053	951	18	87	35	140	160	300
465	116	91	213	420	80	98	68	246	107	93	490	690	1.821	1.358	78	72	127	277	51	328
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.106	392	543	737	1.672	1.250	368	763	2.381	843	1.662	6.077	8.582	13.741	21.435	361	1.194	1.162	2.717	583	3.300
2.301	1.493	514	-93	1.914	1.401	4.291	531	6.223	1.599	-1.201	-8.663	-8.265	2.173	-5.542	1.627	-815	3.434	4.246	642	4.888
-2.301	-1.493	-514	93	-1.914	-1.401	-4.291	-531	-6.223	-1.599	1.201	8.663	8.265	-2.173	5.542	-1.627	815	-3.434	-4.246	-642	-4.888
3.039	2.677	-460	6.727	8.944	-1.111	-3.751	-368	-5.230	889	1.398	10.255	12.542	19.295	12.525	-1.504	878	-3.103	-3.729	1.069	-2.660
662	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	662	150	44	617	0	661	0	661
273	193	104	78	375	547	125	132	804	144	259	1.788	2.191	3.643	4.945	75	138	142	355	7	362
1.985	2.026	-564	7.041	8.503	-1.269	-3.726	147	-4.848	985	355	8.474	9.814	15.454	3.380	-2.550	476	-3.069	-5.143	1.366	-3.777
118	458	0	-400	58	-389	-196	-647	-1.232	-240	784	-14	530	-526	4.000	927	-353	-195	379	-304	75
1	0	0	8	8	0	46	0	46	0	0	7	7	62	50	0	0	19	19	0	19
5.340	4.170	54	6.634	10.858	290	540	163	993	2.488	197	1.592	4.277	21.468	6.983	123	63	331	517	1.711	2.228
5.340	4.170	54	6.634	10.858	290	540	163	993	2.488	197	1.592	4.277	21.468	6.983	123	63	331	517	1.711	2.228
5.340	1.177	54	5.790	7.021	159	540	163	862	797	97	83	977	14.200	1.749	123	63	200	386	151	537
0	2.993	0	844	3.837	131	0	0	131	1.691	100	1.509	3.300	7.268	5.234	0	0	131	131	1.560	1.691

ТАБЕЛА 9. ФОНД ЗА ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-апр.	Извршено	јан.-апр.
ПРИХОДИ	24.289	25.811	28.191	28.983	28.878	31.467	10.750	34.028	12.685
Придонес од плати	15.671	15.784	16.882	17.204	17.484	19.369	6.495	21.340	7.922
Придонес од доходот	331	283	307	383	388	303	96	299	79
Приходи од Буџетот на Републиката	5.744	6.961	7.741	8.486	8.291	9.385	3.518	10.390	3.939
Приходи од приватен сектор	377	409	394	412	390	244	78	269	56
Приходи од индивидуални земјоделци	41	61	71	41	39	33	9	28	4
Приходи од акцизи	716	688	677	661	659	661	199	682	206
Придонес од Агенцијата за вработување за невработени лица	1.126	1.404	1.536	1.719	1.550	1.230	311	861	270
Други приходи	73	29	65	57	59	219	44	152	131
Приходи од дивиденди и од продажба на хартии од вредност	209	192	42	21	18	23	0	7	78
Пренесени приходи од претходна година	0	0	476	0	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	24.697	25.889	27.740	29.132	29.015	31.204	10.671	32.773	12.174
Пензии	21.278	22.255	24.008	25.121	24.969	25.410	8.644	26.308	9.768
Редовни пензии	19.041	19.982	21.667	22.824	23.335	24.272	8.266	25.304	9.521
Воени пензии	514	518	499	509	479	455	150	442	114
Земјоделски пензии	297	262	234	217	178	154	45	130	30
Ретроактивна исплата на 8%	1.167	1.136	1.131	1.027	455	0	0	0	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2000 година	112	103	121	88	90	70	20	60	18
Предвременно пензионирање според Законот од 2001 година	148	254	262	247	240	178	60	60	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2004 година					91	115	46	143	43
Разлика за Министерство за внатрешни работи						166	57	169	42
Транзициони трошоци						1.325	554	1.877	772
Надоместок за телесно оштетување	72	83	80	82	82	82	27	83	22
Надоместоци од инвалидско осигурување	91	76	98	97	110	138	56	162	44
Вработување и интернатско сместување на деца инвалиди	7	9	6	6	6	4	0	1	2
Придонес за здравствена заштита	2.805	2.934	3.184	3.349	3.416	3.582	1.225	3.720	1.381
Надоместок на стручната служба	153	165	172	170	172	208	76	240	83
Други расходи	254	222	192	257	190	258	87	340	100
Капитални средства	37	145	0	50	70	196	2	42	2
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфицит	-408	-78	451	-149	-137	263	79	1.255	511

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 10. ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-апр.	Извршено	јан.-апр.
ПРИХОДИ	12.295	13.656	14.698	14.886	15.083	15.669	5.313	17.271	6.031
Придонеси	7.528	7.823	8.418	8.762	8.982	9.447	3.184	9.998	3.402
Придонеси од Пензискиот Фонд	2.616	3.075	3.184	3.349	3.417	3.584	1.225	3.718	1.381
Придонеси од Агенцијата за вработување	1.554	1.763	1.849	1.998	2.062	2.145	772	2.144	657
Придонеси од Министерството за труд	48	54	64	41	64	67	24	66	20
Други приходи	70	734	1.064	676	79	97	12	67	74
Средства од Буџетот на РМ за задолжително здравствено осигурување	166	111	29	60	479	43	0	911	376
Приходи од кофинансирање						286	96	367	121
Пренесен вишок од претходната година	313	96	91	1	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	12.205	13.611	14.678	14.722	15.206	16.280	5.016	16.489	6.232
Амбулантни трошоци	2.505	4.430	5.132	5.959	7.129	14.282	4.405	14.681	5.450
Болничко лекување	5.919	4.929	5.038	5.098	6.311	0	0	0	0
Трошоци по програми	306	123	21	0	0	0	0	0	0
Лекови	1.555	1.305	1.868	2.006	0	0	0	0	0
Забна заштита	522	521	630	0	0	0	0	0	0
Ортопедски трошоци	111	134	150	280	171	219	80	201	53
Лекување во странство	90	144	221	117	151	185	21	79	56
Друг вид лекување (надоместоци)	769	832	968	941	1.062	1.135	402	1.144	552
Администрација	268	360	309	254	276	396	101	305	112
Опрема и одржување	44	656	219	23	106	63	7	79	9
Други трошоци	48	23	32	27	0	0	0	0	0
Кредити и камати	71	154	90	17	0	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит/суфицит	90	45	21	164	-123	-611	297	782	-201

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 11. АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-апр.	Извршено	јан.-апр.
ПРИХОДИ	4.827	5.918	6.241	7.456	6.940	5.685	1.732	5.049	1.579
Приходи од придонеси	1.136	1.180	1.224	1.270	1.313	1.371	463	1.523	563
Придонес од плати	1.113	1.178	1.223	1.155	1.192	1.259	373	1.403	454
Придонес од работни луѓе кои самостојно вршат дејност	23	2	0	24	23	20	7	23	5
Придонес што го уплатуваат работниците									
на привремена работа во странство	0	0	1	4	5	3	0	0	0
Придонес од претходната година	0	0	0	88	93	89	83	97	104
Дотации од Буџетот на Републиката	3.677	4.726	5.002	6.163	5.616	4.303	1.265	3.514	1.009
За покривање на дефицитот на									
Агенцијата за вработување	3.170	3.742	3.958	4.522	4.612	3.864	1.173	3.246	951
За исплата на паричен надомест на вработените од претпријатијата кои									
во своето работење искажуваат загуба (загубари)	481	944	980	988	418	285	80	225	48
Реформа на јавната администрација	26	19	3	61	22	11	4	12	3
По други основи	26	21	61	592	564	143	8	31	7
Други приходи	13	12	16	23	11	11	4	12	7
РАСХОДИ	4.749	5.868	6.214	7.325	6.938	5.937	1.793	5.065	1.569
Расходи за функцијата	4.571	5.658	6.005	7.102	6.710	5.703	1.720	4.840	1.486
Средства за обезбедување паричен надоместок									
на невработени лица	1.879	2.273	2.377	2.697	2.425	1.992	570	1.607	513
Придонеси за здравствено осигурување	1.555	1.763	1.849	1.998	2.063	2.144	770	2.144	658
Придонеси за пензиско и инвалидско осигурување	1.138	1.453	1.557	1.729	1.552	1.236	313	871	270
Средства за вработување на инвалидни лица	-	128	121	58	114	220	53	114	21
Исплата според Закон за поттикнување на вработеноста	-	-	61	592	526	66	0	52	0
Надоместок за преквалификација	-	41	40	29	30	45	14	52	24
Расходи за стручната служба	178	210	209	223	228	234	73	225	83
Основни плати и наемнини	116	124	134	132	133	136	44	135	49
Надоместоци	18	22	20	20	22	20	5	18	4
Стоки и останати услуги	43	42	51	68	69	73	24	71	30
Каматни плаќања	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	2	22	4	3	4	5	0	1	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфицит	78	50	27	132	2	-252	-61	-16	10

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 12. ФОНД ЗА МАГИСТРАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПАТИШТА

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-апр.	Извршено	јан.-апр.
ПРИХОДИ	4.012	3.434	3.668	3.299	3.031	2.975	765	3.288	1.024
Приходи од Буџет	1.655	1.305	1.603	1.610	1.320	1.350	300	1.649	350
Надоместок за употреба на патишта што ги користат странските моторни возила	73	87	82	77	90	102	31	100	15
Годишен надоместок за патни моторни возила што подлежат на регистрација	704	761	797	853	842	790	240	831	230
Надоместок за употреба на автопат	375	381	728	741	743	687	173	686	401
Странски кредит	1.098	862	418	9	0	0	0	0	0
Други приходи	21	2	39	9	36	46	21	22	28
Грант	87	36	1	0	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	4.013	3.420	3.661	3.889	3.389	3.525	726	4.236	960
Инвестиции	1.756	1.250	1.107	1.753	1.405	1.630	341	2.206	530
Расходи за студии, проектирање, надзор, провизии и материјални трошоци	286	289	205	156	164	148	86	291	72
Одржување на патиштата	926	900	1.063	1.081	1.013	1.032	216	987	358
Отплата на кредити	299	304	424	242	254	274	83	243	0
Средства за локални патишта	596	528	666	611	508	431	0	499	0
Останати трошоци	0	0	46	45	45	10	0	10	0
Обврски спрема Агенцијата за санација на банки	150	149	150	0	0	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / суфицит	-1	14	7	-590	-358	-550	39	-948	64

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 13: БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ - состојба

(во милиони ЕУР)

претходни податоци

	31.12.2004	31.12.2005	31.03.2006	30.06.2006	30.09.2006	31.12.2006	31.03.2007	30.06.2007	30.09.2007	31.12.2007	31.03.2008
1. ДРЖАВЕН СЕКТОР	1.016,46	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	887,29	910,45	901,21
1.1 Краткорочен	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,64	0,00	0,00
1.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,63	0,00	0,00
1.1.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Долгорочен	1.016,45	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	879,65	910,45	901,21
1.2.1. Обврзници	23,25	187,47	190,99	191,87	191,67	191,74	191,04	187,07	185,00	183,03	183,00
1.2.2. Заеми	993,20	1.095,36	887,76	887,77	884,41	875,19	812,09	707,01	694,65	727,41	718,21
1.2.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. МОНЕТАРНА ВЛАСТ (НБРМ)	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1 Краткорочен	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2 Долгорочен	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Заеми	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. БАНКАРСКИ СЕКТОР	123,24	192,02	181,68	191,44	205,47	269,88	266,70	312,94	340,70	387,92	336,21
3.1 Краткорочен	67,32	81,41	72,25	77,76	83,57	115,44	111,15	144,87	165,51	175,93	132,46
3.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1.2. Заеми	7,04	1,30	0,00	0,00	0,00	0,00	24,22	30,76	41,67	16,50	10,72
3.1.3. Валуте и депозити	51,71	69,46	61,74	67,18	72,85	104,70	77,56	104,54	114,30	152,26	112,52
3.1.4. Останати обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,56	9,55	7,17	9,22
Достасани неплатени обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,56	9,55	7,17	9,22
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2 Долгорочен	55,93	110,60	109,42	113,68	121,90	154,44	155,55	168,07	175,19	211,99	203,75
3.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Заеми	55,79	106,40	103,29	107,48	115,91	146,31	147,36	159,90	166,73	202,07	188,93
3.2.3. Валуте и депозити	0,14	4,20	6,14	6,20	5,99	8,13	8,20	8,17	8,47	9,92	14,82
3.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. ОСТАНАТИ СЕКТОРИ	600,40	721,01	664,92	727,28	701,21	786,69	823,94	846,00	868,99	973,37	995,99
4.1 Краткорочен	370,02	475,84	409,86	425,28	390,24	435,42	448,80	473,29	501,86	619,50	617,95
4.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.2. Заеми	4,78	53,03	15,56	30,32	17,16	11,65	26,15	19,93	34,60	31,70	37,37
4.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.4. Комерцијални кредити	322,58	362,86	341,53	343,08	314,62	349,59	359,78	364,52	371,00	442,89	442,35

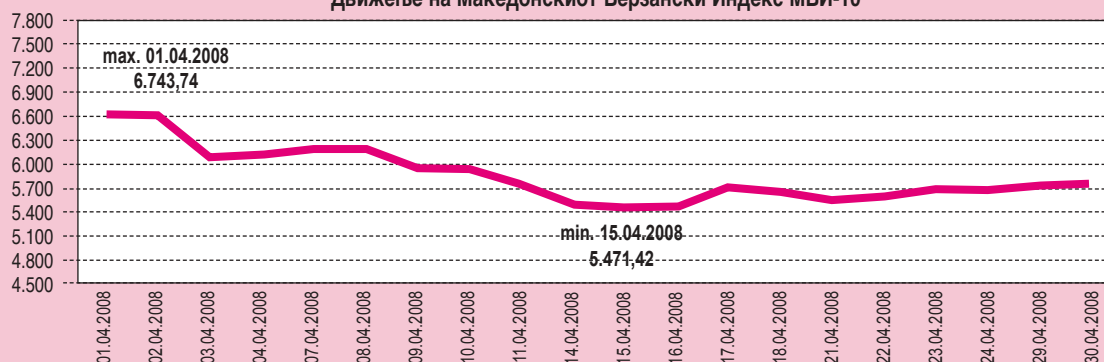
4.1.5. Останати обврски	42,66	59,95	52,76	51,89	58,46	74,17	62,87	88,84	96,26	144,92	138,24
Достасани неплатени обврски	42,66	58,40	52,76	51,89	58,46	74,17	62,87	88,84	96,26	144,92	138,24
Останато	0,00	1,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2 Долгорочен	230,39	245,18	255,06	302,00	310,97	351,27	375,14	372,71	367,13	353,87	378,04
4.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.2. Заеми	207,63	234,14	242,23	283,70	290,16	331,68	357,18	358,06	354,13	341,67	363,90
4.2.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.4. Комерцијални кредити	22,76	11,04	12,83	18,30	20,81	19,59	17,96	14,65	13,00	12,20	13,78
4.2.5. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36
5. ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ:											
Заеми меѓу поврзани субјекти	284,52	269,57	327,43	334,18	332,61	329,30	337,70	386,11	394,89	439,80	496,55
5.1. Обврски кон директно инвестирани субјекти	3,70	5,68	5,68	5,68	5,68	13,16	13,16	13,16	13,16	13,16	13,16
5.2. Обврски кон директните инвеститори	280,82	263,89	321,75	328,50	326,93	316,14	324,54	372,95	381,73	426,63	483,39
БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ	2.070,61	2.518,09	2.304,60	2.380,36	2.362,63	2.495,18	2.469,56	2.439,14	2.491,88	2.711,54	2.729,96
Меморандум ставки											
Јавен долг	1.201,88	1.477,78	1.267,80	1.261,58	1.261,49	1.262,13	1.189,22	1.049,86	1.037,16	1.061,09	1.046,16
Приватен долг	868,73	1.040,31	1.036,80	1.118,78	1.101,14	1.233,06	1.280,34	1.389,27	1.454,72	1.650,45	1.683,81

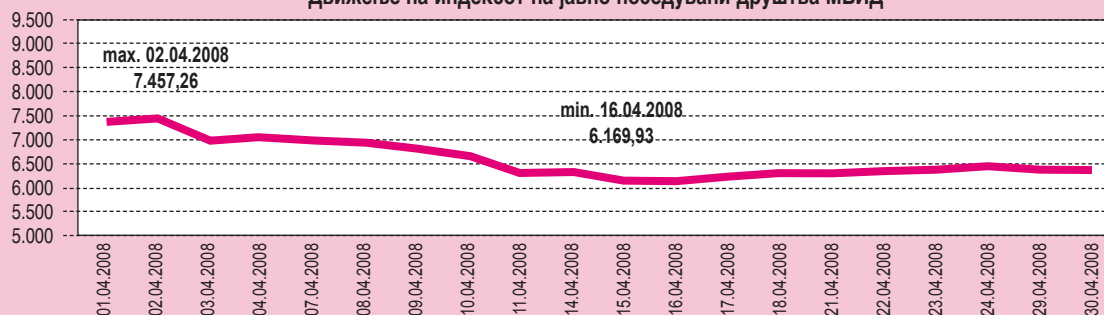
ТАБЕЛИ 14. МАКЕДОНСКА БЕРЗА

БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ			
	март 2007	април 2007	% промена
ПРОМЕТ (денари)			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	1.012.282.116	765.579.458	-24,37
АКЦИИ	952.557.634	690.514.305	-27,51
ОБВРЗНИЦИ	59.724.482	75.065.153	25,69
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕ ПРОМЕТ (денари)	50.614.106	38.278.973	-24,37
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ	252	216	-14,05
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	10.420.000	299.508.821	2.774,36
ЈАВНИ БЕРЗАНСКИ АУКЦИИ	16.891.139	57.910.580	242,85
ВКУПНО	1.039.593.255	1.122.998.859	8,02
БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	5.019	4.312	-14,09
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	2	6	200,00
ЈАВНИ БЕРЗАНСКИ АУКЦИИ	10	6	-40,00
ВКУПНО	5.031	4.324	-14,05
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА (денари)			
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА АКЦИИ	258.640.245.459	227.144.075.361	-12,18
БЕРЗАНСКА КОТАЦИЈА-АКЦИИ	99.350.558.536	86.090.804.360	-13,35
ПАЗАР НА ЈАВНО ПОСЕДУВАНИ ДРУШТВА	159.289.686.923	141.053.271.001	-11,45
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА ОБВРЗНИЦИ	20.906.908.263	19.401.532.712	-7,20
ВКУПНО ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА	279.547.153.722	246.545.608.073	-11,81
МБИ-10	6.707,40	5.815,12	-13,30
МБИД	7.421,53	6.395,18	-13,83
ОМБ	106,81	107,21	0,37
БРОЈ НА КОТИРАНИ ДРУШТВА	38	38	-
БРОЈ НА ДЕНОВИ НА ТРГУВАЊЕ	20	20	-

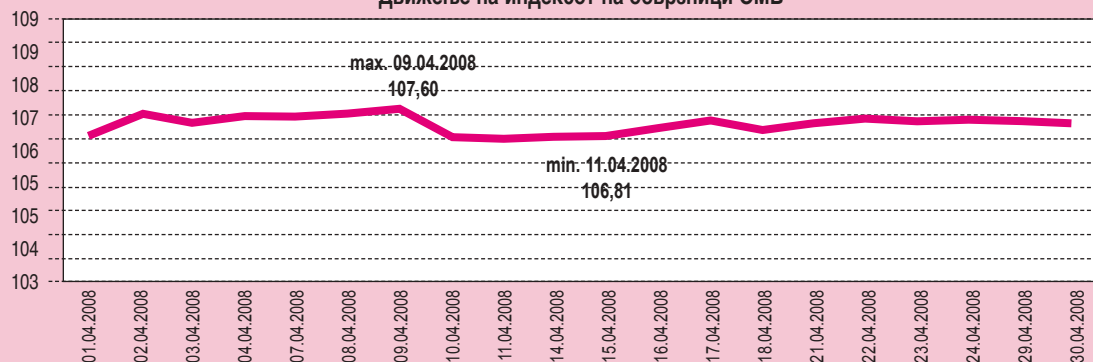
Движење на Македонскиот Берзански Индекс МБИ-10

Движење на индексот на јавно поседувани друштва МБИД

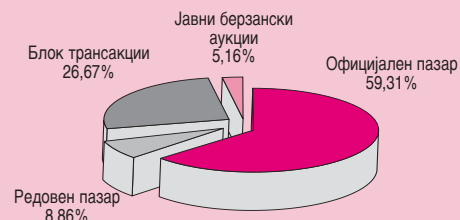

Движење на индексот на обврзници ОМБ

Структура на прометот во април 2008 година

Пазарен сегмент	Промет (денари)	Промет (Еур)	%	Број на транс.
ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР	666.096.693	10.857.310	59,31	3.467
РЕДОВЕН ПАЗАР	99.482.765	1.621.167	8,86	845
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	299.508.821	4.880.083	26,67	6
ЈАВНИ БЕРЗ. АУКЦИИ	57.910.580	943.236	5,16	6
ВКУПНО	1.122.998.859	18.301.795	100,00	4.324

10 АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ОСТВАРЕН ПРОМЕТ НА ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР

Хартија од вредност	Макс. (денари)	Мин (денари)	Просечна цена (денари)	Количина	Промет во денари	Промет во ЕУР	% на учество во прометот	Број на трансакции	Пазар. капитал. (денари)
Алколоид Скопје	10.100,00	7.900,00	8.789,52	22.599	193.629.353	3.155.056	23,03	561	12.295.590.219
Стопанска банка Битола	9.980,00	7.700,00	8.606,07	16.736	165.738.109	2.700.664	19,71	71	3.127.092.271
Макпетрол Скопје	101.999,00	79.861,00	87.242,62	1.005	89.490.564	1.458.806	10,64	278	9.557.700.865
Комерцијална банка Скопје	6.350,00	5.400,00	5.832,35	14.001	82.298.285	1.341.502	9,79	226	11.686.062.674
Макстил Скопје	500,00	390,00	422,38	140.266	59.168.689	964.584	7,04	458	6.055.142.814
Гранит Скопје	1.949,00	1.424,00	1.640,06	33.663	56.852.513	926.995	6,76	501	5.171.882.516
Топлификација Скопје	13.500,00	9.920,00	11.166,66	3.098	35.190.574	573.679	4,19	219	4.850.301.690
ГП Маврово Скопје	2.401,00	2.290,00	2.362,83	12.427	29.656.891	483.066	3,53	144	595.670.993
Бетон Скопје	32.499,00	24.800,00	27.818,78	746	21.358.530	348.203	2,54	101	1.121.979.856
Реплек Скопје	81.000,00	68.000,00	75.451,75	262	20.404.037	332.918	2,43	26	1.762.583.587
Останати				24.049	87.017.045	1.418.046	10,35	599	29.866.796.873
Вкупно				268.852	840.804.590	13.703.520	100,00	3.184	86.090.804.360

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ПОРАСТ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари)	Просечна цена (денари)	% на промена
	31.03.2008	30.04.2008	
Жито Лукс АД Скопје	600,00	700,00	16,67%

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМО НАМАЛУВАЊЕ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари)	Просечна цена (денари)	% на промена
	31.03.2008	31.04.2008	
Фершлед АД Скопје	255.000,00	187.272,73	-26,56%
Охис АД Скопје	600,00	450,00	-25,00%
ЗК Пелагонија АД Битола	10.600,00	8.591,67	-18,95%
Топлификација АД Скопје	13.222,50	10.778,45	-18,48%
Макпетрол АД Скопје	99.882,02	85.046,55	-14,85%

Преглед на тргување со обврзници

	МАХ (%)	МИН (%)	Последна просечна дневна цена	Последен датум на тргување	Обем (НВ во Евра)	Промет (денари)	Промет (Евра)	Принос до достасување на обврзницата*
Обврзници на РМ – „старо девизно штедење“ (РМ01)	90,50	90,00	90,05	30.04.2008	346.601	19.150.536	312.097	8,93%
Обврзници на РМ за денационал.втора емисија (РМДЕН02)	87,50	86,80	87,05	30.04.2008	570.017	30.460.545	496.223	7,96%
Обврзници на РМ за денационал.трета емисија (РМДЕН03)	86,10	86,10	86,10	21.04.2008	60.000	3.171.180	51.660	7,42%
Обврзници на РМ за денационал.четврта емисија (РМДЕН04)	85,50	85,00	85,50	30.04.2008	55.969	2.936.223	47.819	6,91%
Обврзници на РМ за денационал. петта емисија (РМДЕН05)	88,00	86,00	86,51	30.04.2008	116.388	6.209.309	101.160	5,98%
Обврзници на РМ за денационал. шеста емисија (РМДЕН06)	88,00	85,00	87,10	30.04.2008	246.558	13.137.361	214.198	5,24%

*Моделот на калкулација на приносот до достасување е прилагоден на карактеристиките на обврзниците. Датум на пресметување е 30.04.2008 година, со последната просечна цена на тргување на обврзниците

Показатели за котираните друштва од МБИ - 10

Друштво	Коефициент цена	Дивиденден принос	Учество на странски на инвеститори	Учество на странски на инвеститори	% Промена
	по акција /		на инвеститори	на инвеститори	
	Добивка по акција ¹⁾		април 2008 ²⁾	март 2008 ²⁾	
Алкалоид АД Скопје	36,00	1,02%	13,21%	13,60%	-0,39%
Бетон АД Скопје	37,72	0,00%	56,57%	57,08%	-0,51%
Гранит АД Скопје	19,36	1,35%	25,25%	25,82%	-0,57%
Комерцијална банка АД Скопје	11,43	3,28%	57,77%	58,39%	-0,62%
Макпетрол АД Скопје	32,65	1,18%	10,40%	10,69%	-0,29%
Макстил АД Скопје	89,61	0,00%	80,58%	80,15%	0,43%
Стопанска банка АД Битола	12,12	6,38%	37,93%	38,21%	-0,28%
Топлификација АД Скопје	167,92	0,33%	21,92%	22,13%	-0,21%
Тетекс АД Тетово	51,44	0,41%	4,91%	4,94%	-0,03%
Охридска банка АД Охрид	16,88	0,00%	77,51%	77,77%	-0,26%

1) Цена на акција на 30.04.2008 / Добивка по акција

2) Показателите се пресметани со користење на податоци од Ревидираните финансиски извештаи за 2006 година и исплатената дивиденда за 2006 година.

Странски инвеститори на Официјалниот пазар на Берзата

	Странски правни лица април 2008	Странски физички лица април 2008	Вкупно странски инвеститори април 2008	Вкупно странски инвеститори март 2008	Промена во %
Акции ³⁾	30,35%	1,51%	31,86%	30,92%	0,94%
Обврзници ⁴⁾	4,84%	3,55%	8,39%	8,39%	0,00%
Вкупно Официјален пазар	20,51%	2,29%	22,81%	21,82%	0,99%

3) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната главнина на друштвото

4) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната номинална вредност на обврзниците

Учество на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата⁵⁾

април 2008	Купување % на учество	Продавање % на учество
Странски физички лица	2,73%	6,84%
Странски правни лица	33,21%	46,65%
Вкупно странски	35,94%	53,49%
Домашни физички лица	34,44%	31,24%
Домашни правни лица	29,62%	15,27%
Вкупно домашни	64,06%	46,51%

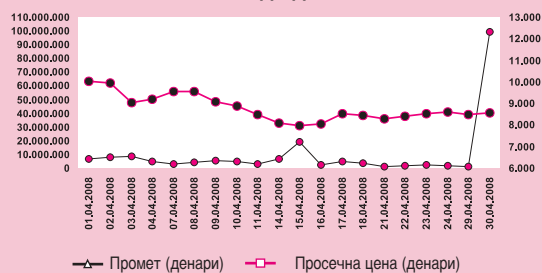
5) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност а која се однесува на учеството на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата.

Промет по членки

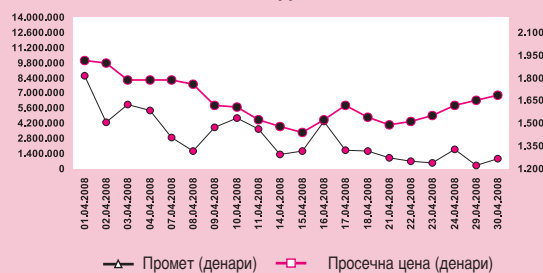
Членка	Шифра	Класично тргување	Класично тргување %	Блокови	Блокови %	Држава	Држава %	Вкупно
Комерцијална банка АД Скопје	КБ	321.412.012	20,99	314.448.200	52,49	0	0,00	635.860.212
Иново брокер АД Скопје	ИН	77.401.234	5,06	195.098.400	32,57	0	0,00	272.499.634
НЛБ Тутунска брокер АД Скопје	ТН	222.810.753	14,55	0	0,00	0	0,00	222.810.753
Илирика Инвестментс АД Скопје	ИЛ	116.105.842	7,58	0	0,00	36.311.900	62,70	152.417.742
Ауцтор брокери АД Скопје	АК	108.684.127	7,10	32.443.543	5,42	0	0,00	141.127.670
Алта Виста брокер АД Скопје	АВ	88.928.204	5,81	0	0,00	0	0,00	88.928.204
Фершпед Брокер АД Скопје	ФР	23.147.787	1,51	57.027.500	9,52	0	0,00	80.175.287
ТТК банка АД Скопје	ТК	45.496.179	2,97	0	0,00	21.195.000	36,60	66.691.179
Инвестброкер АД Скопје	МИ	59.523.317	3,89	0	0,00	0	0,00	59.523.317
Силекс банка АД Скопје	СЛ	58.060.518	3,79	0	0,00	0	0,00	58.060.518
ВИП АД Скопје	ВП	56.925.754	3,72	0	0,00	0	0,00	56.925.754
Охридска банка АД Охрид	ОХ	56.155.806	3,67	0	0,00	0	0,00	56.155.806
Еуроброкер АД Скопје	ЕУ	54.534.065	3,56	0	0,00	299.815	0,52	54.833.880
Бро-дил АД Скопје	БД	47.321.345	3,09	0	0,00	0	0,00	47.321.345
Публикум АД Скопје	ПБ	37.179.385	2,43	0	0,00	0	0,00	37.179.385
Поштел Брокер АД Скопје	ПТ	29.257.906	1,91	0	0,00	0	0,00	29.257.906
Битола Брокер АД Битола	ББ	28.822.296	1,88	0	0,00	103.865	0,18	28.926.160
Пеон брокер АД Скопје	ПЕ	25.807.330	1,69	0	0,00	0	0,00	25.807.330
Стопанска банка АД Скопје	СБ	20.354.790	1,33	0	0,00	0	0,00	20.354.790
Мој брокер АД Скопје	МО	17.103.313	1,12	0	0,00	0	0,00	17.103.313
УНИ банка АД Скопје	БЛ	12.077.018	0,79	0	0,00	0	0,00	12.077.018
Динев брокер АД Скопје	ДН	11.388.642	0,74	0	0,00	0	0,00	11.388.642
Бета брокер АД Скопје	БЕ	6.990.554	0,46	0	0,00	0	0,00	6.990.554
КБЦ Секјуритис АД Скопје	СЗ	5.670.741	0,37	0	0,00	0	0,00	5.670.741
Вкупно		1.531.158.917	100,00	599.017.643	100,00	57.910.580	100,00	2.188.087.139

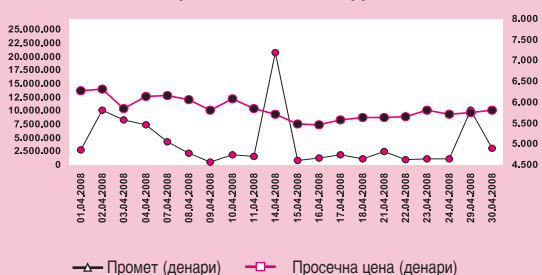
АЛКАЛОИД АД СКОПЈЕ

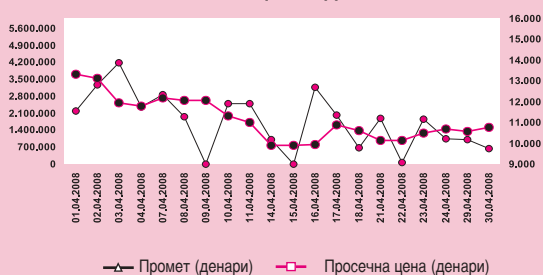
ГРАНИТ АД СКОПЈЕ

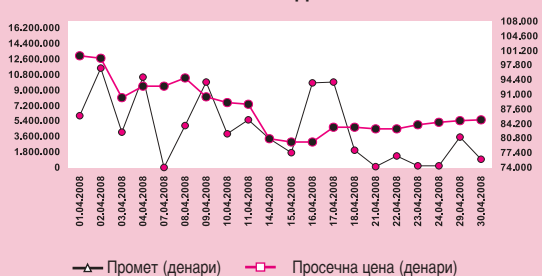
КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ

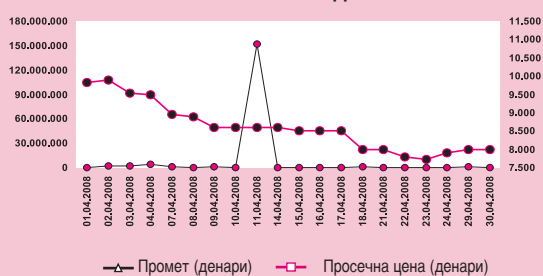
ТОПЛИФИКАЦИЈА АД СКОПЈЕ

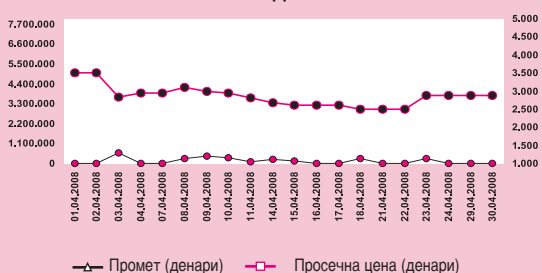
МАКПЕТРОЛ АД СКОПЈЕ

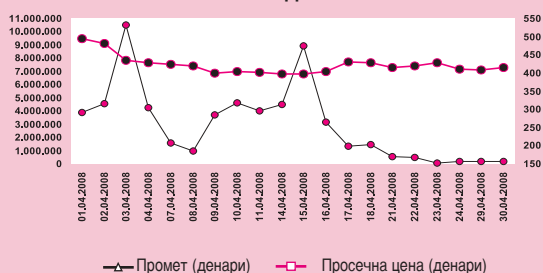
СТОПАНСКА БАНКА АД БИТОЛА

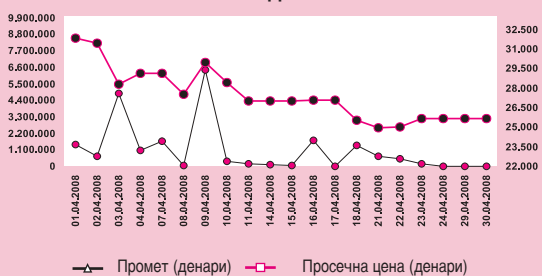
ТЕТЕКС АД ТЕТОВО

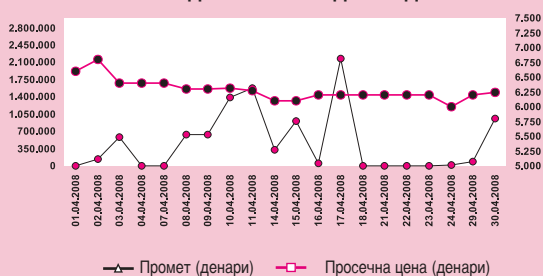
МАКСТИЛ АД СКОПЈЕ

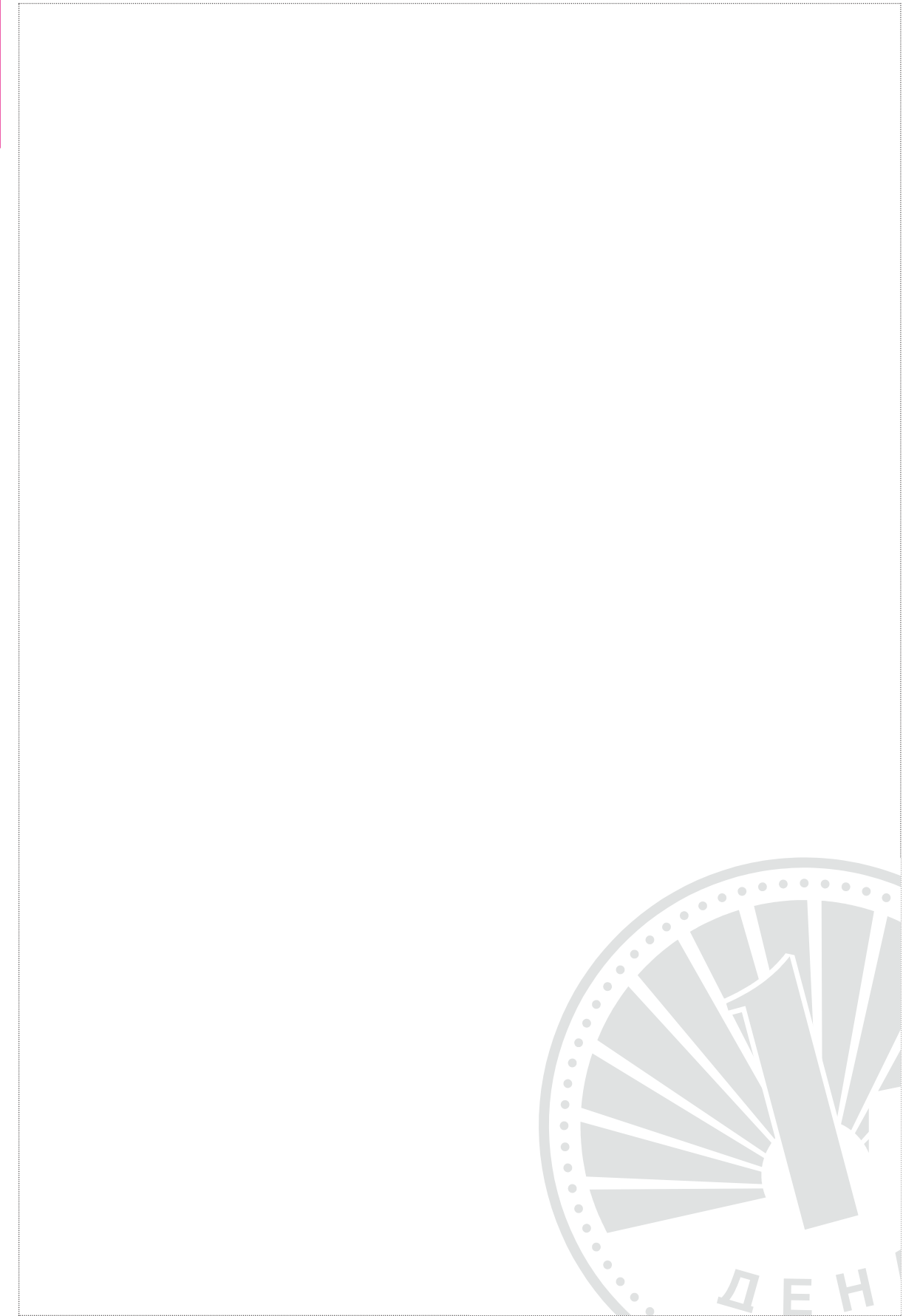

БЕТОН АД СКОПЈЕ

ОХРИДСКА БАНКА АД ОХРИД

КРЕДИТНИ ЛИНИИ ЗА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

обезбедени од Владата на Република Македонија, состојба во октомври 2007 година

(податоците се од информативен карактер, деталните услови за сите кредитни линии се достапни во деловните банки, освен информациите за репласирањето на средствата од Компензационите фондови од странска помош и од друга странска помош кои се достапни во Министерството за финансии)

Кредитна линија	Кредитна линија за набавка на опрема од италијанско производство МБПР	Кредитирање мали бизниси (микро, мали и средни претпријатија) од страна на KfW од Германија МБПР	Кредитната линија за создавање и одржување на работни места во МСТД од Банката за развој при Советот на Европа МБПР
Износ	до 2.000.000 €	до 50.000 €	До 400.000 €
Рок на враќање	7 години	до 4 години	До 7 години со вклучен грејс период
Грејс период	До 1.5 година	до 1 година	До 2 години
Годишна каматна стапка	7%	11% до 16% на годишно ниво	Променлива каматна стапка (моментално околу – 9% годишно)
Обезбедување	1. Хипотека на недвижен имот; 2. Рачна залога на опрема; 3. Меници и др.	Бланко меница со изјава заверена кај нотар, со најмалку 2 жиранти; Бариран чек со изјава заверена кај нотар, меница и/или бариран чек од други бонитетни правни лица – гаранتي; Хипотека; Рачна залога на подвижни предмети и права; Депо на вредносни предмети и хартии од вредност; Граѓански чекови; по потреба и друго, прифатливо за Банката. При проценување на кредитите се применува посебна кредитна технологија која е фокусирана на социо–економската состојба на претприемачот и неговиот бизнис, во однос на колатералот.	Стандардно обезбедување прифатливо за банките учеснички (хипотека, рачна залога и сл.).
Намена на кредитот	Стоков кредит наменет за набавка на машини и опрема со италијанско потекло.	1. Финансирање на основни средства (набавка на опрема, машини, алати, инсталации, градежно земјиште, реновирање и модернизација); 2. Финансирање на обртни средства (суровини, репроматеријали, трговска стока).	Создавање на нови работни места преку инвестиции во сите сектори освен примарно земјоделско производство, од страна на мали и средни трговски друштва.
Целни групи	Профитабилни инвестициони проекти на приватни инвеститори од дејности предвидени во Националната класификација на дејности, освен: Е –Трговија; Ј – Јавна управа, задолжителна социјална заштита; М – Приватни домаќинства со вработени лица; и Н – Екстериторијални организации и тела.	Приватни трговски друштва, поединци, индивидуални претприемачи, занаетчи, продавачи на пазар и самостојни вршители на дејност.	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Република Италија обезбеди 12.704.840 милиони €, од кои за користење остануваат 62.704,36 €. Степен на искористеност 99,51%.	Првиот и вториот кредит од KfW од Германија во висина од 13 мил. € е 100% искористен. Од наплатените анuitети се креира револвинг фонд. Од јули 2007 година почна да се користи и третата транша од 7,7 мил. €. Искористени 5,5 милиони €.	Вкупен износ на кредитната линија е 10.000.000 €, а досега се искористени 5.000.000 €.

Деловни банки кои го нудат кредитот	Еуростандард б Скопје, ИК б Скопје, Инвест б Скопје, Комерцијална б Скопје, Македонска б Скопје, Охридска б Охрид, Силекс б Скопје, Стопанска б Скопје, Стопанска б Битола, ТТК Скопје, Тутунска б Скопје, УНИ б Скопје	Извозна и кредитна банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Прокредит банка АД Скопје, Инвестбанка ад Скопје, Можности ДОО Скопје	Комерцијална банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, и Стопанска банка АД Битола
Забелешка	Еднократна провизија од 1,2% се плаќа за услугите на прокураторот, доколку се користат негови услуги. Од наплатените анuitети ќе се креира револвинг фонд за одобрување кредити под следните услови: – износ: од 50.000 – 500.000 € ; – рок на враќање: од 1– 3 години; – каматна стапка од 7% за фирми кои веќе користеле кредит од Стоковата кредитна линија и 8% за останатите заинтересирани фирми; – намена: за трајни обртни средства.	Програмата „Кредитирање мали бизниси“ наменета е за поддршка на микро, мали и средни претпријатија кои се 100% во приватна сопственост, се цел да се овозможи пристап на истите до финансиски средства, трансформирање во законски форми и интегрирање на истите во финансискиот пазар.	Средствата од оваа кредитна линија се за парцијално финансирање (до 50%) на издржани инвестициони проекти во корист на МСТД, со што ќе се зајакне нивната оперативна состојба и можност за создавање и задржување на околу 950 работни места по искористување на сите средства кои се на располагање од заемот.

Кредитна линија	Програма за кредитирање на развојот на МСП од страна на KfW од Германија. - револвинг фонд МБПР	Кредитирање на производство наменето за извоз од средствата доделени од страната на Владата на Република Македонија - МБПР	Кредитна линија за финансирање на трајни обртни средства доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	50.000 – 400.000 €	до 2.000.000 €	До 300.000 €
Рок на враќање	До 4 години со вклучен грејс период	До 12 месеци (за извозни аранжмани)	3 години
Грејс период	до 6 месеци	нема (враќањето на кредитот е еднократно)	нема
Годишна каматна стапка	10%	8%	8%
Обезбедување	1. Хипотека; 2. Меници; 3. Залог на подвижни предмети, права и хартии од вредност или залог на недвижен имот	1. Хипотека; 2. Рачна залога на подвижни предмети и права; 3. Бонитетни хартии од вредност; 4. Други вообичаени форми на обезбедување	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	Модернизација и проширување на постоечки приватни МСП, и основање на нови. Минимум 40% од кредитот се користи за основни средства; Максимум 60% од кредитот може да се користи за обртни средства.	Финансирање на извозни аранжмани за сировини и репроматеријали врз основа на склучени договори за извоз.	Финансирање на трајни обртни средства
Целни групи	МСП кои се над 51% во приватна сопственост. KfW од Германија обезбеди 15 милиони €, кои се 100% искористени. Од наплатените анuitети креиран е револвинг фонд.	Приватни трговски друштва кои имаат производство наменето за извоз. Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 50,5 милиони € .	Извозно-ориентирани трговски друштва Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 2005 досега се пласирани 750 илјади € .
Степен на искористеност на средствата	Еуростандард АД Скопје, Извозна и Кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Силекс банка АД Скопје, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје	УНИ Банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје	Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Македонска банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Тетекс-Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка
		Доколку друштвото го осигура извозот, каматната стапка ќе се намали за 0,5%.	

Кредитна линија	Кредити од кредитната линија од Меѓународен фонд за развој на земјоделството IFAD 1, IFAD 2 и револвинг фонд	Проектот за развој на приватниот сектор на Фондот за меѓународна соработка и развој од Тајван револвинг фонд НБРМ	Кредити за развој на приватниот сектор од Меѓународна банка за обнова и развој (МБОР) Револвинг фонд - НБРМ
Износ	1. 2.000 € микро кредити; 2. 50.000 € за примарно земјоделско производство; 3. 150.000 € за преработка 4. 150.000 € за трговија со земјоделски производи	1. до 400.000 \$ за мали и средни претпријатија 2. до 200.000 \$ за земјоделство	нема лимит
Рок на враќање	до 7 години зависно од видот и намената на кредитот	1. до 7 години за МСП, 2. до 5 години за земјоделство	1. до 3 години за обртни средства; 2. до 5 години за инвестициони проекти, во кои се работи на модернизација на технолошки процес
Грејс период	до 3 години, зависно од видот и намената	до 2 години	Согласно кредитната политика на деловните банки
Годишна каматна стапка	– од 6% до 18% годишно за микро кредити, – од 6% до 16% годишно за примарно производство (зависно од финансиската институција преку која се одобрува кредитот), – 7% годишно за преработка и трговија со земјоделски производи	Охридска банка а.д Охрид – 8,89% ; Стопанска банка а.д Скопје – 7,238 до 12,245; Комерцијална банка а.д Скопје – 7,89%; Тутунска банка а.д Скопје – 7,88%; Инвест банка а.д. Скопје – 7,3875%; Македонска банка а.д Скопје – 7,75%	Охридска банка а.д Охрид – 8,51% и 8,30% Тутунска банка а.д Скопје – 7,30% Инвест банка а.д. Скопје – од 9% до 12% Стопанска банка а.д Битола – од 8,50%
Обезбедување	1. залог на подвижен имот (опрема, трактори, возила, механизација и друго); 2. хипотека на недвижен имот; 3. кредитоспособни жиранти (физички или правни лица); 4. други инструменти на обезбедување кои ќе ги утврди банката или штедилницата.к	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Согласно кредитната политика на банките учеснички во реализацијата на средствата од Револвинг Фондот.
Намена на кредитот	1. сточарско производство; 2. растително производство; 3. земјоделска механизација; 4. опрема и обртни средства за откуп на земјоделски производи кои ќе се преработуваат; 5. трговија со земјоделски производи и нивна преработка.	1. кредити за мали и средни претпријатија – за основни средства (машини и опрема, од било која природа, освен стекнување на земја), и – за обртни средства (суровини и резервни делови). 2. кредити во областа на земјоделството – набавка на земјоделска механизација, основно стадо, оранжерији, подигање на насади, опрема, набавка на суровини, репроматеријали.	1. Финансирање на обртни средства (набавка на суровини, репроматеријали, дополнителна опрема и резервни делови за зголемување на обемот на производството за поддршка на извозни активности или супституција на увоз); 2. Финансирање на инвестициони проекти кога се работи за модернизација на технолошки процес.
Целни групи	1. Примарни земјоделски производители; 2. преработувачи на храна; и 3. трговци со земјоделски производи.	Мали и средни претпријатија и индивидуални земјоделски производители како и претпријатија ангажирани во производство–то или маркетингот на земјоделски производи.	Претпријатија во приватна сопственост, како и индивидуални земјоделски производители.

Степен на искористеност на средствата	Меѓународен фонд за развој на земјоделството IFAD додели два кредити: 6.2 мил.\$ (IFAD 1) и 8 мил.\$ (IFAD 2). Повлечени и искоростени се сите средства. Од вратените анuitети е формиран револвинг фонд.	Средствата од Заемот од Фондот за меѓународна соработка и развој (ICDF) – Тајван се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Кредитната линија за развој на приватниот сектор одобрена од Светска Банка (Заемите 4015МК и 4240МК) е целосно искористена. За понатамошно користење на располагање се средствата од Револвинг Фондот.
Деловни банки кои го нудат кредитот	Инвестбанка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, КИБ Куманово, Стопанска Банка АД Битола Штедилница Можности и Штедилница ФУЛМ	Охридска банка а.д Охрид, Стопанска банка а.д Скопје, Комерцијална банка а.д Скопје, Тутунска банка а.д Скопје, Инвест банка а.д. Скопје и Македонска банка а.д Скопје.	Охридска банка а.д Охрид, Тутунска банка а.д Скопје, Инвест банка а.д. Скопје, Стопанска банка а.д Битола.
Забелешка	Заклучно со 15.10.2007 година, преку Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд се рефинансирани 2664 кредити во вкупен износ од 16,1 милиони евра (IFAD 1, IFAD 2 и револвинг фонд)	Со средствата од под-заемот може да се финансираат најмногу 85% од вкупната вредност на под-проектот. Банката и крајниот корисник на под-заемот ќе го финансираат остатокот од најмалку 15%.	Со средствата од под-заемот може да се финансираат до 70% од вкупната вредност на под-проектот. Крајниот корисник ќе го финансира остатокот од најмалку 30%.

Кредитна линија	Поддршка на развојот на мали и средни претпријатија од Владата на Холандија -Македонската развојна фондација за претпријатијата	Кредитна линија за креирање нови работни места во мали и средни претпријатија од Банката за развој при Советот на Европа револвинг фонд НБРМ	Кредитна линија за финансирање на МСП доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	1. Заем тип 1 до 10.000 € 2. Заем тип 2 од 15.000 до 75.000 € 3. Заем тип 3 до 15.000 €	нема лимит	До 500.000 €
Рок на враќање	до 5 години, (Рокот н враќање може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	од 5 до 10 години	8 години
Грејс период	до 1 година (Грејс периодот може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	Грејс периодот го одредува банката во зависност од вредноста на под-заемот и можниот обрт на средствата во однос на времето за враќање на истиот.	До 1 година
Годишна каматна стапка	Ја одредува индивидуално секоја финансиска институција.	Стопанска банка а.д. Скопје – 9,5% до 9,7%; Комерцијална банка а.д. Скопје – од 6,89% до 8,55%; Охридска банка а.д. Охрид – од 8,59%.	8%
Обезбедување	Согласно кредитната политика на финансиската институција вклучена во спроведување на кредитната линија.	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	За инвестиции во основни средства и работен капитал	Изградба/набавка на имот, набавка на машини и опрема, набавка на сировини и резервни делови, како и активност на едукативни тренинг програми.	Финансирање на основни и обртни средства
Целни групи	тип 1: индивидуални земјоделци, самостојно вработени лица и претприемачи на микро претпријатија; тип 2: мали претпријатија со најмногу 50 вработени тип 3: мали претпријатија со најмногу 10 вработени.	Извозно-ориентирани трговски друштва Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 2005 досега се пласирани 750 илјади €. Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Македонска банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Тетекс-Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Холандија обезбеди 7,2 мил. €. Искористени се 100%. Од наплатената главнина се формира револвинг фонд, кој се пласира под истите услови.	Средствата од Заемот одобрен од Банката за развој при Советот на Европа (СЕВ) во износ од ЕУР 5,113 милиони се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 20 милиони €.

Деловни банки кои го нудат кредитот	Тутунска банка АД Скопје, ИК банка АД Скопје, Можности ДОО Скопје	Стопанска банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид.	УНИ Банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје,
Забелешка		Средствата не може да се користат за проекти од земјоделството, освен за преработка и доработка на земјоделски производи. Се исклучува од финансирање обртниот капитал и услугите поврзани со операциите на проектот (трошоците за одржување, плати и друго). Со средствата од под-заемот може да се финансира најмногу 50% од вкупната вредност на под-проектот. Останатите 50% се финансираат од сопствени средства на крајниот корисник или од средства на банката учесничка	Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје

Кредитна линија/ Извор на средства	Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од странска помош (Одлука од Сл. в. 60/2004)		Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од друга странска помош (Одлука од Сл. в. 28/2005)	
Износ	Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.		Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.	
Рок на враќање	9 месеци	5 години	9 месеци	5 години
Грејс период	3 месеци	1 година	3 месеци	1 година
Годишна каматна стапка	3%	3%	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М
Обезбедување	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција
Намена на кредитот	1. суровини; 2. репроматеријали.	инвестициони проекти	1. суровини; 2. репроматеријали	инвестициони проекти
Целни групи	МСП од областа на стопанството		МСП од областа на стопанството	
Степен на искористеност на средствата	Од наплатените анuitети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 22.575.000 милиони денари.		Од наплатените анuitети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 66.889.000 милиони денари.	
Деловни банки кои го нудат кредитот/ Министерство за финансии	Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош		Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош	
Забелешка	Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.		Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.	

ДРУГИ ПРОЕКТИ ЗА ПОДДРШКА НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА, состојба октомври 2007 г.

(податоците се од информативен карактер, деталните услови се достапни кај имплементаторите)

Гаранции	Гарантен Фонд на Македонска Банка за Поддршка на Развој - Проект на Владата на РМ	Гарантен фонд - проект на Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (SIDA)	Кредитен фонд	Фонд за кредитирање МСП - проект на Американската агенција за меѓународен развој (USAID) норвешкиот државен инвестициски фонд NORFUND
Услови под кои се одобрува гаранција	Гаранции се доделуваат за сите долгорочни кредити за инвестиции од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички на договори за соработка со МБПР	Гаранции за кредит: се издаваат за сите кредити од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички за соработка со ГФ Гаранции за добавувачи: се издаваат на добавувачите со кои Гаранти Фонд има договор за соработка, а кои продаваат опрема и репроматеријали на одложено плаќање	Видови кредити	Краткорочни иновативни кредити за обртни средства за МСП: кредити за финансирање на нарачки за познат купувач, производство наменето за извоз, факторинг и др.
Видови гаранции	Гаранции за кредит обезбедени со инструменти за обезбедување кои банките не ги прифаќаат.	1. Гаранции за кредит 2. Гаранции за добавувачи 3. Гаранции за добавувачи со кредит (комбинација од претходните два вида)	Намена на кредитот	Финансирање на подготовка на производство и испорака на производи на домашни и странски пазари, набавка на сировини и репроматеријали, трошоци за пакување, работна сила, тестирање, транспорт, царина, даноци, и др.
Максимален износ	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 35.000 ЕВРА во денарска противвредност; – максималниот износ на кредит за која може да биде издадена гаранција е 150.000 ЕВРА во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 33 % од главницата на бариониот кредит.	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за добавувачи за набавка на основни средства која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за набавка на сировини и репроматеријали која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 30.000 евра во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 60 % од главницата на бариониот кредит/основното средство/репроматеријалите и сировините	Износ	од 4.500.000 МКД до 5.000.000 МКД
Рок на враќање на кредит	Гаранција може да се издава на кредити/ набавки со максимален рок на отплата од 10 години.	Гаранција може да се издава на кредити/набавки со максимален рок на отплата од 5 години со вклучен грејс период	Рок на враќање	од 30 до 179 дена
Надомест за гаранција	2,2 % годишно на салдото на гаранцијата	Гаранции за кредит: – 2% од висината на гаранцијата на годишно ниво Гаранции за добавувачи: – 3% од висината на гаранцијата на годишно ниво;	Годишна каматна стапка	од 8% до 12%

Манипулативен трошок		– 1,5% еднократно, за гаранции за кредит; – 1% еднократно, за гаранции за добавувачи.	Провизии	1. 0,5% за обработка на барање; и 2. 2% за управување со кредитот.
Обезбедување	1. Хипотека во однос 1:1,2 дадена кај деловната банка (за целиот износ на кредитот) . 2. Доколку не се располага со таков имот, се обезбедува колатерал кај МБПР (кој што не го прима деловната банка) во однос 1:1,2, само на гарантираниот дел од кредитот.	Движен (опрема, механизација, возила) и недвижен имот (објекти, земјиште), меници, др.	Обезбедување	Банкарски гаранции, полиса за осигурување извоз, барирани чекови, залог, меници, др.
Целни групи	Занаетчии, трговци поединци, микро, мали и средни трговски друштва (регистрации во РМ и со најмалку 51% приватен капитал)	– потенцијални основачи на МСП – постоечки МСП со доминантен приватен капитал и најмногу 50 вработени – вршители на земјоделска дејност	Целни групи	Претпријатија од наведените индустриски грани можат да поднесат барања за кредит: 1. производство на прехранбени производи и пијалаци; 2. производство на текстил и текстилни производи; 3. производство на кожа, предмети од кожа и кожна галантерија; 4. производство на основни метали и стандардни метални производи; 5. производство на градежни материјали; 6. препработка на дрво о производи од дрва, производство на машини и електрични уреди.
Имплементатор	Комерцијална банка ад Скопје, Стопанска банка ад Битола, Инвестбанка ад Скопје, Еуро стандард банка ад Скопје, ТТК Банка ад Скопје, Силекс банка ад Скопје, Штедилница Можности Скопје	Центар за поттикнување на развојот на мали и средни друштва Скопје	Имплементатор	МСП Фонд Скопје
Намена на гаранцијата	За кредити во инвестиции во постоечки или нови технологии со кои се зголемува извозот од РМ	Започнување или проширување на бизнис (гаранцијата не се издава за потрошувачки и станбени кредити) Гаранти Фонд е институција која е основана во 2002 година	Основач на фондот	МСП фондот е основан и управуван од Развојна Фондација Кримсон.

Забелешка	Владата на РМ во декември 2005 година формираше Гарантен фонд, со трансфер на 231 милиони МКД од буџетот на РМ . Целта за формирање на ГФ е на целните групи да им се олесни пристапот до банкарските кредити за инвестиции, во поглед на колатералот по кредитите.	Капиталот за издавање на гаранции изнесува 2.500.000 Евра, средствата се обезбедени од SIDA (Swedish international development cooperation agency). Гаранти Фонд заклучно со 15.10.2007 има издадено гаранции во висина на нешто повеќе од 3.000.000 евра, користејќи го и револвингот на средствата. За тековната година Гаранти Фонд располага со околу 500.000 Евра (средства од револвингот)	Забелешка МСП фондот кредитира приватни правни субјекти: 1. кои вршат дејности во производството, трговија и услуги; 2. кои покажуваат позитивни финансиски резултати во досегашното работење; 3. чиј број на вработени се движи од 5 до 200 лица; 4. кредито–барателите треба да ја вршат истата дејност најмалку 3 години, или пак менаџерите на тие претпријатија да имаат искуство во вршењето на таа дејност како физички лица доколку претпријатието е формирано пред помалку од 3 години; 5. приоритет имаат претпријатијата кои се извозно ориентирани, обезбедуваат поголем број на нови вработувања, остваруваат нето девизни приливи, користат домашни сировини и се грижат за заштита на човековата околина.
-------------------------	--	---	---

ПОДГОТВУВА И ИЗДАВА

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ул. „Даме Груев“ 14, 1000 Скопје,
Тел: (389) 02 117 288, Факс: (389) 02 117 280
Интернет адреса: <http://www.finance.gov.mk>

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Д-р Трајко Славески

**ЗАМЕНИК
ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК**

Доц. Д-р Никица Мојсоска Блажевски
nikica.mojzoska@finance.gov.mk

ЧЛЕНОВИ НА УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Снежана Делевска,
М-р Мишо Николов
Анета Димовска

ПОДГОТОВКА И ПЕЧАТ

Глобал Комуникации, Скопје

ТИРАЖ

500 примероци

ПРЕВОД

Жана Шокаровска
Маја Петровска

**ПРИ КОРИСТЕЊЕТО НА ПОДАТОЦИТЕ
ОД ОВАА ПУБЛИКАЦИЈА, ГИ МОЛИМЕ
КОРИСНИЦИТЕ ЗАДОЛЖИТЕЛНО
ДА ГО НАВЕДАТ ИЗВОРОТ**

ISSN 1409 - 9209
Билт. Минист. Финанс.
3/4-2008

